కనకదుర్గక్షేత్ర మాహాత్మ్యం

ఓం [illegible]

శ్రీ

కనకదుర్గా క్షేత్ర మాహాత్మ్యము

(స్థల పురాణము)

★

గ్రంథకర్త :

శ్రీమాన్

కవిరాజ శిరోమణి - అష్టావధాని

పండిత దీవి నరసింహాచార్యులు

అవనిగడ్డ.

★

ప్రకాశకులు :

శ్రీ కనకదుర్గా మల్లేశ్వర దేవస్థాన పాలకవర్గంవారు

విజయవాడ.

1957

స్వర్ణకవచాలంకృత శ్రీ వరసిద్ధివినాయకస్వామి

శ్రీ మహామహోపాధ్యాయ, కళాప్రపూర్ణ, కవిసార్వభౌమ, అభినవ శ్రీనాథాది బిరుదాంకితులును, ప్రఖ్యాతిగాంచిన విద్వాంసులు నైన బ్రహ్మశ్రీ శ్రీ పాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగా రిచ్చిన యభిప్రాయము.

శ్రీ కనకదుర్గా క్షేత్ర మాహాత్మ్యము

స్కాంద పురాణము

ఇది శ్రీమాన్ కవిరాజ శిరోమణి అష్టావధాని పండిత దీవి నరసింహాచార్యులు గారిచే రచింపఁబడి శ్రీ కనకదుర్గా మల్లేశ్వర దేవస్థాన పాలకవర్గము వారిచేఁ బ్రకటింపఁ బడినది. ఇందు గ్రంథకర్త వ్రాసిన తొలిపలుకులలోనే గ్రంథ ప్రభావ మంతయు విపులీకరింపఁ బడినది. దానిచేతనే దీని ప్రాముఖ్య మంతయుఁ దేటతెల్లంబగును. ఈ క్షేత్ర మాహాత్మ్య మొకచోటను విపులముగా వ్రాయఁబడి యుండలేదు. స్కాంద బ్రహ్మాండ పద్మాది పురాణములలో నతి సంగ్రహముగా సూచింపబడి యున్నది. అందున క్షేత్రమాహాత్మ్య మంతయు సమగ్రముగాఁ దెలిసికొని గ్రంథరూపముచేయుట దుర్ఘటము. అట్లయినను గ్రంథకర్త మిక్కిలి శ్రమపడి కొన్ని కొన్ని గ్రంథములు పరిశీలించియు, ప్రత్యక్షముగా క్షేత్ర మంతయుఁ బరిశీలించియుఁ బెద్దలవలన గ్రహించియు సమగ్రముగానే యీ గ్రంథము రచించినారు. ఈ క్షేత్రము కృష్ణానదీ తీరమం దున్నదిగావునఁ దత్తీర్థము లభివర్ణితము లయ్యె. కనకదుర్గ స్వయంభువమని కృష్ణామాహాత్మ్యములో నుండినట్లు చెప్పినారు. ఇది ముఖ్యవిషయము. మఱియు

ననేక క్షేత్రములు సందర్భానుసారముగా నిందు నుదాహృతములు. మఱియు 11, 13 పేజీలలో మన మెప్పుడును కనివిని యెఱుంగని తీర్థములు, మహాబలేశ్వర, దత్తాత్రేయాదులభివర్ణితములు. ఇంద్రకీల పర్వత ప్రాధాన్యము హృదయంగమముగా నున్నది. కనకదుర్గ బ్రహ్మచారిణి యని యపూర్వ విషయము రుజువుచేసినారు. నవనైవేద్యాది దుర్గలను క్రమముగాఁ జేర్కొనినారు. ఇది దేవీభక్తులు ముఖ్యముగా గమనింపవలసిన విషయము, దుర్గా స్థానము చక్కగా నున్నది. మల్లేశ్వరస్వామి బ్రహ్మ ప్రతిష్ఠితుఁడని నిరూపించినారు. అది శక్తిప్రధానమయిన క్షేత్రమని ప్రమాణీకరించినారు. మఱియు ననేక విషయము లిందు సప్రమాణముగా సాధింపఁబడి యున్నవి. ఇందుఁ బురాణములే గాక కొన్ని శైక్షీయతులు దీనికి సంబంధించినవి సంగ్రహించి పరిశీలించి యిందుదాహరించినారు. ఇవి ప్రక్షిప్త పురాణములేమో యని సందేహము కలిగింపక యథార్థములే యని నాస్తికవాదులకైనను గోచరింపక మానదు.

కనకదుర్గా క్షేత్రమగు బెజవాడకు బీజపురము కనకప్రభ, కనకపురము, కనకవాటి, జయపురి, విజయపురి ఫల్గునక్షేత్రము, విజయవాడ అను పేరులుఁ గలిగియున్నట్లు చెప్పినారు. క్షేత్రమహిమమే కాక, తీర్థమహిమయును వర్ణించిరి. దేవతలఁ జేర్కొనిరి, వీనిని సేవించి కృతార్థులయిన వారిం జేర్కొనిరి. ఈ వ పృష్ఠంలో అగస్త్యుఁడు శ్రీరామునకు చెప్పిన తీర్థము లెన్నో కలవని యన్నియు భక్తి,

ము క్తిప్రదము లనియు నవి ఈ దుర్గాక్షేత్రమునఁ గలవనియు వ్రాసినారు. దేవలీల లనేకములు హృదయరంజకముగాఁ జెప్పినారు, మఱియు నరసింహ బిలము, గోవిందుగుహ లోనగు వాని వ్రిభావము సముచితముగా నున్నది.

మఱియు వీరెన్నో శాసనములు చరిత్రములు చదివి యెన్నో విశేషము లిందు సమగ్రముగాఁ జెప్పినారు. ఇంత కంటె నధికముగా నీ స్థలపురాణము వ్రాయుట కాధారముల లభ్యము లగుటచే విశేషించివ్రాయుట కెట్టివారికిని సామర్థ్య ముండఁబోదని తలంతును. ఆచార్యులు గారు మిక్కిలి శ్రమచేసి ఈగ్రంథము వ్రాసినారనియు, ఇది మనోహరముగా నప్రమాణముగా నున్నదనియు నా యభిప్రాయము. ఆచార్యులుగారు ఉభయభాషా కవులు, అష్టావధానులు, పండితులును అయి యున్నారు. వారీ గ్రంథము వ్రాయుటలోఁ దమ పాండిత్యము ప్రకటించుకొనుటకుఁ గాక ఈ స్థలపురాణము సర్వజన సుబోధకముగా నుండవలయునని కొన్ని కొన్ని వ్యాసహారిక పద ములతో నతి సులభశైలిని, వచనప్రబంధము రచించినారు. ఇట్టిగ్రంథ యిప్పుడే పండిత పామరులగు భక్తులెల్లరుం జదివి యుండదలి మహిమాదికంబెఱింగి కృతార్థులగుటకు ననువు పడు చున్నదని నాయభిప్రాయము. కావున నెల్లవారు నీగ్రంథము సంపాదించి పారాయణ గ్రంథముగాఁ జేసికొని ధన్యులగుదు రుగాక. ఇట్లు గ్రంథము వ్రాసి జగత్తునకు శాశ్వతోపకారము చేసిన నరసింహాచార్యులుగారును గ్రంథము వ్రాయించిన

దేవస్థానపాలకవర్గమువారును మిక్కిలి ప్రశంసనీయులు వారికి శ్రీ కనకదుర్గా మల్లేశ్వరులు మేలుచేయుదురుగాక అని కోరుచున్నాను.

రాజమహేంద్రవరము
10—7—57

శ్రీ పాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి
ప్రథమాస్థానకవి.

శ్రీ హిందూ రిలిజస్ అండు ఛారిటబుల్ కమీషనరుగారైన

శ్రీయుతులు వైవి లక్ష్మయ్య, బి. ఎ. బి. యల్. గారు

పంపిన అభిప్రాయము.

నా బెజవాడ మకాములో ఈ గ్రంథకర్త నన్ను దర్శించి, ఈ గ్రంథములోని కొన్ని భాగములు 'స్థాలీపులాక' న్యాయమున, చదివి వినిపించెను. గీర్వాణభాషలోనున్న ఈ స్థలపురాణమును, క్షేత్రమాహాత్మ్యమును అరటిపండొలిచి చేతికందించినటుల తేటతెల్లముగ చక్కని సుబోధశైలిలో ఈ గ్రంథకర్త రచించియున్నాడన్న యత్యుక్తి దటస్థింపదేమో. నిజమరసిన ఈ గ్రంథకర్త కలమసిన యా మేలిగుణమే నన్నాకర్షించినది. మఱియు, నాస్తికత్వమునకు దారితీయుచున్న ఆధునిక కాలములో నిట్టి స్థలపురాణ గ్రంథము లెంతయు నావశ్యకములని తలంచి, దీనిని ముద్రించుట

మంచిదని వెంటనే వచించితిని. ఆలస్యము లేక యూపని జరిగి నందులకు, సంతసించితిని. ఈ దుర్గామల్లేశ్వర దేవాలయ ధర్మకర్తలు, ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరుగారు, దేవాలయాభివృద్ధికై యాచరించుచుండిన, బహుసత్కార్యములలో నిదియొక్కటి యని ఘంటాపథముగ నుడువ వచ్చును.

భారతదేశమున సనాదిగ జాతికి జీవగఱ్ఱయై వెలసారిన సంస్కృత సాహిత్యము 'అమూల్యరత్నఖని' యన్న సత్యదూరముగాదు. శ్రీ పండిత దీవి నరసింహాచార్యుల వంటి ఆంధ్ర గీర్వాణ భాషావిశారదులు, ఆ ప్రాచీన సాహిత్యము నందలి ప్రాజ్ఞలభావరత్నములు ఏర్చి, కూర్చి, ప్రజల కందించుచున్నారు, ఇది యెంతయు జనోపకారియై పరగెడి దన్న నందఱు నంగీకరింపక తప్పదు. దుర్గ్రాహ్యమైన విషయములు, పండిత పామరుల కరమగునట్టుల, బోధించుట, వచించుట, రచించుట మన దేశోన్నతికి, విజ్ఞానాభివృద్ధి కెంతయుం దోడ్పడగలవనుట నిస్సందియము. పుణ్యతీర్థములకు, దివ్యక్షేత్రములకు, బుట్టినిల్లుగా వెలసినది భారతఖండము. మహోన్నతశిఖరములతో, శిల్పకళా నైపుణ్యముతో, పూర్వపు ఔన్నత్యమును, ప్రపంచమునకు వేనోళ్ళ జాటుచున్న దేవాలయములయొక్కచరిత్రమును, దివ్యక్షేత్రములయొక్కమాహాత్మ్యములను సాంగముగ తెలిసికొనుట ప్రతి భారతీయుని విధి. నా విదేశపర్యటనలో, నేనెఱిగినంతలో కనులార గాంచినంతలో యూరోపుఖండమందు, చారిత్రాత్మకమైన స్థలముల యొక్కయు, దివ్యభవనములయొక్కయు, విషయములు చక్కని పరిశోధన గావించి గ్రంథములు రచించి, ప్రక

టించియున్నారు. ఇత్యాది విదేశపర్యటన గావించిన విజ్ఞులెల్లరును తెలిసిన విషయము. దివ్యక్షేత్రమయమైన యీ దేశమును గూర్చి చాల తక్కువ. అట్టి కొఱంత దీర్చుటకై యీ గ్రంథకర్త యుపక్రమించి, కొంత సాధించినాడని తెలుపుటకు సంతసించినాను. గతానుగతిక న్యాయమున, మన పెద్దలు చేయుచున్నారు. కాబట్టి మేము నాచరించుచున్నా మనుట కన్న, దివ్యస్థలములయొక్క, స్థలపురాణముల విషయములు శోధించి యథార్థము గ్రహించిన, జనులెంతో ఆనందించుట యేగాక, పూర్ణవిశ్వాసముంచి వానిని పూజింతురు. ఆరాధింతురు, అర్చింతురు. ఈ గ్రంథకర్త నుపనిషత్తుల వ్యాసభగవానుని మాహాత్మ్య శ్లోకముపై ప్రవృత్తి పాటించవలసిన రోజులివి. కొన్ని వోట్ల పరస్పర విరుద్ధములుగా గాన్పించి మన పురాణములు ప్రాకృతులకు దుర్గ్రాహ్యములుగా నున్నవి. వాటిని యర్థము చేసుకొను శక్తిలేక స్వల్పబుద్ధులు పుక్కిటి పురాణములక్రింద, కట్టుకథలక్రింద జేర్చి దూషణ గావించుచున్నారు. ఉభయ భాషాప్రవీణులగు పండిత కవీంద్రులు వాటిని సమన్వయ పరచి, సముచితముగ, సమంజసముగ వ్యాఖ్యానించిన ఎంతయు దేశసేవ, భాషాసేవ సలిపినవారగుచున్నారు. ఈ గ్రంథకర్త, పురాణేతిహాసములలోని విషయములేకాక చారిత్రాత్మక శాసనములు సంగ్రహించి, సమన్వయపరచి, యిందు ఉల్లేఖించియుండుట యీ స్థలపురాణమునకు మఱింత శోభం గూర్చుచున్నది.

ఆస్తికత్వమునకు చక్కని వాదముగావించి, యీ గ్రంథకర్త నాస్తికుల వితండవాదమును విమర్శించి, ఖండించి

గనుప్పింపఁజూచుట ప్రశంసనీయము. విగ్రహారాధన ఆవశ్యకతనుగూర్చి యీ పండితుడొక ప్రత్యేక గ్రంథమును రచించిన మంచిదేమో. ప్రతిమా స్వల్పబుద్ధీనాం, అని శాస్త్రములు భావించినను విగ్రహారాధనతో ప్రథమ సోపానారోహణము ప్రారంభించి, ఆత్మసాక్షాత్కారముతో, విజ్ఞాన నిలయమగు మహోన్నతముకై సోపానము గమ్యస్థానమైయున్న లీలగా చేరగలదారి చూపిన, మన ప్రాచీన ఋష్యులకు నమోవాకములు. స్థూలారుంధతీ న్యాయ మిందుకొఱకే వేదాంతులు నుడివిరి. రాజయోగమున 'పిపీలికా న్యాయము' చూపిరి. వారివారి అంతస్థులనుబట్టి, క్రమముగా సాయుజ్యమును చేరుకొనుటకు సక్రమమైనదారులు. తమ స్వానుభవముతో గ్రహించి వెల్లడించిరి. ఇదియొక హిందూమతములో నొక్క ప్రశంసనీయమైన గుణము.

ఈ గ్రంథమున కనకదుర్గా క్షేత్ర మాహాత్మ్యము, కృష్ణానదీ జన్మకథనము, తీర్థములు క్షేత్రములు, మల్లేశ్వరుడు, బ్రహ్మప్రతిష్ఠ, మల్లికార్జునుడు, భ్రమరాంబిక, బ్రహ్మాండపురాణమందలి కనకదుర్గా మాహాత్మ్యము, చారిత్రాత్మకమైన శాసనములు చక్కగా విశదీకరింపబడినవి.

ఈ గ్రంథకర్త మఱికొన్ని యిట్టి స్థలపురాణములు రచించి లోకోపకార మొనరించి ధన్యజీవియగుగాక;

Hyderabad
22-7-57

P. LAKSHMAYYA,
Commissioner
H. R. & C. E.

శ్రీ మహామహోపాధ్యాయ, కళాప్రపూర్ణ, అవధానశిరోమణి

మ స్తు శ్రీ

కాశీ కృష్ణాచార్యులవారొసంగిన అభిప్రాయము

'శ్రీ కనకదుర్గాక్షేత్ర మాహాత్మ్య' మను యీమహత్తర గ్రంథమును గ్రంథకర్తగారి ముఖముననే, శ్రీ మొదలు ఇతిశ్రీ వరకు, చదివించి రెండవప్రతిని ప్రత్యక్షర పరిశీలనా పద్ధతితో నేను స్వయముగా చూచుచు విని కడుంగడు సంతసమునందితిని, ఇదివరకు నేనెచటను వినియుండమిచే నాకు అంత సంతసమును ఈ గ్రంథము కల్గించినది. ఏ యే పురాణములలో శోధించి గ్రంథకర్తచే నిది ఉద్ధరింపఁబడినది. శ్రీ కనకదుర్గకు సంబంధించిన సర్వ విషయములు సులభముగా పండితపామరులకు తెలియుటకు యీ గ్రంథముకంటె మఱొక గ్రంథము లేదనియే నా యూహ. ఈ విధముగ పురాణశాసనాది ప్రబల ప్రమాణములతో తా చెప్పబోవు విషయముల నలంకరించి వ్రాయు కవులలో ఈగ్రంథకర్తయే అగ్రగణ్యుఁడేమో యని నేఁ దలంచుచున్నాను.

ఇటులనే గీర్వాణభాషా సముద్రములో నణఁగియున్న మాహాత్మ్యరత్నముల నుద్ధరించుచు నీ కవి శ్రీ హయగ్రీవ ప్రసాదపాత్రుఁడై, లోకోపకారియై చిరకాలము "మనుఁగాత" అని శ్రీ హయవదనుని ప్రార్థించుచున్నాను. శంభూయాత్

గుంటూరు }
25–7–57 }

కాశీ కృష్ణాచార్యులు

FORE-WORD

Sriman Divi Narasimhacharyulu has been known to me for a long time since I was a Commissioner for the Hindu Religious Endowment's Board, Madras. He is Sanskrit scholar, Poet, a pundit in the Agama Sastras and a keen student of historical research. He is a disciple of the veteran scholar and epigraphist and linguist, the late Sri Vetury Prabhakara Sastry.

Sriman Narasimhacharyulu has taken great care and pains to prepare the Durgakshetra Mahatmyam, relating to the celebrated temple of the Goddess Durga, who is one of the Eighteen Saktis worshipped all over India. It is indeed a piece of rare good fortune that Andhra Country possesses six out of the celebrated eighteen Sakti pithas. They are Omkareswari at Oddavadi (Vaddadi) in Visakhapatnam District; Puruhutika at Pithapuram and Manikyeswari or Vindhyavasini at Daksharama in the East Godavari District, Kanaka Durga at Vijayawada, Bhramarambika at Srisailam and lastly Lalita at Tripurantakam in the Kurnool District. It is really gratifying to note that the publication of the Durgakshetra Mahatmyam, seems to be the beginning of writing down the Kshetra Mahatmyams of the remaining five Sakti pithas.

Sriman Narasimhacharyulu has exhibited his profound scholarship, his knowledge of the puranas and other ancient literature, his equipment for doing research

work in the matter of discovering and interpreting ancient inscriptions. His work reveals in an abundant degree his capacity to interpret knotty problems that arise in the study of inscriptions. The discussion on the Bezwada Pillar inscription of Yuddhamalla circa 927 A. C. clearly shows his capacity to deal with ancient language and history. Sriman Narasimhacharya's work is in lucid style and takes on eagarly the reader to the end of work. I wish he would undertake to write many more Mahatmyams of this type in Telugu for the benefit of his Countrymen.

Rajahmundry,
5th July, 1957.

(Sd.) B. V. Krishna Rao, M.A., B.L.,
ADVOCATE.

విషయ సూచిక

వరుస నెంబరు. పేజీ నెంబరు

శ్రీ గవర్నరు దంపతులు దేవస్థానమును ప్రత్యేకముగా
సందర్శించినప్పటి ఛాయా చిత్రము.

[illegible]

తొలిపలుకు

తొలుత నాకు సాహిత్యగురువులైన బ్రహ్మశ్రీ వేమూరి సీతారామశాస్త్రిగారికిని, కవితాగురువులైన కీ. శే. వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారికిని, అవధానదేశికులగు, మహామహోపాధ్యాయ, కళాప్రపూర్ణ, అవధానిశిరోమణి, బ్రహ్మశ్రీ కాశీ కృష్ణాచార్యుల వారికిని, ఆంధ్రోపాధ్యాయులు, వైయాకరణపంచానన శ్రీమాన్ రొంపిచర్ల భట్టరు పండిత పార్థసారథి అయ్యంగారికిని, పరమగురువులైన, కీ. శే. శతావధాని చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రులవారికిన్ని నా మనఃపూర్వక నమస్కారములు.

ఈ కనకదుర్గాక్షేత్ర ప్రభావము స్కాందము సహ్యాద్రి ఖండములోను, పద్మపురాణము పూర్వభాగములోను, బ్రహ్మాండపురాణమున నుత్తరఖండమునందును ప్రశంసింపఁబడియున్నది. ఇట్టి పురాణప్రమాణముల వలన నీ క్షేత్రము యుగయుగములనుండియు నున్నట్లు కనబడుచున్నది. ఇందుదహరింపఁబడిన ప్రమాణములు నేటి ముద్రిత పురాణ ప్రతులందు కానరావు. ఇంతమాత్రమున నివి లేవనికాని, అప్రమాణములనికాని తలపరాదు. కారణమేమన? అష్టాదశ పురాణములను, వ్యాసభగవానులు, మంత్రఖండము, మాహాత్మ్యఖండము, యితిహాసఖండములని మూడు భాగములుగ రచించియుండిరి. ఇందు యితిహాసఖండములు

మాత్రమే ముద్రితప్రతులు నేడు మనకు లభ్యము లగుచున్నవి. కాని మంత్రి మాహాత్మ్య ఖండములు దొరకుట లేదు. మంత్రిఖండములందు, ఆయా దేవతల నుపాసించుటకు వలయు మంత్రములను, ఋషిచ్ఛందోధి దేవతల వినియమమును, న్యాసక్రమాదుల స్వరూపములను, ముద్రామంత్రాది మంత్రాంగసాధనములను, ఫలశ్రుతులను తెల్పు కల్పము లుపదేశింపబడినవి. ఇవి గురుముఖమున తెలిసికొన తగినవగుటచే, యందలి రహస్యములు కీలకములు స్పష్టముగా తెలియవు. అందువలన నివి ఆయా సాంప్రదాయములకు చెందిన వ్యక్తులకు పరంపరాప్రాప్తముగా, గురుముఖమున నుపదేశింపబడి వారియొద్ద మాత్రమే దొరకుచున్నవి. క్షేత్రమాహాత్మ్యఖండములు కూడ కేవలము ఆయా పుణ్యక్షేత్రముల యొక్క ఉత్పత్తిని గురించియు, అందలి దేవతా విశేషములును, తీర్థముల ప్రభావములును వర్ణితమై, అందు ముఖ్యమైన భక్తుల చరిత్రములను తెల్పునవియై యున్నవి. కనుక ఇట్టి గ్రంధములు ఆయా మతానుయాయులకు మాత్రమే పూజనీయములై, ఆయా క్షేత్రములకు సంబంధించిన అర్చకుల యొద్దను లేక ఆ ప్రాంతీయ పండితుల యొద్దను నుపలబ్ధము లగుచున్నవి. ఇందువలన నివి చాల వరకు ముద్రితములు కాలేదు. తాళపత్ర గ్రంధములున్నను కీటకములచే కొట్టబడి గ్రంథ లుప్తములైనవి. ముద్రిత ప్రతులు కొన్ని యుండగ దొరికినను నందు తప్పులు, తప్పులుగ నున్నవి. మరియు మాకొన్ని మాహాత్మ్య గ్రంథములు

తురుష్కుల పాలన కాలములో దేవాలయములతోబాటు విధ్వంసమొనర్పబడినవి.

అష్టాదశమహాపురాణములేగాక పదునెనిమిది యుపపురాణములును, పదునెనిమిది యుపోపపురాణములుకూడ వ్యాసభగవానుడే రచించినట్లు పురాణముల వలన కలదు. కనుక ముద్రితము చేయబడని నాలుగు పురాణములు వ్యాసరచితములు అన్నట్లు స్పష్టమగుచున్నది. ఖండత్రయాత్మక విభాగము విధియేనేమో ?

ఈ మహాత్మ్య గ్రంథములలోని శ్లోకములు కొన్నిచోట్ల అప్రధానములుగ మాత్రమే యుండియున్నవి. కాని నేటి వ్యాకరణ సూత్రములకు ఛందస్సులకు సరిపోవుట లేదు. ఇట్టి పాఠములు తరచుగ పురాణములలోనే కానగును. ఇవి ఆర్షప్రయోగములగుటచే సవరించుటకు వీలులేదు. ఆర్ష వ్యాకరణములచే నివి సాధుపాఠములే యగును గాని స్ఖాలిత్యములు కావు.

అసలు మాహాత్మ్యముల సత్యములనియు, కల్పితములని కొందరును, అసలు దేవుడే లేడని కొందరును, ఉన్నను విగ్రహారాధనము మూఢత్వమని కొందరును, వాదించు విమర్శకులు పెక్కురు కలరు. వారికి 'ప్రతిమా స్వల్పబుద్ధీనాం' అనియు 'రాళ్ళు దేవుళ్ళైతే గానులు గ్రుంగవా' అనుమున్నగు ప్రమాణములు కొన్ని దొరకకపోవు. కాని వాటినైనను, పూర్వాపరములు విమర్శింపకయే తమ కవసరమగు

నంతవరకు మాత్రమే ప్రమాణములుగాఁ గైకొని వాదించు అభివాదుల సందేహములను తీర్ప నమకట్టుట వ్యర్థప్రయాసమే యగును. మరియు వారికి కోపకారణమగును కనుక అట్టి వారితో మనకు వాదప్రసక్తి లేదు. వారి విశ్వాసము వారిది. మన విశ్వాసము మనది, అని ఊరకుందుమన్న. విశ్వాసము కలవారికైనను. వారి వాదములకు సమాధానములు చెప్పనందున, వీటికి సమాధానములు లేవనుకొని. వీరి విశ్వాసము కూడ, క్రమక్రమముగా సన్నగిల్లి పోవునన్న, ఇందలి యథార్థమును గుర్తించుటకునే తెలుపుట నిట్లింత విస్తరింప తలచితిని. సందేహములు హెచ్చినకొలది విశ్వాసము తగ్గును. అందువలన, సత్యనిర్ణయమునకు, 'సంశయాత్మా వినశ్యతి' అని ఆర్యోక్తి.

ప్రత్యక్ష ప్రమాణమేమి ?

దేవుడు లేడని వాదించువారికి ఇట్టి అనుమాన ప్రమాణములు నచ్చవు. ప్రత్యక్ష ప్రమాణమును మాత్రమే నమ్ముదురు. దేవుని మానవనేత్రములకు లేడని వాదింతురు, ఇందెంత సత్యమున్నదో సమగ్రముగనున్నదో విచారింతము వారికి మనకంటె మాత్రమున వీరు చూచిన సంగతి మాత్రమున, ఇట్టి కల్పిత్రయము లేని శాస్త్రజ్ఞులా? అసలు లేదన్నమాట చేసినే, ఉన్నాడన్న ధ్వని కలుగుచున్నది. ఉంటేనే కదా మను కల్పనకు సిద్ధి కలుగునని తార్కిక మతము. తేజోమయము గోళములైన సూర్యాదులను చూడ

లేని కళ్ళు కోటి సూర్యప్రకాశసమానమైన దేవుని జూడఁ గలవా? వాయువు కనుపించుచున్నదా? విద్యుచ్ఛక్తి కనుపించుచున్నదా? లేదు. అట్టిచో నదృశ్యములు కాలేదు. కనుక లేవనియర్థమా? పోనిండు రూపములున్న వస్తువులైనను (శీఘ్రమైనను) గ్రామాంతర, దేశాంతరములందున్న కనపడుట సాధ్యమా? లండను పట్టణమును మనము చూడనంతమాత్రమున లేకుండపోవునా? పట్టణమునద్దకు మనము పోవలెనా? పట్టణము మనవద్దకు రావలెనా? పోవుటకు తగిన పరియత్నము చేయవలెను కదా? అందుకు తగిన అర్హత యుండవలెను కదా! చూచినవారున్నారని నాకు చెప్పుచున్నారన్నచో ఆప్తవాక్యము వారి పక్షమున ప్రమాణము కాదనవా? అట్లైన ప్రశ్నలు. నాయన. రాముడా హాదు లెందరు లేరు! ఇంతవారలు! ఒకనికి తండ్రి చిన్నతనమున పరలోకగతుడయ్యెను, అతను తండ్రిని ఎరుగడు. అంత మాత్రమున అతనికి తండ్రి లేడని వాదమా? ఉన్నాడన్న చూపుటకు సాధ్యమగునా? మరియొక సంగతి ఒక అంధునికి ఎదుటనున్న ప్రపంచము కనుపించదు. కనుక ప్రపంచమే లేదందుమా? ఇట్టి యుక్తి వాదములతోను, వ్యర్థవాదములతోను, మనకు ప్రసక్తి లేదు. ఈ సకలచరాచర సృష్టికి కర్త, భర్త, అయిన నొక మహత్తరమైన పదార్థము కలదు. అదియే బ్రహ్మమనుడు, శక్తియనుడు, ఏదైన నేమి?

ధనమును వెచ్చించి యిట్లు నిర్మించుటకు కారణము, భగవంతుని అర్చావతార వైభవమే. ఆయా విగ్రహములందు కల మహాత్మ్యమును తెలుపుటకు నేటికిని, తిరుపతి, శ్రీరంగము, శ్రీశైలము, భద్రగిరి, వారణాసి, రామేశ్వరము, మంగళగిరి, అన్నవరము, మోపిదేవి, యాదవాద్రి, అంతర్వేది, కోటప్పకొండ మున్నగున వెన్నియో క్షేత్రములు ప్రత్యక్ష ప్రమాణములుగ నున్నవికదా! ఇట్టి క్షేత్రములకు కాంతివారించినను, నెవ్వరు వద్దన్నను భక్తులు వెళ్ళక ఆగుదురా? వీరిని రమ్మని యెవరైన పిలుచుచుండిరా?

ఈ దేవాలయములు ఆగమశాస్త్రములలో స్వయంవ్యక్తములని, దివ్యక్షేత్రములని, ఆర్షములని, సైద్ధములని, ప్రాకృతములని అయిదు విధములుగ విభజింపఁబడినవి. స్వయంవ్యక్తములనగా? భగవంతుఁడు కాని, భగవతి (దేవి) గాని, దేవమానవ నిర్మితములుఁగాక స్వయముగా నుద్భవించిన దివ్యస్థలములు. తిరుపతి, అహోబిలము, వేదాద్రి, జంబుకేశ్వరము, ఆకిరిపల్లి, మున్నగునవి దివ్యస్థలములనగా దేవతలచేత ప్రతిష్ఠింపఁబడినవి. తిరునారాయణపురం, మాయవరం, మధురాంతకం, శ్రీకాకుళం, శ్రీకూర్మము లోనగునవి. ఋషిప్రతిష్ఠతములు, ఆర్షములు. భద్రగిరి, ద్వారకా తిరుపతి, మంగళాద్రి, శ్రీశైలము, జగన్నాథము మొదలగునవి ఇంక శ్రీరంగము, వానమామలై (తోతాద్రి) కాంచీపురము, చిదంబరము, నామక్కల్, శృంగేరి, పుష్పగిరి, విహారపాడుము, మున్నగు

గ్రంథకర్త:

పండిత. డి.వి. నరసింహాచార్యులు.

నవి. సిద్ధులచేత ప్రతిష్ఠింపఁబడినవి. పొన్నూరు, కాళహస్తి, సింహాచలము, లోనుగాఁగల క్షేత్రములు పూర్వులచేత ప్రతిష్ఠించఁబడినవి. ఇప్పుడు ప్రతిష్ఠింపఁబడినవి నవీనము లనిరి.

రాళ్లు దేవుళ్లైతే రాసులు మ్రింగవా ?

అసలు విగ్రహములు శిలలు గదా! ఇవెట్లు భక్తులను తరింపఁజేయును? అనునది మరియొక సమస్య. మానవునిచే నిర్మింపఁబడు విమానము ధూమశకటము (Rail) పొగయోడ (Steemer) మున్నగునవి అచేతనము లైనను, తమను నిర్మించిన వారిని, యితరులనుకూడ ఒక దేశమునుండి మరియొక దేశమున కెన్నివేల మైళ్ళ దూరమున్నను సముద్రమును సహితము దాటించి యెట్లు తీసుకొని పోవుచున్నవి? అట్లే ఈ విగ్రహములు, మానవ నిర్మితము లైనను, చిత్తైకాగ్రతను కలిగించి, భవసాగరమును తరింపఁజేయుటయేఁ గాక కామ్యములనుకూడ తీర్చుచున్నవి. ఇంకను మానవునిచే నిర్మింపఁబడిన రేడియో (Redeo) చలనచిత్రము (Cinima) లు ప్రత్యక్షముగా మన కానందమును కలుగజేయుటలేదా? వాటికట్టి శక్తి ఎట్లువచ్చినది? అందుకు కొంత ప్రయత్నమును చేయుచున్నాము కదా! అట్లె అర్చనాదుల వలన భగవత్సాన్నిధ్యము కలుగఁగలదు. ఒక మైలురాయి గాని. మార్గమును సూచించుఫలకము (Sign Board) గాని మనకు ఏమి తెలుపుచున్నవి. వాటివంక చూచిన వారికి మదరాసు 250 మైళ్లు, కలకత్తా 750 మైళ్లు అని తెలుపుచున్నవి. అవి అచేతనములు. చెప్పటకవి మనలను పిలుచుచు

న్నవా? పిలుచుటకు వాక్కు నోచున్నదా? లేదు. రాతికి చైతన్యము లేకపోయినను తన వంకచూచిన వారికి యిది ఈ పట్టణమునకు పోవుమార్గము, యిక్కడి కింతదూరమను విషయములను నెట్లు బోధపర్చుచున్నవో అట్లె యీ ప్రతిమలును తమ వంకచూచినవారికి భగవంతుని అనంత లీలలను అవతార భేదములను జ్ఞప్తికి తెచ్చి, మానసిక కల్మషములం దొలగించి, పవిత్రులనుఁ జేయుచున్నవి. మనోనిశ్చలత(Control of Mind)యే ముక్తికి ప్రథమ మార్గమని పెద్దల అనుభవము "రసబంధో, మనోబంధో, కోనసిధ్యతి భూతలే"అని రసవాదమతము.

విగ్రహములకు శక్తి యెట్లుకలుగు ననగా, "ఏహ్యశ్మాన మాతిష్ఠాఽశ్మా భవతు తేతనుః 'అని అథర్వవేదోక్తి అనగా ఓ భగవంతుడా! యీ రాతిపై వచ్చి నివసించుము. యీ రాయి నీకు తనువు కాగలదు. అని అర్థము. ఆగమ శాస్త్రములందును, "విగ్రహ యసిధువు' అను ధర్మశాస్త్రములోను "అర్చకస్య తపోయోగా దర్చనస్యాతి శాయనాత్ । బింబానామాభిరూప్యాచ్చ త్రిభిస్సాన్నిధ్యమృచ్ఛతి' అని చెప్పఁబడినది అనగా అర్చకుని తపోనిష్ఠ వల్లను, అర్చనము (పూజ)యొక్క విశిష్టతవల్లను, విగ్రహముయొక్క సౌందర్యము వల్లను, ప్రతిమయందు భగవత్సాన్నిధ్యము కలుగును. మరియు "లక్ష్మీధర తంత్రము"లో

"సర్వాతిశాయి షాడ్గుణ్యం సంస్థితం మంత్రబింబయోః
అర్చాపి లౌకికీయాస్యాత్తాపి షాడ్గుణ్య విగ్రహా,"

అని నిర్వచించబడినది. అనగా అగ్నిచే తప్తము చేయబడిన అయఃపిండము (యినుపగుండు) సహితము, తన పూర్వకాఠిన్యతను బాసి మృదువుగా నెట్లగునో, అటులనే మంత్రతప్తములైన విగ్రహములును తమ సహజ కాఠిన్యమును విడిచి, చైతన్యము కలవై చలన సంభాషణాది కార్యకరణ సమర్థములగునని అర్థము. ఈ విషయమునే శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము సప్తమ స్కంధము 366 వచనములో "రూప రహితుండవైన నీవు బీజాంకురముల కైవడిఁ గారణ కార్యంబులయిన సదసద్రూపంబులు రెండును ప్రకాశమానంబు లగు. నా రెంటియందును భక్తియోగంబున బుద్ధిమంతులు, మననంబున దారువులందు వహ్నిం గనియెడు తెఱంగున నిన్నుఁ బొడగందురు." అని వచించిరి అనగా అచేతనములైన కమలములను వికసింపఁజేసి యందున్న మకరందమును వెలువరించుటకు సూర్యభగవానుఁ డెట్లు యావశ్యకమో, యట్లె విగ్రహములందు శక్తిపాతమును కలుగఁజేయుటకు అర్చకులు ఆవశ్యకము ఇట్టి సంశయమే శ్రీ స్వామి వివేకానందకు కలిగినప్పుడు, "రామకృష్ణ పరమహంస" దేవాలయములో "కాళికాదేవి"ని ప్రత్యక్షముగఁ జూపించెను. అంత వానికి నమ్మకము కుదిరినది. ఇట్లు విగ్రహములు కదలునా ? మాట్లాడునా ? యను సంశయము పలువురకు కలుగవచ్చును. తప్పక విగ్రహములు నడుములుకూడ శరీరములతో భక్తులకు దర్శన మొసంగుట జరుగుచుండును. ఇది వింత కాదు. తిరుపతిలో శ్రీనివాసమూర్తి హత్తిరాంతో చద

గంగ మాడుట, మేలుకోటలోని తిరునారాయణ (శెల్వపిళ్లై) స్వామి "చూడుకొడుత్తై" (ఢిల్లీ పాదుషాకూతురు)ను పెండ్లి యాడుట, భద్రాచలములో రామదాసును చెఱసాలనుండి విడిపించుట, శ్రీకాకుళంలో సుమంతమహారాజుకు శిరోజము లను జూపుట, కూని గోవిందుకు పొన్నూరులో భావనారా యణస్వామి సాక్ష్యము పలుకుట, ; యీ కనకదుర్గాంబ గాజు లను వేయించుకొనుట, కాళహస్తిలో కన్నప్పను రక్షించుట, కాంజీవరములో వేదాంతదేశికులకు స్వామి ప్రత్యక్షమగుట, పండరీక్షేత్రమున భక్తుల ననుగ్రహించిన గాధలు సాక్ష్య మిచ్చుచున్నవి. కనుకనే మహాభారతములో శ్రీ వ్యాసభగ వానుఁడు 68 అధ్యాయములో,

✓ "అర్చాయత్రి ప్రనృత్యంతి, నదంతి హసంతిచ
ఉన్మీలంతి నిమీలంతి రాష్ట్రక్షోభం వినిర్దిశేత్॥ "అని

వచించిరి. దేవాలయములందు ఏ రాష్ట్రమున విగ్రహములు నృత్యముచేయునో, నాదముచేయునో, నవ్వుచుండునో, లేక కన్నులు మూసి తెరచుచుండునో ఆ రాష్ట్రమునకు కీడు మూడునని యర్థము. ఇట్లె అథర్వణవేదములోకూడ "దేవా యతనాని కంపంతె, దైవతప్రతిమా హసన్తి, రుదంతి, నృత్యంతి" అని కలదు. మఱియు శ్రీమద్భాగవతములోకూడ

కం. కదలెడి వేల్పుల రూపులు
వదలెడిఁ గన్నీరు వానివలనం జెమటల్
పొదలెడిఁ బ్రతిమలు వెలిఁజని
మెదలెడి నొక్కొక్క గుడిని మేదిని యందున్॥ అని

శ్రీ పోతనామాత్యుఁడు వక్కాణించి తెలిఁగించెను.

యీ విషయమున విశ్వాసము లేనివారు యీ శతాబ్దము లోనే ది 28-8-25 తేదీన వెలువడిన " హిందు " పత్రిక యందు నాగపూరులోని ' పాండురంగస్వామి, రుక్మిణీదేవి ' విగ్రహములు కన్నులనుండి పన్నెండుగంటలు కన్నీరు కార్చె నను ప్రకటనమును చూడఁ గోరెదను. అందిట్లు కలదు.

✓ " Idol's tears, curious, Nagpur incident. " A Nagpur message to ' The times of India ' tells of hand bills signed by Mr. Narayana Rao Hedas, was describing a strange incident, on the 17 th, August, tears were seen for 12 hours rolling down,the cheeks of the idols of Vittal and Rukmini, in the temple of Panduranga Budvari, Nag pur and thousands of people witnessed the incident. As a result of this strange phenomenon special prayers are being offered in the temple. Several people ascribe this effusion of tears from the idol's to the death of Tajuddin Saheb, the Mahamedan saint, which occured on that day. "

పోతనామాత్యుని పలుకు ప్రకారము, గుంటూరు మండలాంతర్గత రేపల్లెతాలూకాలోని పెదపులివర్రు గ్రామములో శ్రీ రాజరాజనరేంద్రునిచే ప్రతిష్ఠింపఁబడిన నరేంద్రస్వామి ఆలయములో నొక కుమారస్వామి విగ్రహము స్వయంభువమూర్తి కలదు. ఆ స్వామి శరీరమునుండి నేఁటికిని సంతతము చెమట (నీరు) కారుచుండును. నేటికిని చూడనగును.

ఇంకెట్టి వెన్నియో నిదర్శనములు కలవు. కనుకనే

దుర్మత, మాయావాదముల కజేయములై, యీవిగ్రహారాధనము, (సగుణోపాసనము) విరాజిల్లు చున్నది. మఱియు మోక్షప్రాప్తికి యజ్ఞాది క్రతు యను స్థానము కంటెను, "భక్తియే గొప్పది యని, సులభోపాయమని "మోక్షసాధన సామగ్ర్యాం భక్తిరేవ గరీయసి" యని నారదుఁడు భక్తి సూత్రములలో పలికిరి. దీనికి విధానము శరణాగతియే. అందు కాధారము విగ్రహారాధనమే. శరణాగతిని పొందిన వారి కెన్నడును ప్రమాదము లేదు. ఫలవంతము కాకపోదు. కనుక శ్రీమద్రామాయణములో విభీషణ శరణాగతి ఘట్టమున శ్రీ రామచంద్రపరమాత్మ, "సకృదేవ ప్రపన్నాయ తవాస్మీతిచ యాచతే। అభయం సర్వభూతేభ్యో దదామ్యేతద్వ్రతం మమ" అని పలికిరి. ఇట్లు శ్రీకృష్ణచంద్ర పరమాత్మయు, గీతలలో "సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ। అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మా శుచః" అని ప్రతిజ్ఞ చేసిరి. కనుక నిస్సందేహముగ విగ్రహారాధన మావశ్యకమే. అందువలన మానవుని కన్ని యభీష్టములు సమకూరును. ఆ విగ్రహములం దన్ని శక్తులెట్లు యిమిడియుండు ననగా (Redoo) (రేడియో) యంత్రమున మన మే కేంద్రమును కోరిపెట్టిన యా కేంద్రము నుండి పాటలు వినవచ్చినట్లు యీ స్వామిని మన మే కోరికలు కోరిన మన కవి లభించును. ఇట్టి మార్గంలో కనకదుర్గాంబ యొక లావణ్యామూర్తి. సర్వాభీష్ట ప్రదాత్రి మోక్షదాయిని.

మరియు నీ దేవాలయములు సర్వకళలకు నాలయములై యుండెడివి. ఇవి మన కారోగ్యదాయకములు. ఆనందదాయకములు. మన పూర్వులు యింత యెత్తైన పర్వతములమీదను, నదీతీరములందును, గ్రామములలోను ఎత్తైన గోపురములు విమానములు యెందుకు నిర్మించిరనగా! పంచభూతముల పరిణామావస్థయందు కలుగు విప్లవములను నివారించి లోకమునకు శాంతిని చేకూర్చుటకే. అహోబిలము, మంగళగిరి మున్నగునవి అగ్నిపర్వతములు, గంధకపు గనులునైయున్నవి. కనుక అట్టి ప్రమాదములు తగ్గుటకె వాటికి విరుగుడులైన చంద్రకిరణిక, కుళ అహోబిలములోను; మంగళగిరిలో పానకము పోయునట్లు నియమించిరి. వేదాద్రిలోని నృశింహశిల విషమ్మణి యగుటచే దాని నెల్లప్పుడు నీటిలో నుండునట్లు చేసిరి. ఎత్తైన గోపుర నిర్మాణములు, వాటిపై లోహమయ (Magnit) శిఖరస్థాపనలు యిప్పుడు పిడుగు యంత్రములు చేసెడి పనిని చేయుచుండెడివి. తిరువళ్లూరులో తైలాభిషేకము కుష్టువ్యాధులను నివారించుచున్నది. అది గంధకపు శిల. ఇట్లె భద్రాద్రిలో యుష్ణగుండముల నీరును ఆరోగ్యము నిచ్చును. మరియు దేవాలయములు, నేటి విశ్వవిద్యాలయములవలె పని చేసెడివి. ఇందుకు మంత్ర, వేదపఠనము, పురాణప్రవచనము, సూత్రభాష్యాది శ్రవణముల వల్లను, వేదశాస్త్రములును, భజనము, భరతనాట్యముల వలన, సంగీతమును, శిల్పసంపదచే (Engineering) సమస్త కళలను వంశ పరంపరా పెంపొందించుచూ, పోషింపబడుచుండెడివి.

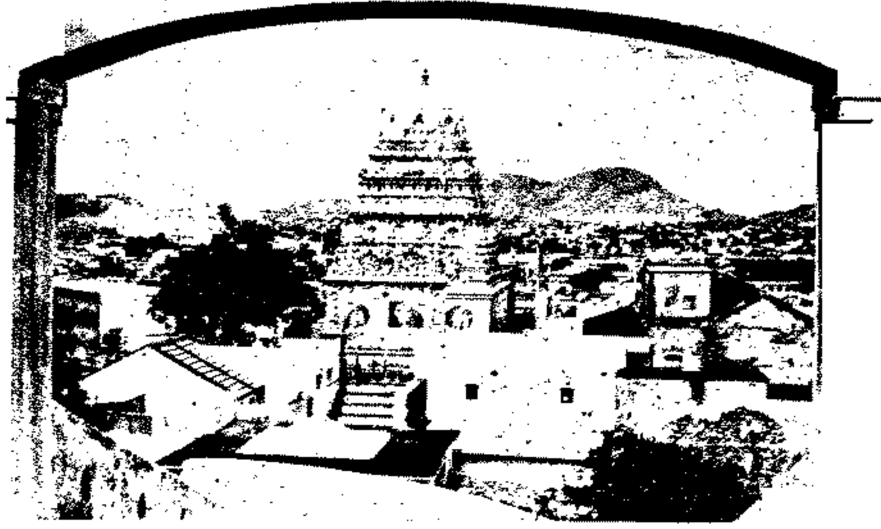
ఇంక నీ స్థలపురాణమును వ్రాయుటకు నన్ను ప్రప్రథమమున ప్రోత్సహించినది, హిందు రిలిజియస్ అండ్ చారిటబుల్ ఎండోమెంట్సు, బందరు అసిస్టెంటు కమీషనరుగారైన శ్రీయుతులు కె. కృష్ణారావుగారు ఈ విషయమును విన్నవించినంతనే శ్రీ డిప్యూటీ కమీషనరుగారైన శ్రీ జి. ఎస్. ఎన్. రామమూర్తి పంతులు, బి. ఏ. బి. యల్. వారు యెంతయో ఆదరాభిమానములతో నంగీకరించి యనుజ్ఞ నొసంగిరి. తరువాత గ్రంథముద్రణమును, శ్రీ అమ్మవారి దేవాలయ పాలకవర్గ ట్రస్టీలగు శ్రీ మాజేటి రామమోహనరావు శ్రేష్ఠిగారును, మరుపిళ్ళ అప్పలస్వామి పాత్రుడు గారును, శ్రీ పిన్నమనేని పున్నయ్యచౌదరి గారును శ్రీ పాటిబండ అప్పారావు పంతులు గారును, శ్రీ నూతులపాటి తులసీరావు గారున్నూ సంతసముతో నంగీకరించి పాల్గొనిరి. శ్రీ ఎగ్జిక్యూటివు ఆఫీసరు మాదిరెడ్డి మాధవరావు బి. ఏ. గారున్ను శ్రీ రామ కృష్ణా ప్రెస్ అధికారులున్నూ తగు ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించి ముద్రణకు వలయు సౌకర్యముల నన్నిటిని సమకూర్చి నిర్వహించిరి. పై వారి అందరికిని నా మనఃపూర్వక వందనముల నర్పించుచున్నాను. మరియు, శ్రీ కనకదుర్గా మల్లికేశ్వరులు వీరి కాయురారోగ్యైశ్వర్యముల నిచ్చి చిరకాలము మనుచుంగాత యని జగన్మాతా పితలగు నా పార్వతీ పరమేశ్వరులను వేడుచున్నాను.

ఇట్లు,

భక్తాంఘ్రి రేణువు

గ్రంథకర్త.

అవనిగడ్డ,
ది 1-6-1957.

శ్రీ మల్లేశ్వరస్వామి దేవాలయము - విజయవాడ పట్టణ దృశ్యము.

శ్రీ [illegible] ముఖద్వారము

శ్రీ కనకదుర్గా క్షేత్ర మహాత్మ్యము

శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నోపశాంతయే ॥1॥

శ్లో॥ జ్ఞానానందమయం దేవం నిర్మలస్ఫటికాకృతిం
ఆధారం సర్వవిద్యానాం హయగ్రీవ ముపాస్మహే ॥2॥

శ్లో॥ సర్వమంగళ మాంగల్యే - శివే సర్వార్థసాధికే
శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవి నారాయణి నమోస్తుతే ॥3॥

శ్లో॥ కృష్ణవేణీ సముద్భూతం శివే హరిహరాత్మకే
చింతామణిపురావాసే జగదానందదాయిని ॥4॥

శ్లో॥ తద్భుజాద్వయత పత్రేణ నాయకాయ మనస్వినే
గోపకాపాలకాయ శ్రీకృష్ణాయతే నమః ॥5॥

అవతారిక

శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండ నాయకుండును, నిఖిల జగదుదయ విభవ లయలీల, సత్యకాము, సత్య సంకల్పాది సకల కళ్యాణ గుణాకరుండును, దేవదేవుండునగు శ్రీమన్నారాయణుండు, తన విలాసము కొరకు, అనంత

కోటి బ్రహ్మాండములను సృష్టించి, అందు చరాచరాత్మక మగు అనేక జీవకోటులను కల్పించెను. వారి ప్రవృత్తి కొఱకు మఱియు దేహేంద్రియ సత్వాది సంపత్తులను, అంతఃకరణ చతుష్టయ విశిష్టంబగు జ్ఞానంబు నొసంగి, సత్యాసత్యములను, ధర్మాధర్మములను నిర్ణయించి, తాను సాక్షీ భూతుడై, యీ జగన్నాటక లీలను జరిగించుచున్నాడు. శ్రీ వైకుంఠుని లీలలు అనంతములు. అద్భుతములు. ఈ జీవులును, కేవలము తమోగుణ ప్రధానులనియు, రజోగుణ ప్రధానులనియు, సత్వగుణ ప్రధానులనియు ముత్తెరంగుల నుండిరి. వీరిని మఱియొక విధముగా జెప్పవలయునన్న కేవలము పాపులు, పుణ్యపాపమిశ్రులు, కేవలము పుణ్యులు అని చెప్పనొప్పును. కేవలము పాపజన్ములు పశుపక్ష్యాది తిర్యగ్జంతువులు, తరు పాషాణాది జడ పదార్థములునై యున్నవి. పుణ్యపాప మిశ్రితములైన జన్మలు మనుష్యులు, కేవలము పుణ్యజన్ములు దేవతలు. కనుకనే పాపలోకములకును, పుణ్యలోకములకును మధ్య నీ భూలోకము కలదు. అతలాది సప్తలోకములు అధోభాగమున గలవు. ఇవి పాపలోకములు వీటినే చీకటి లోకములందురు. ఇందు పాపులు నివసింతురు. భువరాది యూర్ధ్వలోకములందు దేవతలు తమ తమ యర్హతల ననుసరించి సంచరించుచుందురు. శ్రీ వైకుంఠ కైలాసములు పునరావృత్తి రహితములైనవి. ఇవి శాశ్వతములు. అనగా యిందు ప్రవేశము కలిగిన జీవులకు నిక జన్మ పరంపరలు లేవు. అవిద్యావాసనాదులు లేవు కనుకనే వీటికి అపవర్గములని పేరు. ఈ ఊర్ధ్వలోకము లేడింటిలో ప్రథమ

లోకము భూలోకము. చివర లోకము స్వర్గము. ఏజీవి యైనను యీ భూలోకమున జన్మించినగాని యూర్ధ్వలోకములకు నేగఁజాలదు. ఏలనన? ఊర్ధ్వలోకములన్నియు తేజోమయ లోకములగుటచే కర్మఫలముల ననుభవించుట కర్హములైన భోగస్థానములు, కాని కర్మాచరణమున కనుకూలములైన లోకములుకావు. కనుక విష్ణు పురాణము, తృతీయాధ్యాయములో,

“ఇతస్స్వర్గశ్చ మోక్షశ్చ మధ్యశ్చాంతశ్చగమ్యతే”

అని వచింపఁబడినది. అనగా యీలోకము పరలోకములకు వెళ్ళుటకు ద్వారము వంటిదని పలికెను. ఊర్ధ్వలోకములకు వెళ్ళఁగోరువారికి జ్ఞానము పరమసాధనము. అట్టి జ్ఞానప్రాప్తికి సత్కర్మానుష్ఠాన మాచరణీయము. సత్కర్మలాచరించుటకును, శాంతిదాంతులను సమకూర్చుటకును, నిర్మలోదకములు, నిర్జనారణ్యములు, పవిత్ర క్షేత్రములు, పరమాలంబములు. ఇందుకొరకు కరుణాసింధులైన పరమాత్మ యీ భూలోకమున వలయు వస్తు సముదాయమును నుపకరణములను ప్రసాదించెను.

అవిద్యావాసనచే జీవులు క్షణభంగురములైన తనువును, దారాపుత్రులను, ధన గృహ క్షేత్రములను, నిత్యములని నమ్మి, యీ సంసార సముద్రమున నిమగ్నులై దరిఁగానలేక జన్మ పరంపరలం బొరలుచుండు జీవుల నుత్తీర్ణులనుఁగావించుటకొరకు తగు మార్గంబులైన పవిత్ర క్షేత్రములను ద్గదువులకు ప్రసాదించెను. అట్టి సత్కర్మానుష్ఠానమునకు

వలయు నదీ పర్వతారామ క్షేత్రాదులను కల్పించెను. అందు వలన జితేంద్రియులైన మహామునీంద్రులుకూడ తమ తపస్సున కనువగువాటిల పర్వత గుహాలయములను, నదీ తీరములందును, అరణ్యములయందును ఆశ్రమములను నిర్మించుకొని తపస్సు లొనరించుకొనుచుందురు. అనగా యిట్టి నిర్మలోదకములు నిర్జనారణ్యములును తపోయోగ్యములైన స్థలములని తెలుచున్నది. పెక్కు దేవాయతనములను, దేవతలును, ఋషులును, సిద్ధులును, ప్రభువులును, తమ మనోవాంఛలకొరకు తమ తమ యుపాస్యదైవతముల ప్రతీకము (విగ్రహము)లను ప్రతిష్ఠించుకొనిరి. ఇట్టి క్షేత్రములు మన భారతవర్షమున పెక్కులు కలవు. కనుక దీనికి ధర్మక్షేత్రమని, కర్మక్షేత్రమని పేరులు వెలసినవి. ఇట్టి ధర్మములను బోధించుటకు తొలుత వేదములను పరమేష్ఠి పలికెను. శ్రుత్యుక్త ధర్మములను విశదీకరించుచు, మను, యాజ్ఞవల్క్య, గౌతమ, పరాశరాది మహర్షులు స్మృతులను రచించిరి. వాటిని సులభముగా తెలిసికొనుటకును, ఆదరించుటకును వ్యాస భగవానుడు అనేక పురాణేతిహాసములను బోధించి యనుగ్రహించిరి. పురాణములయందు మంత్రఖండమనియు, మహాత్మ్యఖండమనియు పురాణఖండమనియు మూడు ఖండములుగ వివరింపబడినవి. ఇప్పుడు మనకు లభ్యములగు పురాణములు యితిహాసఖండములు మాత్రమే. మంత్రమహాత్మ్యఖండముల ముద్రితములుగనున్నవి. మహాత్మ్యఖండము నందు నదీ మహాత్మ్యమును తత్తన్నదీ తీరస్థక్షేత్ర మహాత్మ్యములును వర్ణింపబడియుండును. ఇట్టి మంత్రఖండములు గురూపదేశము ననుస

లబ్ధములగును. అందువలన నిం దుదహరించు ప్రమాణముల ప్రమాణములు కావు ఖండత్రయాత్మకమైన పురాణములు తాళపత్ర ప్రతులు కలవు.

కృష్ణానదీ జన్మ కథనము

"గోదావరీ భీమరథీ కృష్ణవేణ్యాదికా స్తథా।
సహ్యపాదోద్భవానద్యః స్మృతాః పాపభయాపహాః॥"

అని విష్ణుపురాణమున సహ్యాద్రియందుఁ బుట్టిన నదులను వ్యాసభగవానుఁడు వర్ణించెను. శ్రీమన్నారాయణుఁడు బ్రహ్మతో కలియుగ ధర్మములం జెప్పుచు, కలియుగము నందు జన్మించు జనులు అల్పాయుష్కులుగను, కర్మలయం దల్ప శ్రద్ధఁగలవారుగ నుందురు. కనుక వారికికూడ స్నాన దర్శనాదుల వలననే క్రతుకర్మానుష్ఠాన జన్యఫలములు కలుగు నట్లు, పవిత్రములును, సర్వపాపహార ప్రభావయుతములు నగు సలిలములతోఁగూడిన నదీనదములను, పుణ్యప్రవాహములను సృజింపుమనియు, తాను "కృష్ణా"నది నగుదుననియు యీశ్వరుని "వేణి"యగు నట్లాజ్ఞాపింతుననియు నానతిచ్చెను. భగవదనుజ్ఞ ననుసరించి బ్రహ్మయు, తీర్థస్నాన పానాదులచేతనే, దురిత క్షయ మొనర్పఁజాలు నిర్మలోదక పూరితంబులగు తీర్థంబులు కల నదులను పవిత్ర క్షేత్రంబులను పర్వతంబులను సృజించెను. సహ్యాద్రియొక్క ఉత్తరశృంగమున బ్రహ్మనారాయణునిఁ గూర్చి తపంబొనర్చెను. అందువలన దానికి "బ్రహ్మనగ"మని పేరు కలిగెను. అప్పుడు శ్రీమన్నారాయణుఁడు బ్రహ్మ

దేవునికి "శ్వేతాశ్వత్థ" రూపమున ప్రత్యక్షమయ్యెను. ఇట్లె యీశ్వరుని గూర్చి వేదములు మూర్తివంతములై సహ్యాగిరి దక్షిణ శృంగమున తపంబొనర్చెను. అప్పు డీశ్వరుడు "ఆమలకవృక్ష" (ఉసిరిచెట్టు) రూపమున సాక్షాత్కరించెను. కొంతకాలమునకు శ్వేతాశ్వత్థము జలమయమై ప్రవహింప మొదలిడెను. అందువలన దీనికి "కృష్ణా" యని పేరు కలిగెను. మరికొంతకాలమునకు ఆమలకవృక్ష రూపమున వెలసిన యీశ్వరుడు కూడ భగవదాజ్ఞ జలమయమై "వేణి" యను పేరు వహించి తానుకూడ ప్రవహించి కృష్ణలో గలిసెను. అందుచే నిది "కృష్ణవేణి" యను పేరుతో ప్రసిద్ధిగాంచినది. కనుకనే పురాణములలో "కృష్ణా కృష్ణాంగ సంభూతా" అనియు "కృష్ణా విష్ణు తనుస్సాక్షాత్ వేణీ దేవో మహేశ్వరః తయోస్సంగమో యత్ర కోటి తీర్థసమం స్మృతం" అని నిర్వచింపబడినది. ఈ రెండును "సతారా" పట్టణమున కైదుమైళ్ళ దూరములో కలియుచున్నవి. అక్కడనుండి యేకముఖమై "కృష్ణవేణి" ప్రవహించుచున్నది. ఈ కృష్ణవేణియందు తుంగభద్ర, నారాయణి, కుముద్వతి, వైష్ణవి, విశాల, విజయ, కకుద్మతి, మలాపహారిణి, కౌశిక, భీమనది, అరుణ, భాస్కరి, మూసి, వైఘు, తామ్రపర్ణి యను యుపనదులు మరికొన్ని కలియుచున్నవి. ఈ నదిని గూర్చి మహాభారతములో "సదానిరామయాం కృష్ణాం మందగాం మందగామినీం" అని వ్యాసమహర్షి వర్ణించియుండెను. మరియు నీ నది యుత్కృష్టమైనదని యనేక పురాణములు నిర్వచించినవి. గంగానది విష్ణుపాదోద్భవి

యగుటచేతను, కృష్ణ "కృష్ణాంగసంభూతా" అనియు "విష్ణుతనుస్స్వరూపా"ను ప్రమాణముల వలన విష్ణు శరీరమే యగుటచేతను, యితర నదులకంటె నివి యత్యంత ప్రభావితములైన వనుటకు సందేహములేదు. మరియు నిది పశ్చిమ కనుమలనుండి పూర్వ (తూర్పుగా) వాహినిగా ప్రవహించి, యీ దుర్గాక్షేత్రమునుండి దక్షిణముగా "వ్యాఘ్రేశ్వరము" (పులిగడ్డ) వరకు వచ్చి, అచ్చటనుండి రెండు వాహినులుగా చీలి యొకటి తూర్పుగను, మరియొకటి దక్షిణముగ ప్రవహించెను. తూర్పుగా ప్రవహించిన పాయకు "కృష్ణా" అనియు, దక్షిణముగా ప్రవహించిన పాయకు "వేణి" యనియు పేర్లు. వేణి యింతవరకు అంతర్వాహినిగా నడచినది. తూర్పుగా ప్రవహించిన "కృష్ణాతరంగిణి" "ఉభయనాగేశ్వర క్షేత్రము" కడలుపురి, లేక కదళీపురము (పెదకళ్ళేపల్లి) వరకు తూర్పుగానడచి అక్కడనుండి తిరిగి ఉత్తరవాహినిగా "హంసలదీవి" వద్ద సాగరమున కలియుచున్నది. అందువలన దీనిని "కృష్ణా సాగర సంగమ" మందురు. ఇచ్చట గొప్ప గోపాలక్షేత్ర మొకటి కలదు.

ఇది స్వయంభువమని కృష్ణామహాత్మ్యమున పేర్కొనబడినది. ఇంక వేణి యను నది పులిగడ్డ నుండి దక్షిణాభిముఖముగా ప్రవహించి సముద్రములో కలిసెను. వేణి మొదలుత సంగమించిన స్థలమునకు "సంగమేశ్వరము"ని పేరు. ఇది శివక్షేత్రము. తరువాత యీ వేణి దక్షిణముగ "కోటిమొగ" అను గ్రామమువరకు పరివహించి, అచ్చట

మూఁడుపాయ లై, మొదటి పాయ తిరిగి తూర్పుగా నడచి "గుల్లలమోడు" అను గ్రామమునద్ద "Kistna Havelock Point" (కృష్ణాహేవ్ లాక్ పాయింటు) అనుస్థలమున కల దీపగృహము (Light House)వద్ద కలియుచున్నది. దీనికి 'గోలు ముక్కు పాయ' లేక 'బల్లలేను' అని పేరు. రెండవ పాయ "నాచుగుంట, ఈలచెట్ల దిబ్బ" లను గ్రామముల మధ్యగా ఆగ్నేయ దిక్కుగా ప్రవహించి సముద్రమునఁ గలియు చున్నది. దీనిని 'నకిమి రేవందురు'. ఇంక మూడవపాయ "లంకవేణి దిబ్బ" మీఁదుగా ప్రవహించి "చాపలమంచి" అను తావున "బీకన్" (Beacon) వద్ద కలసినది. ఇట్లు యిది మూడు పాయలుగా జడకుచ్చులవలె నుండుటచే దీనిని "వేణి" యను పేరుతో వ్యవహరించిరి. కనుక దీనికి 'త్రివేణీ సాగరసంగమము'ని పేరు. ఈ కృష్ణవేణీ నది శక్తి ప్రభావము లధికములని వేరే చెప్పనక్కఱలేదు. అనఁగా యేనది ప్రవాహమునకు యెదురు నడుచునో దానిశక్తి అధికము. అట్లు అన్ని నదులను ప్రవహింప నేరవు. శ్రీ విష్ణు పాదోద్భవి యగుటచే గంగానదియు సాక్షాద్విష్ణు తనూద్భవి యగుటచే నీ కృష్ణానదియు తప్ప మిగిలిన యేనదులకు నిట్టి శక్తి ప్రభావములు లేవు. స్కాందము సహ్యాద్రిఖండము అష్టాదశోధ్యాయమున "కృష్ణామహాత్మ్యము" నుఁ గూర్చి ఋష్యాదులు, 'కృష్ణామహాత్మ్యమతులం శ్రోతుమిచ్ఛామ హే వయం' అని నారద మహర్షి నడిగినట్లును; 'శృణ్వంతుమున యస్సర్వే కృష్ణా మహాత్మ్యం చోత్తమం' అని ప్రారంభించి 'స్నానం దానం జపోహోమ స్స్వాధ్యాయః

పితృతర్పణం యావమాత్రింతు యోకుర్యాదసంతం ఫలమశ్నుతే' అని నారదు డుపదేశించినట్లును కలదు. మరియు కొన్ని నదులు తమ శక్తి ప్రభావములను కొంత కాలమునకు కోలుపోవుచుండియు, యీ కృష్ణానది మాత్రము కేవలము హరిహరాత్మకమైన దగుటచే అన్ని నదులవలెంగాక తన ప్రభావమును విడువకపోగా యితర నదుల శక్తినిఁగూడ తానే గ్రహించి ప్రవర్ధమాన మగుచుండునని 'కలౌకృష్ణాస్మి వాఽవశిష్యతే' అను పురాణోక్తి వలన తెలియుచున్నది. ఈ నదీ జలముల కిట్టి ప్రభావముండునా? అను సందియము పాఠకులకు కలుగవచ్చును. నదీ సలిలముల కిట్టి ప్రభావమున్నదన్నప్పుడు పరిహసించిన పాశ్చాత్య దేశస్థులు కొందరును, ఆర్యావర్తమున కూడ పాశ్చాత్య విద్యా విజ్ఞాన వేత్తలు కొందరును కలరు. కాని సుమారు పదునేను సంవత్సరముల క్రిందట కలకత్తా 'ట్రాపికల్ మెడికల్ కాలేజ్' (Tropical Medical Collage) లో, పాశ్చాత్య ప్రకృతి శాస్త్రవేత్తలును, రసాయన శాస్త్ర కోవిదులును, పదార్థ విజ్ఞాన శాస్త్ర పండితులును పలువురు "గంగ నదీ నీరము"ను తెప్పించి, దానియందు అనేకవిధములైన విషక్రిములను వేసి పరీక్షించిరి. ఆ క్రిములన్నియు నశించిపోయినవి. ఈ నీరు చూచుటకెంత కలుషముగ కన్పించుచున్నను, ఆ నీటియందు ఆరోగ్యమునకు చేటు చేయఁగల పురుగు లేమియు లేవనియు, మనము వేసినను అట్టి విష క్రిములు బ్రతుకఁజాలవనియు నిర్ణయించిరి. మరియు దీని మహాత్మ్య మెన్నియో

యుగములకు పూర్వమే మన భారతీయులు కనుఁగొని, ఈ నది మహాపవిత్రమైనదనియు, సర్వకిల్బిష సంహారమును, సర్వరోగహార సమర్థమునై యున్నదని పురాణములయందు వ్రాసియున్నారు. ఇంతకు పాశ్చాత్య ప్రకృతి రసాయన శాస్త్ర పండితులు ఆశ్చర్యమొంది యిట్టి పరమపవిత్రమైన నదీ జలములకు పావనమని తెలుపు వినాశన ధర్మ నిరతులను మన మహర్షులు గ్రహింపగావనియు, నాడెన్నడో ఈ తీర్థమహిమను గుర్తించిరనియు, నుబము వారికి మహర్షులనుకొనుట, మన మాహాత్మ్యమును నెల్లడిచెప్పుకొనుట యగునదియు, "మాంచెస్టరు గార్డియను"(Manchester Gardian) యను పత్రికలో ప్రకటించెను. ఈ యనువాదము 1932 సంవత్సరం మే నెల 5 వ తేదీన వెలువడిన 'హిందు' పత్రికలో ప్రకటింపఁ బడినది. యిట్టి పుణ్య నదులలో "కృష్ణవేణి" యొకటి.

తీర్థములు - క్షేత్రములు

ఈ నదికి జన్మస్థానము పడమటి కనుమలలోని సహ్యగిరి. దీని తీరమున అనేక తీర్థములును, క్షేత్రములును కలవు. తీర్థములనగా, దేవతలచేతను ఋషీశ్వరులచేతను, సిద్ధులచేతను, అప్సరసలచేతను, తపస్సు చేయబడి తత్తపఃఫలమును ఆయా ఘట్టములు గల తీరములందు ధారాగ్రహీతము చేయఁబడుటచేతను, వాని సామర్థ్యము వలనను నానాస్నానాదుల కలిగి మహిమాన్వితమగు నదీతీర ఘట్టములు. క్షేత్రములనగా సిద్ధ దేవతాదుల చేతను, ప్రభువులచేతను, తాను తమ ఉపాస్య దైవతములను ప్రతిష్ఠింపబడిన దేవాయతనములు.

ఇట్టి వెన్నియో యీ నది తీరపార్శ్వములను గలవు. కృష్ణా తీరమున గల తీర్థములు 60.

1. అనంత
2. అష్టతీర్థ
3. అఘహారి
4. అమరజ
5. అమరక
6. ఆదిత్య
7. ఇంద్ర
8. కకుద్మని
9. కంక
10. కర్కోటక
11. కుబ్జేశ్వర
12. కులతారక
13. కౌశికి
14. క్రౌంచ
15. కూర్మ
16. చక్ర
17. జంబు
18. జాతిస్మర
19. పౌలస్త్య
20. ఫల్గున
21. పాతాళగంగ
22. బ్రహ్మ
23. భారత
24. భైరవ
25. త్రిశూల
26. నారాయణ
27. నీర
28. మఘ
29. మహాతీర్థ
30. మార్కండేయ
31. మలాపహారిణి
32. మునితీర్థ
33. ముక్తితీర్థ
34. మూర్తిదర్శన
35. దుర్గా
36. యజ్ఞవాట
37. రుజాపహారణ
38. నృసింహ
39. లింగతటి
40. విష్ణు
41. రుద్ర
42. విశాల

43. [illegible]
44. [illegible]
45. [illegible]
46. [illegible]
47. వాసుకి
48. [illegible]
49. [illegible]
50. [illegible]
51. శబరి
52. [illegible]
53. [illegible]
54. [illegible]
55. [illegible]
56. [illegible]
57. [illegible]
58. [illegible]
59. సోమ
60. [illegible]

వీటి ప్రభావము [illegible] ఇందు [illegible] క్రమముగా వివరింతును.

గోకర్ణ క్షేత్రము:- [illegible] మహాబలేశ్వర మను [illegible] రావణుడు [illegible] చేసెను. [illegible] [illegible] లింగము [illegible] [illegible] విఘ్నేశ్వరుడు [illegible]. విఘ్నేశ్వరుడు రావణుని [illegible] సంధ్యావేళ [illegible] ! [illegible] యని [illegible] వచ్చెను. [illegible] మని విఘ్నేశ్వరుని రావణుడు [illegible]. అతను ముమ్మారు పిలిచెదను యీ లోపల నీవు రాకున్న [illegible] పెట్టెదనని చెప్పెను. అందు కంగీకరించి రావణుడు సంధ్యకు పోయెను. అంత విఘ్నరాజు ముమ్మారు రావణుని బిల్చి

కాని యతడు విడిపించుకొనలేదు. విఘ్నేశ్వరుడు శివలింగమును యచ్చట పాదుకొల్పెను. అంత రావణుడు వచ్చి జరిగిన యుదంతమును తెలిసికొని తన బలమునంతయు వినియోగించి యా లింగమును పెకలింప ప్రయత్నించెను. అప్పుడా లింగము గోకర్ణాకృతిగ సాగెను. అందువలన దీనికి "గోకర్ణక్షేత్ర"మని పేరు కలిగెను. రావణుడతి బలమును యుపయోగించుటచేత "మహాబలేశ్వర" మనికూడ పేరు కలిగినది. నరహరిపురము (నర్సోబావాడా) గాణుగాపురము (తుంగభద్ర ప్రదేశము) ఇవి దత్తాత్రేయ అవతార స్థలము. శ్రీశైలము, మల్లిఖార్జున క్షేత్రము ఇక్కడ దేవి భ్రమరాంబ "శ్రీశైల శిఖరం దృష్ట్వా పునర్జన్మ న విద్యతే" అను ఆర్యోక్తి కలదు. ఇది త్రిలింగదేశ సరిహద్దులలో పశ్చిమ సరిహద్దుగా చరిత్రకారులచే పరిగణింపబడినది. మున్ను బౌద్ధారామముగ నుండెడిది. వీరశైవులకాలమున మార్చబడినది. ముక్త్యాల (ముక్తిపుర క్షేత్రము) వేదాద్రి, జగ్గయ్యపేట సమీపమున కలదు. యోగనారసింహ క్షేత్రము సాలిగ్రామశిల. కృష్ణలో నుండును. పిశాచగ్రస్తులు పెక్కండ్రు యీ స్వామిని సేవించి స్వస్థులగుచున్నారు. అమరావతి పంచారామములలో నొకటి. అమృతలింగఖండము దేవేంద్రునిచే ప్రతిష్ఠింపబడినది. దీనికే "అమరారామ" మందురు. పూర్వము బౌద్ధకేంద్రము. అపూర్వములైన చిత్రములు శిలలపై చెక్కబడి యున్నవి. శ్రీ కనకదుర్గాక్షేత్రము బెజవాడ. ఈమె పూసపాటివారి యిలువేల్పు. ఇంద్రకీలాద్రిపై వెలసియున్నది. సీతానగరం హనుమంత క్షేత్రము. ఉండవల్లి

అనంతపద్మనాభ [illegible] క్షేత్రము [illegible] [illegible]. ఇప్పుడు [illegible]. ఇది [illegible] [illegible] మం[illegible]. ఇది [illegible] [illegible]. ఈ [illegible] పాలి[illegible]. [illegible] దేవు [illegible] రాయలు [illegible]. [illegible] క్షేత్రము (ఇప్పుడు [illegible] చిలుకూరు) [illegible] క్షేత్రము ([illegible] నాథ [illegible]), [illegible] క్షేత్రము ([illegible] [illegible]), [illegible] క్షేత్రము ([illegible] [illegible]), [illegible], [illegible] క్షేత్రము, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] నా [illegible] ([illegible]) ఈ [illegible] శ్రీ[illegible] పరమాత్మచే ప్రతిష్ఠింపబడినది. శ్రీకాకుళము ఆంధ్ర విష్ణుక్షేత్రము. [illegible] తపస్సు చేసికొని [illegible]. ఈ ఆంధ్ర విష్ణువే "తెలుగు వల్లభుడు" "తెలుగు రాయుడు" అందురు. ఈ ఆంధ్ర సామ్రాజ్యమునకు [illegible] రాజధాని [illegible]. [illegible] "ఆంధ్ర నాయకుడు" [illegible] కలదు. [illegible] "[illegible]" [illegible] మహాత్మ్యము [illegible]. [illegible] క్షేత్రపాలకుడు. [illegible] ([illegible]) ప్రసిద్ధ గణపతి క్షేత్రము. వ్యాఘ్రపాదపురము (పెదపులిపాక) ఇది వరదరాజక్షేత్రము. [illegible] క్షేత్రము. ([illegible]) ఈశ్వర క్షేత్రము. ఇచ్చట క్షేత్రపాలకుడు లక్ష్మీనారాయణుడు. వ్యాఘ్రేశ్వరము. (పులిగడ్డ) వ్యాఘ్రపాదాశ్రమము, సంగమేశ్వరము, వేణీసాగ

వంగిన స్థానం. మోపిదేవి సుప్రసిద్ధ సుబ్రహ్మణ్యక్షేత్రము. ఇచట క్షేత్రపాలకుడు వకుళేశ్వరుడు. అగ్నిక్షేత్రము. (శివపద్మ) లేక కృష్ణా మహాత్మ్యమున "శివవన" అని ప్రశంసించెను. నాగలవి వేణుగోపాలక్షేత్రము. స్వయం వ్యక్తము [illegible] కృష్ణాసాగర సంగమ క్షేత్రము. ఇందులో (శ్రీ) కనకదుర్గా క్షేత్రముకలదు.

ఇంద్రకీలము - ఇంద్రకీలాద్రి

ఈ క్షేత్రము పవిత్రమైన నదియు, పవిత్రమైన పర్వతమును, కలిసి యుండుటచే యిది విలక్షణమైనది. ఇంద్రకీలాద్రిని గురించి స్కాందపురాణము సహ్యాద్రి ఖండములోనే [illegible] కనకదుర్గాదేవిగ వ్యక్తి నిర్ణయంగకా, తంత్రశాస్త్రమున [illegible] మహాయోగిని [illegible] ప్రాచీనకాల పర్వతం [illegible] కీలాద్రి [illegible] కీలాద్రి కీలావ్యక్తి [illegible] అని కూడ [illegible] యబడినది. ఈ పర్వతము కీలుడను నొక మహాభక్తుడును, [illegible] యుండున్న (ఇంద్ర)కీలుడను యక్షుడు, యాతని [illegible] రించి తపం బొనర్చెను, మాదేవి, యతనిం గటాక్షించి [illegible] వరము కావలయునని కోరుమనగా నతడు నీవు ఎల్ల [illegible] నాహృదయమున వసించుచుండవలెనని కోరెను. నేను నీ [illegible] నివసించెదను. ఈ పర్వతము నీ పేరుతోనే కీలపర్వతమని పిలువబడును. అప్పుడా యక్షుడు గిరి

రూపమును ధరించెను. అందు దుర్గాదేవి అధివసించెను. ఇదియే యింద్రకీలాద్రి. ఇది స్వయంభూ క్షేత్రమైన 'మంగళగిరి' వరకు వ్యాపించి యుండెను.

కనకదుర్గ - బ్రహ్మచారిణి

శ్రీ కనకదుర్గాదేవి యవతార కథనమునుఁ గురించి. దేవాసురయుద్ధమున, దేవతలు జయముఁగాంచిన తరువాత యీ జయమునకు తమ పరాక్రమే కారణమని తలచి, దేవతలు వాలకారణముగ పరాశక్తిని గురించి మరచి ప్రగల్భములు పలుకుచుండగ నా పరాంబిక వారలనుగాంచి వీరు ప్రమత్తులై నన్ను మరచిరి. కనుక వీరికి తిరిగి పరాభవముఁ జేకూర్చినఁగాని జ్ఞానోదయము కలుగ నేరదని తానొక యక్షాంగన రూపమును ధరించి వారిని పరాభవించెను. అంత యింద్రాది దేవతలు, యుద్ధమున తమకుఁ గలిగిన జయమును, యక్షాంగన వలన తమకుఁ గలిగిన పరాభవమును తలచుకొని యీ చర్యయీ పరమేశ్వరి విలాసమని గ్రహించి, యామెను అనేక విధముల స్తోత్రములనుఁ జేసిరి. అప్పుడు వారికి పరాశక్తి హైమవతీ రూపమున ప్రత్యక్షమయ్యెను. అంత దేవతలందరు సంతసమంది 'తస్మిన్నేవాకాశే స్త్రియ మాజగామ । బహు శోభ మానాముమాం హైమవతీం' అని పలికిరి. ఇచట దుర్గకు "ఉమా - హైమవతీ" శబ్దములు ప్రయోగింపఁబడినవి. అందువలన యీమెకు 'కనకదుర్గా'భిధానము కలిగినదని దేవీ భాగవత

మునం గలదు. ఇది దుర్గా ప్రధానమయిన క్షేత్రము. దుర్గ అనగా పార్వతియే. ఈమె ఈశ్వరుని యిచ్ఛాశక్తి. ఈమెను 'మహామాయ' యని కూడ యందురు. ఈమె దేశమున కొక పేరుతో పూజింపబడుచున్నది. మొత్తము మీద ఈశక్తి పూజను హిమవత్పర్వతములోని 'కైలాస నాధము' నుండి 'కన్యాకుమారి' అగ్రమువరకును అన్నిమత ములవారు అంగీకరించి కొలుచుచునే యున్నారు. ఎవరు ఏ పేరుతో పిలచినను కొంకటికి 'దుర్గా' నామమన్వర్థమైనది. "దుర్గ" అనగా రక్షించు శక్తి కలది అని అర్థము. ఈమె దుర్గమువలె భక్తుల కపాయము రాకుండ కాచియుండుశక్తి కలది గుటచేతనే ఈమెకీ పేరు ప్రియమైనది. ఇట్టి రక్షణశక్తి కలవ గుటచేతనే కోటలకు దుర్గములని పేరు. 'దుఃఖేనాపి-గంతుం-శక్యా - దుర్గా' అని విగ్రహము. అనగా అతికష్టముచేత గాడా పొందుటకు సాధ్యముకాని శక్తి కలదని అర్థము. దుర్గా పీఠములు నూట ఎనిమిది యున్నట్లు శాక్తేయ తంత్రములందు వర్ణింపబడి యున్నవి కాని అందు పదునెనిమిది పీఠములు మాత్రమే ముఖ్యములని తంత్రకారులు పేర్కొనిరి. ఆ పదునెనిమిదింటిలో అమ్మవారి నయశ్చర్య భేదముల ననుసరించి ఋష్యాదులును, యుపాసకులును పలు నామముల స్తుతించి యుండిరి. అందు రౌద్రాంశమున విలసిల్లు మూర్తికే 'దుర్గ' యని పేరు. ఈ జగన్మాత మన భారతదేశమునకే దుర్గమువలె నలువైపులను వెలసి కాపాడుచున్నది. తూర్పుదిశను 'జగన్నాథ క్షేత్ర' (Puri) మునకు సమీపమున 'భువనేశ్వరి' అనియు, దక్షిణదేశమున, కన్యా

కుమారి యగ్రమున 'కౌమారి' అనియు, పశ్చిమమున, బృందావనమందు 'రాధాదుర్గ' అనియు, ఉత్తర దిక్కున హిమాచల ప్రదేశమున 'హైమవతి' అనియు, వెలసి యున్నది. అష్టాదశ దుర్గలలోను తొమ్మిది బాల దుర్గలు, తొమ్మిది ప్రౌఢ దుర్గలు, ద్వివర్ష బాల మొదలు దశవర్ష బాల పర్యంతము 'కౌమారి, బాలత్రిపురసుందరి కల్యాణి కామాక్షి, ఉమా, మీనాక్షి, సుభద్రా, సతీదేవి,' అని పేరులు. ఇంక ఉత్తర (ప్రౌఢ) దుర్గలను గురించి శాస్త్రీయ తంత్రములందు, ప్రథమం శైల పుత్రీతి – ద్వితీయం బ్రహ్మచారిణీ.

తృతీయంచంద్రఘంటేతి – కూష్మాండేతి చతుర్థకం
పంచమంస్కందమాతేతి – షష్ఠం కాత్యాయనీతి చ
సప్తమం కాళరాత్రి శ్చ – మహాగౌరీతిచాష్టమం
నవమంసిద్ధిదాప్రోక్తా – నవదుర్గాః ప్రకీర్తితాః ॥

అని నవదుర్గలను పేర్కొనిరి. ఇందిమె రెండవది. ఈమె పేరు 'బ్రహ్మచారిణీ దుర్గ' ఇంక నిట్లు, 'స్థల దుర్గ, నదీ దుర్గ, వన దుర్గ, పర్వత దుర్గ, సాగర దుర్గ, గ్రామ దుర్గ, పట్టణ దుర్గ, రణ దుర్గ, ఖండి దుర్గ, శూలినిదుర్గ,' అని సేవింపబడుచున్నదనియును, యెచ్చట రక్షణా వ్యాపారము జరుపుశక్తి కలిగియున్నదో అది అంతయు దుర్గా స్వరూపమేయనియు, ఇందువలన నీమె జగద్రక్షకత్వము, జగద్వ్యాపకత్వము, జగన్మాతృత్వము ప్రకటనమగుచున్నదనియు,

"దేవీభాగవతము" లోను, "దేవీ దుర్గాసప్తశతి" లోను నిర్వచింపఁబడినది. ఇందియా సీమను, హిమాచల ప్రదేశమున "హైమవతి" యనియు, కాశ్మీరమున "శైలపుత్రి" అనియు, వంగదేశమున "కాళి"యనియు, గయాక్షేత్రమున "గౌరి"యనియు, వారణాసిని "విశాలాక్షి"యనియు, హరిద్వారమున "మహామాయ" యనియు, ఉజ్జయినీనగరమున "ఓంకారి" యనియు, గుజరాతులో "జోగీశ్వరి" యనియు, ఉత్కళమున "వారాహి" యనియు, మహారాష్ట్ర దేశమున "వింధ్యవాసిని" యనియు, పశ్చిమమున బృందావనమున "రాధ"యనియు, ఆంధ్రదేశమున "భ్రమరాంబ"యనియు, కర్ణాటకదేశమున "చాముండేశ్వరి" యనియు, దక్షిణమున "కామాక్షి" యనియు, మలయాళ దేశమున "భగవతి" యనియు, మధురక్షేత్రమున "మీనాక్షి" యనియు, కన్యాకుమారి అగ్రమున "కుమారి" యను నామములతో విరాజిల్లుచున్నది. ఇందు సుందరమూర్తికి "బాల, త్రిపురసుందరి, మీనాక్షి, కామాక్షి, జ్ఞానప్రసూనాంబ" మున్నగు లలిత నామములతో ఉపాసకులు యుపాసింతురు. "లలిత" అనునది కూడ ఆమె కొక పేరు. మరియు నీ జగదీశ్వరి యీ లోకమున నేగాక వేదవాఙ్మయమందు "గాయత్రి"గను దేవలోకమున "ఇంద్రాణి"గను, "బ్రహ్మలోకమున "సరస్వతి"గను సూర్యబింబమున "ప్రభాదేవి" గను, శివసాన్నిధ్యమున "పార్వతి" గను, వసిష్ఠాశ్రమమున "అరుంధతీసతి" గను, సప్తమాతృకలలో "వైష్ణవి" గాను పూజింపఁబడుచున్నది. ఈ దుర్గాదేవిని గూర్చి

"దుర్గమో నామదనుజో - ఆసీద్ద్వైలోక కంటకః
దేవప్రార్ధనయా దేవీ - దుర్గమం నిజఘానహ
తదాతత్తేజసావ్యాప్తం దదృశుః కనకప్రభం
దేవాస్సర్వేస్తుతిం చక్రుస్సర్వోప నిషదాంగతైః
దేవీం కనకదుర్గేతి ముదాతుష్టివ్రు రాదరాత్"

అని సహ్యాద్రి ఖండములోనే వర్ణించిరి. ఇందువలన లోక కంటకుడైన దుర్గమాసురుని దేవతల ప్రార్థనచే దేవి సంహరించినట్లును అప్పుడామె తేజస్సు బంగారము వలె వ్యాప్తము కాగా దేవతలందరు ఉపనిషత్తులతో "కనక దుర్గా" యని స్తుతించినట్లును, తెలియుచున్నది. మరియు నీ యింద్రకీలాద్రి స్వర్ణగర్భయనియు, దాని నధిష్టించి యుండుటచే, నీ దుర్గ కూడ స్వర్ణమయియైనట్లు

"తన్కీలాద్రింస్వర్ణమయం తదూర్ధ్వాం జగదంబికాం
ఇంద్రాదిదేవసం సేవ్యాం తదగ్రె దివ్యరూపిణీం"

అను ప్రయోగమువలన తెలియుచున్నది. ఇందువలన యీమె "కనకదుర్గ" యైనట్లు స్పష్టమగుచున్నది. తరువాత "మాధవవర్మ" అనురాజు రాజ్యము చేయుచున్నప్పుడు, తనకుమారు డొక "తెలికుల" బాలకుని చంపినట్లును, ప్రభువు తన కుమారు డొనర్చిన హత్యానేరమునకు మరణ దండనము విధించినట్లును అందుకా దుర్గాదేవి రాజు ధర్మ నిరతికి మెచ్చి, చినుకుకు చిన్నముపంతున కనకవర్షమును

నా బాలకులమీద కురిపించినట్లును, వంత నా బాలకు లు పురు సజీవులైరనియు, అది మొదలు యీ దేవికి "కనకదుర్గ" నామము సార్థకమైనదనియు నొక ఐతిహ్యము కలదు. ఈ మొక నివాసమగు కతన నీ పురమునకును "కనకపురి, కనక వాడ" లను పేరులు కలిగిన శ్లోక శాసనములో గలదు ఇంద్రకీలుడు కోరిన వరమును సఫల మొనర్చుటకు దేవ, ఋషి, సిద్ధ, గంధర్వాది బృందములయొక్క ప్రార్థన మంగీక రించి పరదేవియైన దుర్గాంబిక మహిషాసురుని సంహారించు టకు ధరించిన రూపముతోనే యీ పర్వత వ్యాసయపీఠము నధివసించెను.

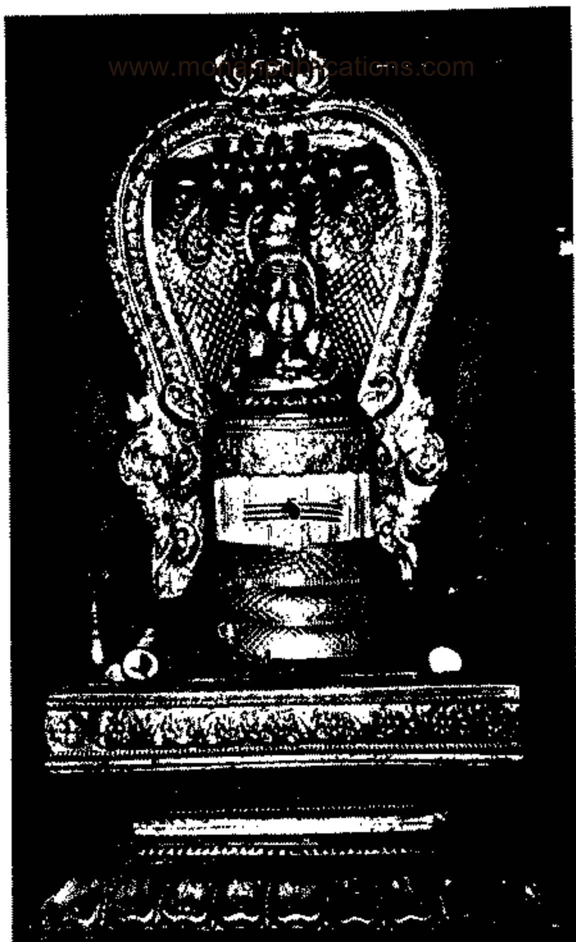
శ్రీ దుర్గాదేవి వర్ణనము - ఆదిశంకరులు

ధ్యానమూర్తి స్వయంభువమైనది. అతిభీషణమైన విగ్రహము. అష్టభుజములు కలిగి 'అరి, శంఖ, ఖేట, శూల, పాశ, అంకుశ, శార్ఙ్గ, సాయకము'లను అష్టవిధ ఆయుధ ములను ధరించి యుండెను. సింహవాహనా రూఢయై, మహిషాసురుని తలపై శూలముతో పొడుచుచున్న వైఖరి తోచుచుండును. స్వరూపధ్యానమున

'అరిశంఖ ఖేట శూలక పాశాంకుశశార్ఙ్గ సాయకాన్ దధతీం సింహస్థామగ్నినిభాం దుర్గాం దేవీం ప్రపద్యే ఇహ శరణమ్.'

అని వర్ణింపబడినది. ఇందు 'అగ్నినిభాం' అనుటకు కారణము దేవి పరమేశ్వరుని అర్థశరీరము నాశ్రయించు

కొనియు. నాటితో తృప్తిపడక యీశ్వరుని దక్షిణపార్శ్వమును గూడ తన రక్తాంత నేత్రములతో చూచునరికి, తన మూర్తియంతయూ, అరుణోదయరాగ శోభతో వెలుగుచు 'తామగ్నివర్ణాం తపసాజ్వలంతిం' అను ఉపనిషద్వాక్యమును సార్థకపర్చుచు అగ్నివర్ణముగలిగి భక్తులు చూచుటకు కూడ వీలులేక అతిభయంకరముగ నుండెడిదట. ఆమె దృష్టికి యెదురుగ నెవ్వరయినను వచ్చినచో వారు చచ్చి పోయెడివారట. ఆదిశంకరాచార్యులు వారీక్షేత్ర దర్శనమునకు వచ్చినప్పుడీయుదంతమును విని యీమె యెప్పుడీటులనే యున్నచో కలియుగమున నల్పమనస్కులయిన మానవులు పూజాదులొనర్చుటకు వీలు వుండనేరదనియు, ఆమెను దర్శింపగోరు భక్తవరుల కట్టి యభీష్టము నెరవేరదనియూ తలచియు నీమె బ్రహ్మచారిణి యగుటచే నింత తీక్ష్ణమూర్తిగ నున్నదని గ్రహించి, ఆమె దృష్టిని తగ్గించుటకు శాంతి యంత్రమును జెక్కించి అమ్మవారికి వామపార్శ్వమున ముందుగ ప్రతిష్ఠించిరి. దీనికి 'శ్రీచక్ర' మనియు 'మేరు చక్రము' నియు పేర్లు. అప్పటి నుండియు భక్తులకు దుర్నిరీక్ష్యగా నుండు యీమె తీక్షత (రౌద్రము) తగ్గి భక్తులకు వికసన్ముఖోల్లాసినియై, మందస్మిత వదనారవిందయై కనపడుచున్నది. ఈ దుర్గాదేవి పామరులకు పాషాణాకృతిగ కన్పించినను తన్నుపాసించు భక్తులకు స్వర్ణాకృతితో దర్శనమిచ్చుచుండునట. ఇట్లు యీమె స్వర్ణమయ మూర్తిని దర్శనము చేసినవారు పెక్కురుకలరు. ఇంకొక విశేషమేమన శ్రీ విద్యోపాసకులకు మంత్ర శాస్త్రమునగాని, అనుష్టాన

శ్రీ మల్లేశ్వరస్వామి ధ్రువమూర్తి

మునఁగాని వారికిష్టమైన సందేహములు కలిగిన యెడల వారొక రాత్రి దేవిని దర్శించి కొండపై పరుండిన యో తల్లి స్వప్నమున దర్శనమిచ్చి వారి సందేహములు తీర్చి పంపుచుండునట. ఇట్లిప్పటికినీ జరుగుచున్నదనియు, తనకట్టి సందేహ నివృత్తి చేసినదనియు, బ్రహ్మీభూతులగు శ్రీ కళ్యాణానంద భారతీ స్వాములవారు యొకపరి సభలో దేవిని గురించి యుపన్యసించుచు చెప్పిరి. మరియు దుర్గకు వామభాగమున నొక చిన్న గణపతి విగ్రహము కలదు. ఇది సుమారు 9 అంగుళముల యెత్తు కలిగి అతి లావణ్యముతో నొప్పారుచున్నది. ఇది లక్ష్మీ గణపతి 'విగ్రహమందురు.'

మల్లేశ్వరుడు - బ్రహ్మప్రతిష్ఠ

యీ మల్లేశ్వరుని గూర్చి స్కాందమున బ్రహ్మ యీశ్వరుని గురించి తపం బొనర్పుటయేగాక యీశ్వరునికి ప్రీతిగ శతాశ్వమేధములను చేసినట్లును, ఆ పరమ శివుడు మెచ్చి జ్యోతిర్లింగ రూపమున బ్రహ్మకు దర్శన మిచ్చి బ్రహ్మలోకము నొసంగెననియు నావిధాత యాలింగమును మల్లి కదంబక పుష్పములచే నర్చించెననియు నందువలన 'మల్లికేశుడ'ని చెప్పఁబడుచున్నదని స్కాంద పురాయణములో నిట్లుకలదు.

'జ్యోతిర్లింగ స్వరూపేణ బభౌస ర్వేశ్వరశ్శివః
తిచాతంపూజ యామాస దేవం మల్లికదంబకైః

దర్శనం బ్రహ్మణా దత్వా బ్రహ్మలోకం దదౌశివః
తదా ప్రభృతి దేవేశం మల్లి కేశం వదంతిహి॥'

ఇందువలన నిక్కడ అనాదిగనే బ్రహ్మచే ప్రతిష్ఠిత మగు లింగమున్నట్లును. ఆ దేవుని పేరు 'మల్లి కేశలింగమే' నియు తెలియుచున్నది అది కాలవశమున అంతర్హితమై యున్నది. ఈ విషయమును శ్రీ శంకర భగవత్పాదుల వారు గ్రహించి, అమ్మవారొంటరిగ నుండుట యీ దేశ మునకు క్షేమదాయకము కాదని నిరూపించి, ఈ అమ్మవారి దేవాలయమునకు, ఉత్తరపు ప్రక్క మల్లికేశుని ప్రతిష్ఠించిరి అప్పుడు అమ్మవారి ఉత్సవ విగ్రహమును తీసుకొని వచ్చి యిచ్చటనే ప్రతిష్ఠించి కళ్యాణ మొనర్చిరి. అప్పటి నుండియు ప్రతి సంవత్సరము చైత్రశుద్ధ పౌర్ణమికి యిక్కడ దుర్గామల్లి కేశులకు వసంత కళ్యాణము పంచాహ్నిక దీక్షతో జరుపఁ బడుచున్నది. ఇదియే అమ్మవారికి బ్రహ్మోత్సవము. వసంతఋతువులో జరిగించుటచే దీనికి వసంత కల్యాణమని పేరు. అప్పటినుండియు కౌతుకబేరముతప్ప అమ్మవారి కోవెలలో ఉత్సవబేరములుంచు యాచారము లేదు. ఈ మల్లికేశ్వరుఁడే ఈ క్షేత్ర పాలకుఁడు. ఇచ్చట దేవీ యాల యము దక్షిణ భాగమునందును, ఈశ్వరాలయము వామ భాగమునందును నుండుటచే నిది శక్తి ప్రాధాన్యమైన క్షేత్ర మని చెప్పెదరు. ఇటీవల యీ ఆలయమునకు మంటప ప్రాకారాదులను కొండపైకి మెట్లును కట్టింపఁబడి జీర్ణోద్దర ణముఁ గావింపఁబడినది.

విజయుఁడు - విజయేశ్వరుఁడు

ద్వాపరయుగమున అర్జునుఁడు పాశుపతము కొఱకు ఈశ్వరునిఁగూర్చి తపంబొనరించుచున్నను (అట్టిస్థలమున నొక మంటపము కలదు.) అతని తపశ్శక్తికి మెచ్చి ఈశ్వరుఁడు వరమును ప్రసాదింప కిరాతవేషమున రాఁగా వానితో నర్జునుఁడు పోరి గెలిచి పాశుపతాస్త్రమును సంపాదించెను. అందుకు పరమేశ్వరుఁడు మెచ్చి బ్రహ్మాస్త్రమైన పాశుపతము నిచ్చుటయేఁగాక నీవు నన్ను పోరున జయించితివి కాన నీ విజయ చిహ్నముగా నీ నగరమునకు "విజయపురి" యను పేరు వెలయుఁగాక అని వరమిచ్చి అంతర్ధాన మయ్యెను. అట్లు అర్జునుఁడు విజయమును సాధించుటచే 'విజయుఁడ'ను పేరు సార్థక పఱచుకొనుటయేఁగాక నా పరమేశ్వరుని వాత్సల్యమున కచ్చెరువంది తచ్చిహ్నముగ అమ్మవారి గుడికి దక్షిణ భాగమున, యిప్పుడు యింద్రకీలాద్రికి దక్షిణపు వైపున నొక శివాలయమును కట్టించి ప్రతిష్ఠించెను. ఇది విజయునిచే ప్రతిష్ఠింపఁబడుటవలన 'విజయేశ్వరుడ'ని పేరు. మరియు దేవేరియైన దుర్గా కటాక్షముననే పాశుపతాస్త్రము లభ్యమైనదని తలచి అర్జునుఁడీ అమ్మవారికి 'బ్రహ్మాస్త్రేశ్వరి' యని పేరు పెట్టుకొనెను. ఈ దేవాలయము కొండలో పూడిపోయి, యిటీవల ప్రభుత్వమువారు పగులగొట్టుచుండగా కానిపించినది. దీనిని పండిత వేమూరి శ్రీరామశాస్త్రిగారి ప్రోత్సాహమున యుదార పురుషులు జీర్ణోద్ధరణమునుఁ గావించిరి. ఇప్పుడీ కథను బోధించు 'కిరాతార్జునీయ ఘట్టము'ను దుర్గా

అమ్మవారి ఆలయమునకు యుత్తర భాగమున సుధా విగ్రహ ములతో నిర్మించిరి.

దుర్గా కుండము - చింతామణి దుర్గ

అమ్మవారి కభిముఖముగ ఆ జనేయాలయము కలదు. దుర్గాలయమునకు పశ్చిమమున చిన్న సరస్సు కలదు. దీనికి దుర్గా కుండమని పేరు. దీనినే చీకటి కోనేరందురు. ఇందెప్పుడును జలముండును. దీని మధ్య భాగమున ఉన్న గుంట కలదు. ఇది యేకాలములోను యెండదు. దీనికి కారణము దీనిలో నొక యంత్రము పూర్వులచే ప్రతిష్ఠింపబడినది. ఇది వరుణ యంత్రమని పెద్దలు చెప్పుదురు. ఈ సరస్సుకు శ్రీ మల్లాది వెంకట సుబ్బారాయుడుశాస్త్రిగారు మెట్లు కట్టించిరి. దీనికి దక్షిణమున మరియొక చిన్న సరస్సు కలదు. దీనికి 'అంబాకుండము'ని పేరు. ఈ సరోవరములో దక్షిణ భాగమున నొక గుహకలదు. ఈ గుహకు పశ్చిమమున 'తూర్కరాజు' చెక్కించిన శాసనము కలదు. దీని సమీపమున చిన్న దుర్గా విగ్రహము కలదు. దీనికి 'చింతామణి దుర్గ' యని పేరు. ఇక్కడనే పూర్వ మొక శివలింగముకూడ యుండెడిదనివాడుకకలదు. నేడు అది కానరాదు. పూర్వము నైజాము ప్రభువువద్ద 'అక్కన్న, మాదన్న'లను బ్రాహ్మణ సోదరు లిరువురు మంత్రిదండ నాయకులుగ నుండిరి. వీరు దుర్గా దర్శనమునకు వచ్చి, కృష్ణాస్నానముఁజేసి శ్రాద్ధాదులచే పితరులం దృప్తులం గావించి, శ్రీ దుర్గాదేవికి పూజా

దలొసర్చి బ్రాహ్మణ సమారాధనలు చేసినట్టు చరిత్ర సాధనములు కలవు. వారిచే కట్టింపబడిన కట్టడములను 'అక్కన్న మాదన్న చావడు'లందురు. వారందు నివసించెడివారని వినికిడి. ఆలయమునకు దక్షిణమున పెద్ద నాగుపుట్టకలదు. ఇందు నాగేంద్రుడుండును.

మల్లిఖార్జునుడు – భ్రమరాంబిక

ఈ మల్లిఖార్జునాలయము బజారులో కలదు. కనుక దీనిని బజారు శివాలయమందురు. ఇదియు నతి ప్రాచీనమైనది. ఇందు అనేక శిలాశాసనములు రాతి స్థంభములపై చెక్కబడి యున్నవి. మరికొన్ని శాసన స్థంభములు మంటపమున వదిలవరుపబడి యున్నవి. ఈ ఆలయమున నూతనముగా శ్రీ వెంకటేశ్వర శ్రీరామచంద్ర, నృసింహా, గోపాలాలయములు ప్రతిష్ఠింపబడినవి. ఇచట ప్రతి శివరాత్రికి గొప్ప కళ్యాణోత్సవము జరుగుచుండును.

మొగల్‌రాజపురం – ధనపుకోట్లు

బెజవాడకు తూర్పుగనున్న 'మొగల్‌రాజపురము' కొండమీద మూడు గుహాద్వారములు మూసినట్లు కనపడుచుండును. అవి దుర్గాదేవి దృష్టికి యెదురుగనున్నవి. ఇవి అమ్మవారి ధనపుకోట్లు అనియు, అమ్మవారిదృష్టి ఆ కొట్ల

మీాదకు కలదనియు ప్రతీతి. ఈ కొండక్రింద మూడు గుహలును, దానిముందు కొండలో మూడు మంటపములున్నూ కలవు. ఇవి పూర్వము బౌద్ధ సన్న్యాసులు వసించుటకు నిర్మింపఁబడిన మఠములుగా తోచుచున్నది

ప్రతాపరుద్రుఁడు - కళ్లేపల్లి కైఫీయతు

ఓరుగంటి ప్రతాపరుద్రుఁడీ యమ్మవారి దర్శనమునకుఁ వచ్చినపుడు, యీా దేవాలయము శాక్తేయుల స్వాధీనమై ఆదిశంకరాచార్యులవారు స్థాపించిన యంత్రాదుల యాచారములకు విరుద్ధముగా నరబలు లిప్పించుట చూచి సహింపక చింతించి, పండితులను విచారింపగ నిట్టి వామాచారమును మాన్పుటకు తమ వశముఁగాదని చెప్పిరట. అప్పుడు చల్లపల్లి సంస్థానాధీశులకు కబురుపంపగా పెద అంకినీడ్ప్రభువు, కళ్ళేపల్లిలో శ్రీ దుర్గానాగేశ్వరస్వామి కోవెలలో అర్చకులును, పూర్ణ మంత్రి దీక్షాపరులగు బుద్ధు ఉమాపతి, భలపతి గార్లను సోదరులను పంపెనట. వారు తిరిగి శాంతి యంత్రములఁ బ్రతిష్ఠించి పైన చెప్పిన వైదికార్చన విధానమును నిలిపిరట. ఈ విషయమును మదరాసు ప్రాచ్య లిఖిత పుస్తక భాండాగారములోని లోకల్ రికార్డ్సు మెకాంజి (Mecanjee) కలక్షన్సులో నున్నదని, మా గురుదేవులు శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు "కళ్ళేపల్లి కైఫీయతు" లో వ్రాసిరి. ఈ బుద్ధు సోదరద్వయము, తాము యుపాసన కొరకు కాశీనుండి తెచ్చుకొనిన విశ్వనాథ లింగమును

పర్వతపాదమున ప్రతిష్టించి యుండిరి. అదియే శ్రీవిష్ణుని వీధిలో బుద్ధువారి శివాలయమని నేటికిని ప్రసిద్ధిగ నున్నది.

మరియు నీ ఉమాపతి శాస్త్రిగారి యుపాసనకు యీ తల్లి ప్రత్యక్షమై నీకు నా దక్షిణభుజమును యిచ్చుచున్నాను. దీనిని మీరు మీ వంశ పరంపరా కొలుచుచుండుడు. నా దక్షిణ బాహువునకు నేను చెప్పిన ఓషధరాజమును తెచ్చి యీ రసమును పూయుము. తిరిగి సంజీవకరణి సాదృశ్యమున నా భుజము మొలుచునని చెప్పి యీమె దక్షిణ బాహువు యొక్క శకలమును నా భక్తుని కొసంగెనట. వారును ఆ దేవి యానతిని యీమెను మెప్పించి, ఆ యోషధీరసమును మంచిగంధమున కలిపి పూయగా నామె శిలావిగ్రహము సర్వాంగసుందరమై యథాతథముగా నుండెనట. అంత నా యుపాసకుండా బాహుశకలమునుం గైకొని, పెద కళ్ళేపల్లికిం జని దానిని తన దేవతార్చనమునందుంచి పూజించుకొనుచు నా తల్లి యనుగ్రహమునకు పాత్రులైరి. నేటికిని వారి సంతతి వారిందరు శ్రీ విద్యోపాసనమును పరంపరగా నుపదేశ మందుచు పూర్ణ దీక్షాపరులై విలసిల్లుచున్నారు. ఆ దేవి యనుగ్రహముననే వారి యింట సంగీత సాహిత్యములు తాండవించుచుండును. బ్రహ్మశ్రీ బుద్ధు త్రిపురసుందర శాస్త్రి నాగభూషణం శాస్త్రిగార్లు ఉద్దండ పండితులు ఉమాపతి గారికి ప్రపౌత్రులు నేటికిని శ్రీ విద్యయందు పూర్ణ దీక్షా పరులై సంగీతమున చక్కని పాండిత్యము కలిగి, ఆ దుర్గాదేవి బాహుశకలమును బుద్ధు వెంకటరత్నముగారు పూజించు చుండిరి. ఈ విషయము కళ్ళేపల్లి క్షేత్రములో నున్నది.

దుర్గాక్షేత్ర మహాత్మ్యము

తొల్లి నైమిశారణ్యమున పౌరాణిక శ్రేష్ఠుండగు సూతమహాఋషిని, శౌనకాది మహామునీశ్వరులు, మహోత్తమ మైనదియు, ఆశ్చర్యమును కలిగించునదై అనంతఫలము నిచ్చునదియునగు కృష్ణా మాహాత్మ్యమును వినఁగోరుచున్నామని యడుగఁగా సూతమహర్షి వారితో నిట్లు చెప్పఁదొడంగెను. పూర్వ మీ మాహాత్మ్య మీశ్వరుఁడు స్కందునకుఁ జెప్పినట్లు స్కందునివలన బ్రహ్మయు, బ్రహ్మవలన తాను వింటినని నారదుఁడు ఋషీశ్వరులకుఁ జెప్పెను. ఏ నదీ యుదకాంజలులచేత దేవతలును, పితృగణములును, ఋషీశ్వరులును తృప్తులగుచు, తర్పణవిడిన మానవులను ధన్యులచేయుచున్నారో, ఆట్టి కృష్ణామహాత్మ్యమును వినవలసినది. రావణునిచేత ప్రతిష్ఠింపఁబడిన గోకర్ణక్షేత్ర మాహాత్మ్యమును ముక్త్యాల, వేదాద్రి, శ్రీశైలక్షేత్ర మాహాత్మ్యములు శ్రీశైల ఖండమున యిదివరకు నాచేత జెప్పఁబడినవి. ఇంక నీ లోకమునఁగల మానవుల యార్తినిఁ బోగొట్టఁజాలినట్టియు. భక్తుల కోర్కెలనుఁ దీర్చునట్టియు, పరమ కరుణానిధియైన శ్రీమన్నారాయణుఁడు వైకుంఠమునుండి శ్రీదేవి భూదేవి సహితుఁడై కృష్ణానదిని దర్శింపవచ్చెను. అప్పుడు దేవతలును, అప్సరోగణములును, గంధర్వాదులును స్వామి దర్శనమునకు వచ్చి, సేవించి, ఓ దేవదేవా! యీ కలియుగము పాప భూయిష్ఠమైనది. భక్తుల ననుగ్రహించుటకు తమరు దయచేసితిరి. కాన "శేషశాయి" రూపమున యుండే వేంచేసి

యుండుఁడని ప్రార్థింప భక్తవత్సలుండగు భగవంతుఁడు భక్తుల కోర్కెలనుఁ దీర్చుటకై యీ క్షేత్రమున "అర్చా" (విగ్రహ) రూపమున నవతరించెను. అందువలన దీనికి "అనంతక్షేత్రమని" పేరు కలిగెను. ఈ క్షేత్రమున యెవరు స్నానముచేసి గరుడధ్వజుని నమస్కరింతురో వారియొక్క పాపములన్నియు పలాయనమగును. మరియు నీ క్షేత్రమున స్నానము, దానము, స్వాధ్యాయము, పితృతర్పణము యవ (లవ) మాత్రము చేసినను అది అనంతఫలము నిచ్చును. తరువాత ఈ కృష్ణానది పతి సంయోగ కాంక్షచే, సాగరగామినియై యింద్రకీలాద్రికిం బోయెను. అచ్చట పర్వతుని తనకు మార్గము నిమ్మని వేడెను. అద్రిరాజంగీకరింపలేదు. దేవతలు పర్వతునితో నీ కృష్ణవేణి పతి సంగమాభిలాష కాంక్షించు చున్నది. కనుక కొంచెము మార్గమిమ్మని వేడిరి. అంత ఇంద్ర కీలాద్రి దేవతల ప్రార్థన మంగీకరించి కొంచెము సారంగ మార్గము నిచ్చెను. అందు కృష్ణవేణి ప్రవేశించి హుంకరించి పర్వతునితో పోరి కొంతభాగమును పగులగొట్టి యిక్కడికి రెండుక్రోసుల దూరమునకుఁ గొనిపోయి నిలిపెను. ఆ పర్వత శకలమే నేడు "యనమలకుదురు" అనుపేర నెలకొని యున్నది.

దుర్గమాసురుని వధ

పూర్వము "దుర్గమాసురుఁ"డను లోక కంటకుఁడైన దైత్యుఁ డొక డుండెడివాఁడు. దేవతల ప్రార్థనచే దుర్గాదేవి.

యా దుర్గమాసురునిదునుమాడెను. అప్పుడా దేవి బంగారురంగు గలమేనిచ్ఛాయతో భక్తులకును దేవతలకును దర్శనమిచ్చెను. అప్పుడు దేవతలు సంతుష్టాంతరంగులై ఉపనిషద్వాక్యములచే "కనకదుర్గా" యని స్తుతించిరి. దుర్గమాసురుని సంహరించుటచే నీ దేవికి "దుర్గాభి" దానము కలిగినది.

మహిషాసుర మర్దని అవతారము

తరువాత దేవతల మొరవిని మహేశ్వరి 'మహిషాసురుఁడ'ను రాక్షసేశ్వరుని సంహరించెను. అంత దేవతలు వారిభ్యానము లొనరించుచు ఈ "మహిషాసురమర్ధని" యవతారములోనే, ఈ పర్వతముమీద నివసించి యుండునట్లు ప్రార్థించిరి. ఈదేవియు మున్ను యింద్రకీలుని తపస్సునకు మెచ్చి వరమును కోరుకోమనిన యతనియందే యుండుమని కోరగా నట్లే యుండునని వరమిచ్చుటచేత, భక్తుని కోరికను నెరవేర్చుటకై, అష్టభుజములు కలిగి వాటియందు అష్ట విధాయుధములను ధరించి సింహవాహనారూఢయై, మహిషాసుర సంహారావతారమున నీ యింద్రకీలాద్రి నధిరోహించి యుండెను. కనుక ఈ మెకు 'మహిషాసురమర్దని' యని మరియొక పేరు.

శుంభ నిశుంభులను జయించుట

మరియు నీ దుర్గ, దుర్గమాసుర మహిషాసురులేగాక దేవతలను బాధించుచున్న 'శుంభ నిశుంభులను' ఇరు

పుర రాక్షస సోదరులను యుద్ధములో జయించెను. అందు వలన దేవతలీ దేవికి 'జయదేవి' యని పేరుఁ బెట్టిరి.

ఈశ్వరునకు మల్లికేశుఁడను నామము కలుగుట

ఈ యింద్రకీలాద్రిని బ్రహ్మ యీశ్వరునిఁ గురించి తపం బొనర్పుటయేగాక యీ క్షేత్రమున కృష్ణా తీరమున యీశ్వర ప్రీతిగా నూరు అశ్వమేధ క్రతువుల నొనర్చెను. అంత ఈశ్వరుఁడు సంతుష్టుడై 'జ్యోతిర్లింగ' స్వరూపమున బ్రహ్మకు ప్రత్యక్షమై కోరిన వరముల నిచ్చుటయేగాక బ్రహ్మలోకాధిపత్యము నిచ్చెను. అంత బ్రహ్మ జ్యోతిర్లింగ రూపమున ప్రత్యక్షమైన పరమ శివుని మల్లికాకదంబ పుష్ప ముల చేత పూజించెను. అందువలన దేవతలందరు నీదేవి 'మల్లికేశుఁడ'ని వ్యవహరించిరి.

పాండవులు తపస్సు చేయుట

ఇక్కడ కొంతకాలము పాండవులు తపస్సుచేసిరి. అందర్జునుఁడు తపస్సుచేసి మల్లికేశుని మెప్పించి కిరాత వేష మున తన్ననుగ్రహింప వచ్చిన ఈశ్వరునితో పోరిజయించి పాశుపతమును సంపాదించిన కారణమున, యిది 'ఫల్గుణ క్షేత్రమ'ని కూడ చెప్పఁబడుచున్నది. ఈ క్షేత్రమున నెవ్వరే కోరికలను కోరి సేవింతురో వారి కోరికలన్నియు సిద్ధించును.

బెజవాడకు పలునామములు

కృష్ణానది కృష్ణాంగ సంభూతమై, అనేక లోకోపకా రములైన బీజములను తీసుకొనివచ్చి ఈ క్షేత్రమున నాటు

టచే 'బీజపురి' అనియు, యీ యింద్రకీలాద్రి స్వర్ణగర్భ యగుటచేతను, దుర్గాదేవి. దేవతలకు "కనకప్రభ" లీను కాంతితో దర్శన మిచ్చుటచేతను 'కనకపురి, కనక వాడ'లనియు, కష్ణానదీ పర్వతునితో పోరిజయించుటచేతను, దుర్గాదేవి దుర్గమాసుర, మహిషాసుర, శుంభ నిశులభాది దైత్యులను సంహరించి జయించుట చేతను 'జయపురి' యనియు అర్జునుడు తపంబొనర్చిన కారణమునను, ఈశ్వరుని నోడించి పాశుపతాస్త్రముంగొని విజయము చేకొనిన కారణముచేత 'ఫల్గున' 'క్షేత్రము' 'విజయవాడ' లను పేరులు ప్రసిద్ధి గాంచినది.

క్షేత్ర మహిమ

సాక్షాత్తు విష్ణు తనువునుండి జనించి కృష్ణయను పేరు గలిగియుండుటచేతను పరమేశ్వరుఁ డంతర్వాహినియై యుండుటచేతను, సర్వ తీర్థములు యిందు సంగమించుట వలనను యిది సర్వ తీర్థమయి యైనది. ఇట్లై యీ యింద్రకీలాద్రి సర్వదేవమయమైనది యగుటవలనను, మల్లేశ్వరుఁడు సర్వ దేవాత్మకుడగుటచేతను, యీ క్షేత్ర మహాత్మ్యము చెప్పనలవికాదు. ఈ దుర్గాక్షేత్ర మహాత్మ్యమును విన్నంత మాత్రమున పాపములన్నియు పలాయనమగును. ఎవరు ఈ క్షేత్రమున స్నానముచేసి, సర్వదుఃఖములను పోగొట్టునట్టి దుర్గాదేవిని, మల్లికేశ్వరుని దర్శనము చేయుదురో వారు నిత్యులై దేవలోకమునవసింతురు. పెండియు నీక్షేత్రమున

పితృదేవతలకు పిండప్రదానముఁ చేసిన వారికి కలుగు ఫలమును చెప్పెదను వినుడు; అట్లు శ్రాద్ధముచేసిన కర్తయొక్క పది తరముల పూర్వులును, ముందు పదితరములవారును పునరావృత్తి రహితులై బ్రహ్మలోకమున సుఖించుచుందురు. మెండియు కృష్ణాతోయముల కృతస్నాతులై హిరణ్యశ్రాద్ధముఁ చేసినవారికి అనంతమైన ఫలము కలుగకలదని యీశ్వరుఁడు పలికెను. ఈ క్షేత్రమున బ్రాహ్మణులందరు యీశ్వరస్వరూపులే సందియము లేదు. అట్టివారిని దర్శనము చేసిననే పాపములన్నియు పరిహారమై పోవును. వారికిచ్చు సువర్ణ వస్త్రదానములు మేరుపర్వతమును దానమిచ్చిన దానితో తుల్యములగును. దీనికి తూర్పుగా మహాపుణ్యప్రదమైన సోమతీర్థమును, తరువాత బ్రహ్మతీర్థమును, చక్రతీర్థమును, వరుసగ కూర్మ తీర్థమును శంఖతీర్థమునుఁ గలవు. వీనిని స్మరించుటవలననే సర్వ పాపములు నశించును. ఈ క్షేత్రమున స్నానదానము లొనరించుటవలన అనంతమైన పుణ్యఫలముఁగలిగి పునరావృత్తి రహితులై బ్రహ్మలోకమునందు సంతసించు చుందురు.

శ్రీరామచంద్రపరమాత్మచే కృష్ణ కిరుతటములను శ్రీ రామేశ్వరలింగములు ప్రతిష్ఠింపబడెను. అందువలన నిది ఉభయరామేశ్వరమైనది. తరువాత శ్రీకాకుళ మను ముక్తి ప్రదమైన మహాత్తర క్షేత్రమొకటి కలదు. అక్కడ స్నానముచేసిన వారికి కలుగు సుకృతము చెప్పనలవికాదు. పూర్వము అగస్త్యమహర్షి కృష్ణానది కిరుతీరములగల సమస్త

పుణ్యతీర్థములందును స్నానమాడి, చివరకు శ్రీకాకుళమునుఁ చేరెను. అక్కడ చతుర్భుజ సహితుఁడును, శంఖచక్రగదాధరుఁడును శ్రీ భూనీళా సహితుఁడైన శ్రీ మహావిష్ణువు శ్రీకాకుళ నాయకుఁడను పేర విజయము చేసియుండెను ఎవ్వరైనను కృష్ణానదీతోయములందు స్నానముఁజేసి, శ్రీకాకుళేశ్వరుని చూచినంత మాత్రమున వారు ముక్తినిఁ బొందుదురు. ఇచ్చట ఎవ్వరే కోర్కెలు కోరుకొన్నను వారికోర్కెలు చెల్లి నెరవేరును. నిశ్చయము. మరియు నీ క్షేత్రమున దేవహ్రదము, బ్రహ్మహ్రదము, రుద్రహ్రదము చక్రతీర్థము, వేధస విష్ణు సూర్యసోమ తీర్థములునుఁ గలవు. పాపవినాశన తీర్థమొకటి కలదు. ఇచ్చట స్నానము చేసిన వారికి మోక్షము కరతలామలకమగుననియు, బ్రహ్మహత్య సురాపాన గురుతల్పగమనాది మహాపాపములుకూడ ఒక్కసారి స్నానము చేసినంత మాత్రమున హరించి పోగలవని స్కందునిచే పలుకబడెను. ఇచ్చట క్షేత్రపాలకుఁడు మల్లికేశ్వరుఁడే. ఈ దేవునికి ఏకరాత్రి పసన్న మల్లికేశ్వరుడని పేరు. అనగా యీ కాకుళక్షేత్రమున స్నానమొనరించి ఒకరాత్రి శ్రీ మల్లేశ్వరుని దేవాలయములో శయనించినచో నతనికి శ్రీ స్వామి ప్రత్యక్షమగు కతన 'ఏకరాత్రి ప్రసన్న మల్లికేశ్వరుఁడ'ను పేరుకలిగెను. ఇట్లే కృష్ణకు నిరుతటములను సోమేశ్వర, ముక్తేశ్వర, నాగేశ్వరలింగములనుకూడ శ్రీ రామచంద్రుఁడే ప్రతిష్ఠించెను. దీనికి పాపనాశనమని పేరు. ఇచ్చట స్నానముచేసి పిండపితృయజ్ఞము చేసినవారు దేవతలతోసహా స్వర్గమున సుఖము ననుభవించుచుందురు. ఇచ్చట

సోమేశ్వరుని ప్రసాదముచేత సర్వదేవతలు సంతోషాయత్త చిత్తులై సిద్ధిని బొందిరి. ఈ క్షేత్రమున దానము చేసిన కోటి గుణ ఫలమునిచ్చును అందువలన దీనికి 'కోటిఫలి' యను పేరు కలిగెను. దీనినే నేడు కోటిపల్లియని వ్యవహరించు చున్నారు. ఈరెండును ఉభయ సోమేశ్వల క్షేత్రములు దీనికి దక్షిణభాగమున నొక క్రోసెడు దూరమున శుక్లతీర్థము కలదు. ఇది గణపతి క్షేత్రము. (దీని నిప్పుడు వెల్లటూరు అని పిలుచుచున్నారు.) ఈ క్షేత్రమునకు దక్షిణముగా వ్యాఘ్రేశ్వర తీర్థము కలదు. ఈ క్షేత్రమును దర్శించుట చేతనే వారివారిపాపములనుండి విడువబడుచున్నారు. ఇచ్చట వరదరాజను మహావిష్ణువిగ్రహ పార్వతీసహితశంకరుడునుగలరు. ఇచ్చట స్నాతులగువారికి సురాపానాది పంచమహాపాతక ములు పరిహారమై ముక్తిని చూరగొందురు. ఈక్షేత్రమును దర్శించుటచేతనే సర్వ పాపములనుండి విడువబడుదురు. ఇచ్చట జగన్మయుండగు విష్ణువును ఇంద్రాది దేవతలును సమస్త మహర్షులను సేవించుచుందురు. ఇచ్చట కృష్ణా నలిల ములందు స్నానమొనర్చువారికి సహస్ర జన్మార్జితమైన పాత కములు కూడా వెంటనే తొలగిపోవును. ఏలననగా విష్ణు పాదోద్భవియైన గంగానది మర్త్యులకెట్లు మోక్షమును చేకూర్చునో నట్లె యిది సాక్షాద్విష్ణు శరీరమే యగుటచేత నట్టి ఫలమును నిచ్చును దీనితరువాత నరకోత్తారక క్షేత్రము కలదు. అసగా నడకుదురు. ఇచ్చట స్వయంభువమైన పృథివీ లింగము కలదు. ఈ లింగము పశ్చిమాభి ముఖముగాకలదు. ఇచ్చట స్నానముచేసి పితృదేవతలకు తర్పణవిడిన వో సప్త

పురుషులు, పూర్వులు సప్తపురుషులు పరలోకమునందు నరకాదుల నుండి విముక్తులై పుణ్యభాజులగుదురనియు నిది మహోత్తమమైన క్షేత్రమని స్కందునిచే పలుకబడెను.

ఇది స్కాందపురాణము సహ్యాద్రి ఖండములో శ్రీ కృష్ణామహాత్మ్యమున శ్రీకాకుళాది క్షేత్ర ధనము కల యిరువది తొమ్మిదవ అధ్యాయము సంపూర్ణము – తరువాత చెప్పెదను వినుడు. మధ్య వ్యాఘ్రపురమువద్ద కృష్ణా - వేణీ నదులు చీలినవి. ఇచటనే వశిష్ఠమహాఋషి ఆశ్రమము. వ్యాఘ్రపాదమహర్షియాశ్రమమును కలవు. ఈ వశిష్టాశ్రమమున కొంతకాలము సీతామహాదేవి యుండి ధర్మములను వినెను. అందువలన దీనికి అవనిజాపురమని పేరు కలిగెను ఇక్కడ శ్రీలక్ష్మీపతిని శ్రీరామచంద్ర పరమాత్మ వేణీ నదికి యిరుపార్శ్వముల ప్రతిష్ఠించెను. అందువలన దీనిని ఉభయనారాయణ క్షేత్రమందురు. ఈ నారాయణక్షేత్రము నంటి "నారాయణ సరోవరము" కలదు దీని మహాత్మ్యము నద్భుతమైనది. ఈ సరస్సులో కాని, యిక్కడ నదీతీరమున స్నానము చేసినవారికి కలుగు పుణ్యఫలము చెప్పుటకు వలవి కాదు. ఇచ్చట నూరుకోట్ల తీర్థములు సదా సన్నిహితములై యుండును. ఈ స్వామి దర్శనమువలన మూడు జన్మముల నుండి వచ్చు పాపసంచయములు పటాపంచలై పోవును. ఇచ్చట స్నానము, దానము, జపము, హోమము, అనంతమైన ఫలమునిచ్చి మోక్షమును చేకూర్చును. ఇచ్చట దేవ, ఋషి, పితృతర్పణము లొసర్చినవారికి కోటి జన్మములనుండి

నిడువని పాపసంచయములు నశించి జన్మరాహిత్యము సిద్ధించును. దీనికి దక్షిణమున క్రోశెడుదూరమున ముక్తిక్షేత్రమును, వేణిసాగర సంగమమున "దుర్గా (గణిపేశ్వర) సంగమేశ్వర తీర్థములను క్షేత్రములునుఁ గలవు. వ్యాఘ్రపురమునకు తూర్పుభాగమున ఉత్తమమైన కుమారక్షేత్రము కలదు. ఇది సుప్రసిద్ధ సుబ్రహ్మణ్య క్షేత్రము. (దీని నిప్పుడు మోపిదేవియని పిలుచుచున్నారు) దీనికి తూర్పున కోటి తీర్థము కలదు. ఇందు స్నానముచేసిన వారికి ముక్తి కరత లామలకముగ నుండును. ఇదియు పితృదేవతలకు ప్రీతికరమైనది. శివవిభూషణమైన పేకువనక్షేత్రము కలదు. ఇక్కడ అగస్త్యమహాఋషిచే పూజింపఁబడిన "రామేశ్వరుఁడ"ను దేవుఁడు కలడు. ఇక్కడ కృష్ణాతీరమున స్నానము సాయుజ్య కారణమైనది. ఈ క్షేత్రమున పితృదేవతలకు పిండ ప్రదాన మొనర్చినచో తిరిగి మాతృగర్భ నరకమునుఁ బొందరు. అనగా జన్మరాహిత్యమును పొందుదురు. ఈ క్షేత్రమునకు తూర్పున యెక్కడ నాగేశ్వరుఁడను దేవుఁడు కలడో యెక్కడ కృష్ణానది యుత్తరవాహినిగా ప్రవహించుచున్నదో దాని కర్కోటక క్షేత్రమందురు. దీనినే దక్షిణ కాశి యందురు. కదళీషండ మధ్యభాగమున నీ లింగము నాగ రూపమున కర్కోటకాది నాగులకు దర్శనమిచ్చుటచే దీనిని కదళీపురమనియు, యిందుఁగల యీశ్వరుని నాగేశ్వర లింగ మనియు పేర్కొందురు. ఇచ్చట కృష్ణలోని జలము స్నానము చేసినను, పానముచేసినను, బ్రహ్మహత్యాది పంచమహా పాతకములు తొలగిపోఁగలవు. ఈ క్షేత్రమున కర్కోటక

రూపముతో నున్న శిలాలింగమును వశిష్ఠుడు పూజించి సిద్ధిని బొందుటచే నిది "వశిష్ఠక్షేత్ర"మనికూడ ప్రఖ్యాతిఁ గాంచి నది. ఈ క్షేత్రమున అనేక కుండములు కలవు. అందు "నాగ కుండము" ముఖ్యమైనది. ఇది నాగేశ్వరాలయమునకు ఉత్తర భాగమునఁ కలదు. ఇందనేక తీర్థములు అంతర్హితములై యున్నవి. ఇది సుఖప్రదమైనది. పాపహరమైనది. ఇక్కడ బ్రహ్మకుండము, రుద్రకుండములు కలవు. ఇందులో స్నాన, దానములు స్వల్పముగా చేసినను అనంత ఫలప్రదములగును. వశిష్ఠ, విశ్వామిత్రులు వివాదపరులై యీ క్షేత్రమున తపస్సు చేసిరి. అందు వశిష్ఠుఁడు యీశ్వరుని గుఱించి తపంబొనర్చి సిద్ధినిఁ బొందెను. అందువలన విశ్వామిత్రుఁడు విష్ణువునుఁ గూర్చి తపంబొనర్చెను. అంత శ్రీ మహావిష్ణువు వేణుగోపాల రూపమున ప్రత్యక్షమై విశ్వామిత్రునికి కోరినవరములనిచ్చి, సిద్ధునిఁజేసెను. కనుక దీనికి విశ్వామిత్ర క్షేత్రమని కూడ పేరు కలిగినది. కృష్ణానది సాగరునితో సంగమించిన స్థలమున స్వయంవ్యక్తమగు వేణుగోపాలక్షేత్ర మొందు కలదు. ఇక్కడ మున్ను హంసలును, పరమహంస రూపులగు ఋషీశ్వరులు నుండుటచే "హంసలదీవి" యని వాకొనిరి. సూర్యుఁడు కన్యారాశిగతుఁడై యుండగా నొక్కసారి యీ సాగర సంగమ క్షేత్రమున స్నానమొనరించిన చో సర్వకామములు సిద్ధించును. ఈ క్షేత్రమున పిండప్రదాన మొనర్చిన మూడుకోట్ల తరములవరకు పితృదేవతలు కులము నుద్ధరింపఁ బడుదురు. ఇంద్రాది సర్వదేవతలును కృష్ణా సాగరసంగ స్నానాభిలాంక్షులై యీ హంసలదీవ మందు వసింతురు.

కార్తీక మాసమందును, వైశాఖమాసమందును, ఆషాఢ మాసమందును, మాఘమాసమందును, గ్రహణకాలమందును, సంక్రాంతుల యందును, యేకాదశీ తిథియందును, పుష్కరము దును యీ కృష్ణాసాగరసంగమస్థలమున స్నానముచేసి వేణుగోపాల దేవుని సేవించిన వారలకు నూరు తరములవారు తరింతురు. ఈ క్షేత్రమహాత్మ్యమును చెప్పుటకు గాని, తెలుసుకొనుటకుగాని యెవ్వరు సమర్థులుకారు. దేవ ఋషి సంఘములుకూడ యిట్టిస్థితిని పొందుదురు. ఎక్కడ సముద్రోదకములతో నదీ యుదకములు కలియునో అక్కడ సమస్త తీర్థములు నివసించునని తెలియుచున్నది. ఇది నాకు తెలిసినంతవరకును మీకుచెప్పితిని అని సూతుడు చెప్పెను. ఇది స్కాంద పురాణములో సహ్యాద్రి ఖంమున కృష్ణా మహాత్మ్యమునందు ఉభయ నాగేశ్వర క్షేత్రాది వర్ణనముఁ గల ముప్పదియవ అధ్యాయము సంపూర్ణము.

దుర్గాంబా కుండ మహాత్మ్యము

శ్రీరామచంద్రపరమాత్మ వనవాసమున పంచవటియందు సీతాలక్ష్మణ సమేతముగ నున్నవారై తమ దర్శనమునకై వచ్చిన అగస్త్యమహర్షిని గూర్చి యిట్లు అడిగెను. శ్రీశైల మహాత్మ్యమును, వేదాద్రిదేవ మహాత్మ్యమును మీచేత వర్ణింపబడినవి. కాన యిప్పుడు దుర్గాంబాకుండ మహాత్మ్యమును, యెవనిచేత నా క్షేత్రమున తపస్సు చేయబడినది? ఎవరికి దుర్గాదేవి వరములను కటాక్షించినది?

ఎవరిచే దుర్గాదేవి ప్రసన్నురాలైనది? దుర్గాకుండ మెవరిచే ప్రతిష్ఠింపబడినది? ఏమంత్రముచేత నుత్తమఫలము కలుగు నను విషయములు విస్తరముగా చెప్పవేడెదనని యడుగగా, అగస్త్య మహాముని ఓ రాఘవా! దుర్గాకుండ మహాత్మ్య మును చెప్పెదను వినుము. ఏకుండమును స్మరించినంత మాత్రమున మానవులు కృతార్థులగుదురో అట్టి సరోవర మతిప్రభావముతో కూడుకొనినదై దుర్గాదేవి దేవాలయము నకు నైరుతి కోణమందు ఈశ్వరునిచే నిర్మింపబడినది. భూలో కములో పాపములను పోగొట్టజాలిన యెన్ని పుణ్యనదులు గలవో, స్నానించినంత మాత్రమున పుణ్యమునిచ్చు యెన్ని పవిత్రతీర్థములు కలవో, అవి అన్నియు, ఈశ్వరాజ్ఞ వలన ఈ దుర్గాకుండమును ప్రవేశించు యున్నవి. అందువలన నిది మంగళప్రదమైనది. ఇందు ప్రవేశించిన పుణ్యనదీ జలము లేవియనగా, గంగానదీ, బ్రహ్మపుత్రి, శ్వేతభద్ర, సరస్వతి, యమున, తమసానది, విపాశ, చాముండ, సింధు, తాపిసీ, రేవా, ముచికుంద, పినాకిని, సోమోద్భవ, శోణ భద్రి, జామదగ్ని, మహానది, శిప్రా, పయోష్ణి, వింధ్యా, చర్మణ్వతి, అరుణానది, విధూతపాప, వ్యాఘ్రనది, గోమతి, గండకీ, సరయూనది, విశాల, విమల, శరావతీ, వేగవతీ, భోగవతీ, అమృతాపగా, చంద్రభాగ, సూర్యభాగ, బ్రహ్మణీ, ఇంద్రనదీ, కౌనతేయా, సప్త గోదావరీ, తులా పహారిణీ, భీమామార్వ్యాసా, అమరావతీ, సహ్యాకేయా సింహానది, మహానదియైన కృష్ణవేణి, తుంగభద్రి, బ్రహ్మ నదీ, ప్రణవాకురనదీ, భీమస్వనా, భృగునది, ఉత్తరవినా

నీ, సువర్ణముఖీ, వాశిష్ట, విష్ణుపదోద్భవా, కుముద్వతి, దక్షిణపినాకినీ, అమరప్రియ, కావేరి, తామ్రపర్ణీ, మురలా, వేణుభేదినీ, ఈ నదులన్నియూ ఎప్పుడును వాటి స్వీయమైన వాంశములతో ఈ కుండమున ప్రవేశించి యుండును. యిది శివాజ్ఞ. ఇందువలన ఈ కుండమున స్నానముచేసిన వారలకు సర్వ నదులయందు స్నానముఁజేసిన ఫలము కలుగఁగలదు. సందేహము లేదు. ఇంకను శ్రీరామచంద్రా వినుము. ఇక్లె లోకమున ప్రసిద్ధములైన తీర్థములును, దేవేంద్రాది దేవతలును ఈ కుండమున ప్రవేశింతురు. తీర్థముల వివరమును వినుము. విష్ణుపాదోదక తీర్థము. తీర్థశ్రేష్ఠమైన మణికర్ణిక, జ్ఞానవాపి, బ్రహ్మవాపి, రుద్రవాపి, అర్కతీర్థము, చంద్రతీర్థము, తీర్థోత్తమమైన అగస్త్య తీర్థము, దుర్గాతీర్థము, శక్రతీర్థము. కామాక్షీతీర్థము. కామేశ్వరమహాతీర్థము, త్రిపుర సుందరీ తీర్థము, భృగుతీర్థము, కేదారతీర్థము, యక్ష తీర్థము, కర్దమ తీర్థము, స్వర్ణతీర్థము, శుక్ర తీర్థము, మహోత్తరమయిన వైఖానస తీర్థము, ప్రహ్లాద తీర్థము, శ్రీగుండము, తీర్థశ్రేష్ఠమైన పిప్పలతీర్థము, ప్రభాసతీర్థము, గోకర్ణతీర్థము, కపిలతీర్థము, ప్రయాగ నారాయణతీర్థము, వినాయకతీర్థము, నారదతీర్థము, సౌమ్యరుద్రమహాలయ తీర్థము. సిద్ధాశ్రమమునఁగల సిద్ధతీర్థము, విశ్వామిత్రతీర్థము, భాస్కరతీర్థము, శైలతీర్థము, పద్మతీర్థములు ప్రవేశించి యున్నవి. ఇంకను ఓ రఘువంశభూషణా ! ఛాయాదేవి తీర్థము; గోపద (గొప్పూరు) తీర్థము, సుధాకుండము, క్షీర కుంకము (పాలకొల్లు), క్రౌంచతీర్థము, వజ్రస్యతీర్థము, కంబు

జంబుతీర్థములు, కుమారతీర్థము, బాణతీర్థము, పౌలోమి తీర్థము, మంగళతీర్థము. సర్వతీర్థములందును యుత్తమమైన శారదాతీర్థము, గాంధర్వతీర్థము, ఏకామ్రతీర్థము, పృథు తీర్థము, పాపనాశనము, రోహిణీతీర్థము, చక్రతీర్థము, కుండలీ తీర్థము, వైరోచనతీర్థము, ఋషితీర్థము, రత్నతీర్థము, (ఇందు ముత్యములు పండును) అగ్నితీర్థము. సారంగతీర్థము, శివ ప్రియమైన భస్మకుండము, అక్కడ నేయున్న సుందరీతీర్థము, పాపవిమోచనతీర్థము, యజ్ఞతీర్థము, సోమతీర్థము, పంచా ప్సరసతీర్థము, అశ్వతీర్థము, దర్దురతీర్థము, మాణిక్యతీర్థము, మనుతీర్థము, శక్రతీర్థము, చ్యవనతీర్థము, సర్వరోగహారసమ ర్థమైనట్టియు, ఏ తీర్థమున స్నానము చేసినచో వృద్ధులు తరుణవయస్కులగుదురో అట్టి అశ్వనీతీర్థము, గౌరీకుండము, ఏ తీర్థమున స్వాయంభువ మనువు విష్ణువుయొక్క అనుగ్రహ మువలన పాత్రుఁడై ప్రజాపతి పదవి నలంకరించెనో అట్టి మత్స్యతీర్థము, కూర్మతీర్థము, వరాహతీర్థము, నృసింహ తీర్థము, అహోబలతీర్థము, ఏ తీర్థమున బలిచక్రవర్తి నిష్కా ముఁడై, యజ్ఞమున శాస్త్రోక్త దక్షిణల నొసంగి సనాతనుఁ డైన శ్రీ మహావిష్ణువును సంతుష్టపరిచెనో అట్టి బలితీర్థము. శ్రీ మహావిష్ణు వెచట వామనావతారముగా ప్రభ వించెనో అట్టి వామనతీర్థము, (ఈ తీర్థము శ్రీ వామనరూప మున నున్న విష్ణుపాదమున జనించి బలిచక్రవర్తి చేత పూజింపఁబడుచున్నది.) భూలోకమున సుప్రసిద్ధములైనటు వంటివన్నిఁ సర్వపాపములను హరించునట్టి యిట్టి తీర్థములన్నియు నీ దుర్గాకుండమున నుండును. అనగా యీ తీర్థములఁగల

ప్రిథానాంశలు యీ కుండమున నావహించి యుండెను. అందువలన యెవరు యీ దుర్గాకుండమున స్నానమును చేయుదురో వారి కోరికలన్నియు నెరవేరును. అనగా సిద్ధించును. అట్టివారికి పునరావృత్తిరహితమైన బ్రహ్మలోక స్థితి కలుగును. ఋషులుకాని, చారణులు, సిద్ధులుకాని, యెవరుఁ సౌఖ్యమును కాంక్షింతురో వారొక్కసారి యీ కుండమునకు నమస్కరించినచో శివసాయుజ్యమును బొందుదురు. కనుక ఓ రామచంద్రా! యిట్టి పరమాద్భుతమైన దుర్గాకుండ మహాత్మ్యము నీకు చెప్పఁబడినది. వెండియు నీ కుండము అవ్యక్త మధురమైన కలకలధ్వనులు నేయుచుండు క్రౌంచ, పక్షులు, హంసలు, కారండకములు, బకములు చక్రివాకపక్షుల జంటల చేతను నిండినదై, మంగళప్రిదమైన పరిమళము నిచ్చు శతపత్రికమలములు, ఎర్రపద్మములు, తెల్లపద్మములు కలువపూలయొక్క సువాసనచే విరాజిల్లుచున్న తోయములతో కూడుకొన్నదై, మదించిన గండుతుమ్మెదల యొక్క ఝుంకార ధ్వనులతోను, చేపల చేతను, తాబేళ్ళ చేతను సేవింపఁబడుచు, మొగలి పొదలచే కూడుకొని యుండి నిత్యము పుష్పించుచు ఫలించుచుండు కలిగొట్టుచెట్లను, అశోక, పున్నాగ, అమ్ల, ఆమ్రాతనవృక్షములును, కలిగి, సంపెంగ, పొగడపూల చేతను ఆ కుండతీరమున పుట్టిన, కొబ్బరి, నారింజ, నిమ్మ, పానిమ్మ వృక్షముల చేతను, అరటి పొదుల వల్లను వ్యాప్తమయి సరోవరములలోకెల్ల కొనియాడ తగినదై విరాజిల్లుచున్నది. ప్రతి దినమును రాత్రివేళ, క్రీడాసమయములందు

శ్రీ మల్లికేశ్వరుఁడు జగదంబా సహితుఁడై ఈ కుండతీరమున సంచరించుచుండును. మరియు పరాంబికయైన దుర్గాంబ నిత్యము దేవకన్యకలచే సేవింపఁబడుచు నిక్కడ యాడుకొనుచుండును. అందువలన నీ దుర్గాకుండము ముల్లోకములయందును ప్రసిద్ధిఁగాంచినది. ఇది సర్వతీర్థములలో నుత్తమమైనదియు, మల్లికేశ్వరునకు ప్రియమైనదియు నైయున్నది. ఈ దుర్గాకుండము యితర దేశములయందున్న పండితులచే 'అంబికా కుండ' మని కూడ పిలవబడుచున్నది. ఈ కుండమును నొక్కమారు స్మరించినంత మాత్రముచేతనే సర్వఫలములు నిచ్చునని చెప్పఁబడినది. ఈ తీర్థమాహాత్మ్యమును చెప్పుటకు ఈశ్వరుఁడొక్కఁడే సమర్థుఁడు. మాబోటి జనులము సమర్థులము కాము. ఈ కుండమున నెవ్వరు స్నానము చేయుచున్నారో, ఈ కుండములో తీర్థమును నెవ్వరు త్రాగుదురో వారు మానవరూపమును విడిచి దేవత్వమునుఁ బొందుదురు. ఏ నరాధములు యిక్కడ తీర్థమును పాదప్రక్షాళనాదుల చేతను, గండూషాదులచేతను, దోష పర్చి దూషింతురో వారు బ్రాహ్మణక్షత్రియ వైశ్య శూద్రులయిన నాలుగు వర్ణములవారును చండాలత్వమునుఁ బొందుదురు. ఈ అంబా కుండతీర్థమును, దీర్ఘరోగులు సేవించినచో వారికి ఔషధము లేఁదుకు! దానము లెందుకు? తపస్సెందుకు! ఇవి అన్నియు నిష్ఫలములని యర్థము. దుర్గాతీర్థ జలమును త్రాగినవారు రోగముల నుండి విడువబడుదురు. స్వర్గాది భోగము లొసఁగుటకుఁగాని, పర్వతముల వంటి మహాపాతకములను హరించుటకుగాని యీ కుండములోని

జలములు సమర్థములైనవి. ఇందు స్నానమొనరించు జనులకు గాని యిష్టము లేకపోయినను ఒక్కసారి యీ కుండములోని జలమును స్పృశించినంత మాత్రముననే దరిద్రులకు ధనము చేకూరును. అనగా దరిద్రులు ధనికులగుదురు. విద్యార్థులకు విద్యయు, కారాగారబద్ధులకు బంధమోచనమును కలుగును. స్త్రీలకు సువాసినీత్వము స్థిరముగ నుండును. ఇది యాశ్వరునిచేత పూర్వము కుమారస్వామికి ఉపదేశింపబడి నది. ఆ శంకరునిచేతఁ జెప్పఁబడిన సత్యసందేశమునే నేను యిప్పుడు నీకు చెప్పితినని. ఇది పద్మపురాణము. పూర్వ ఖండమున దుర్గాకుండ మాహాత్మ్యమును చెప్పుటయే పేబదియవ అధ్యాయము సంపూర్ణము.

శ్రీ కనకదుర్గా మాహాత్మ్యమ్-బ్రహ్మాండ పురాణము

తొల్లి నైమిశారణ్యమున శౌనకాది మహర్షులు, పురాణార్థ విశారదుఁడైన సూతమహామునిని శ్రీ దుర్గాదేవి మాహాత్మ్యమును, దుర్గాకుండ మాహాత్మ్యమును చెప్పుమని యడిగెను. ఇట్లు వారిచే యాచింపఁబడినవాఁడై సూతమహర్షి మహాదేవుఁడైన పరమేశ్వరునికి నమస్కరించి యిట్లు చెప్ప మొదలిడెను. పూర్వమొకప్పుడు శరత్కాల మేఘమునుఁ బోయిన శరీరచ్ఛాయ కలిగినటువంటిన్నీ, మహా తపశ్శాలి యైనటువంటిన్నీ, వీణాపాణియైన నారదమహర్షి శ్రీమన్నా రాయణుని కీర్తించుచు సంతోషాయత్తచిత్తుఁడై లోకములకు శుభములను చేకూర్చునట్టి యాశ్వరుని గురించి, "ఓ దేవదేవా!

సంసార సముద్రమునుండి తరింపచేయతగినట్టిదియు, పుణ్య ప్రదమైనదియు, శుభములను చేకూర్చునట్టిదియు, పాపములను నశింపఁ జేయునట్టిదియు, నయిన శ్రీ మల్లికేశ మాహాత్మ్యమును, శ్రీ దుర్గా దేవి మాహాత్మ్యమును వినఁగోరుచున్నాను. దయతో చెప్పమని ప్రార్థించెను. అంత యీశ్వరు డిట్లు చెప్పెను. పూర్వము మాళవ దేశమునందు చంద్రవంశమందు పుట్టినటువంటిన్ని, సర్వ భూతములయందు దయాళువుగా యుండునట్టిన్ని హేమకీర్తి యను నొక మహాప్రభువు కలఁడు అతఁడు బహుబాగ రూఢుఁడై చాలాకాలము రాజ్యమును పాలించెను. అతనికి ప్రతివ్రతయైన "రత్నావళి" అను భార్యకలదు. ఆమెకు సంతానము లేనందున చాలా చింతాక్రాంతురాలై భర్తనుఁ జేరి యిట్లు ప్రార్థించెను. హే నాథా! అపుత్రవంతులకు సద్గతులు లేవని పండితులు చెప్పుదురు. మన కపవర్గ మెట్లు కలుగును. ఓ ప్రభూత్తమా! యే యుపాయముచేత నాకు సంతానము కలుగును? అని యడుగగా బుద్ధిమంతుడైన హేమకీర్తిప్రభువు బాగుగా ఆలోచించి, పుణ్యతీర్థములం దిరిగి తపస్సు చేయుటకు నిశ్చయించుకొనెను. అంత కురు క్షేత్రము, హయగ్రీవక్షేత్రము, కేదారక్షేత్రము, బదరికాశ్రమము, నీలకంఠక్షేత్రము, నేపాలము, రుద్రమహాలయము, శ్రీశైల క్షేత్రము, జంబుకేశము, శుభప్రదమైన గోకర్ణ తీర్థమును సేవించి అక్కడనుండి అహోబిల క్షేత్రమును తరువాత వేదగిరిక్షేత్రముచేరి అక్కడ స్నానమును జేయుచు,

అక్కడ దేవాలయములను సేవించుచు సంతానకాంక్షచే చిరకాలము ఆయా క్షేత్రములందు తపం బొనరించెను.

కాని యెచ్చటను సిద్ధిని పొందలేదు. అంత యింద్రకీల పర్వతమును చేరి దుర్గాదేవిని దర్శించెను. తరువాత నా హేమ కీర్తి నిత్యము కృష్ణానదియందు స్నానమొనరించి ఆ దుర్గాకుండ తీరమున చాలాకాలము తపస్సు చేసెను. ఇట్లు చాలాకాలముగడచిన తరువాత కార్తీకమాసమున శుద్ధత్రయోదశి సాయం సమయమందు దుర్గాదేవి యాదంత తులకు చిరునవ్వుతో కూడుకొనిన ముఖారవిందము కలిగి నటువంటిదై భక్తాను మోదియగు జగదంబ వారికి, సుందర తరమైన కైలాస పర్వత శిఖరమందు కల్పవృక్షము యొక్క ఛాయక్రింద మంగళకరమైన స్వర్ణమంటప మధ్యమున రత్న స్థగితమైన సువర్ణపీఠమందు మధ్య భాగమున చక్కని కను బొమ్మలు కలిగినటువంటిన్నీ, సన్ననైన నడుమును, చిరు నవ్వుతో కూడుకొన్న పద్మాకృతిగల ముఖమండలమును, సూర్యచంద్రాగ్నులు మూడు నేత్రములుగా కలిగియున్నటు వంటియు, శిఖామకుటమున, బాలచంద్రరేఖ కలిగియున్న ట్టియు, దివ్య పరిమళయుక్తమైన శ్రీగంధమును దేహమున నలందుకొని, దివ్యములయిన మాలలతోడను ఆభరణముల తోడను నలంకరింపఁబడి కోటి మన్మథులకుఁగల సౌందర్యము రాశీభూతమై యున్న లావణ్యముతో కూడుకొనినదై, నిండు పదునారు వత్సరముల వయస్సు కలదై, తన యెనిమిది అర విందములఁబోలు హస్తములతో దివ్యాయుధములను ధరించి

నదై, సింహవాహనా రూఢయైన బాలత్రిపురసుందరీ దేవి ప్రత్యక్షమయ్యెను. అప్పుడా రాజదంపతులా దేవినిఁజూచి పరమాశ్చర్యమునుఁ బొందిరి. తరువాత నా దేవికి నమస్కరించి, శ్వేతరక్త పద్మములచేతను, మల్లికా జాజీపుష్పముల చేతను, దేవమందార సంపెంగ పుష్పములచేతను, పూజించి నీవంటి కన్యకా సంతానమిమ్మని వేడుకొనిరి. అంత నా దేవి, వారి మాటలను విని సంతోషాయత్తచిత్తయై మీకు నా అంశచే నొక పుత్రికను నిత్తును. ఆమె వలన మీ కుల ముద్ధరింపఁబడును. మీకు సద్గతులు కలుగునని చెప్పెను. ఆ దేవి పలుకులు విని యా రాజదంపతులు తమ స్వంత దేశమునకు పయనమై పోయిరి. ఇట్లుండ యొక శుభలగ్నమున నా రత్నావళీదేవి, దేవి యనుగ్రహమున గర్భమును ధరించెను. పదినెలలుఁ గడిచిన తరువాత నామెకు కన్యారత్న ముదయించెను. ఆ బాల తన తల్లిదండ్రుల యొద్ద శుక్ల పక్షమునాటి చంద్రకళవలె నాటినాటికి, గంభీరమైన నాభియును, అత్యంతము విశాలమైన నేత్రములును, నూగారును అత్యంతసన్నమైన నడుమును, ఉన్నతములై, వృత్తాకారము కలిగి, కఠినములైన స్తనములచే ప్రకాశింపఁబడుచున్న రూపమును సుకుమారములైన హస్తపద్మములును, శంఖమువంటి కంఠమును, చిరునవ్వు లొలుకు మోమును, దొండపండు వంటి అధరమును, సౌందర్యమైన ముఖమును, చక్కని కేశపాశమును, మృదుమధురమైన వాక్కులుకలిగి యా బాలిక తండ్రిగారి యింటియందు "చంద్రకళా" అను పేరుతో చంద్రకళవలె దినదినాభివృద్ధిగా పెరుగుచుండెను. మరియు

నా బాలిక సర్వవిద్యల యందును కుశలురాలై సత్యశీలము కలది అయ్యెను. ఇట్టి కన్యకామణిని విదర్భదేశ రాజకుమారుఁడగు రత్నాకరుఁడను రాజకుమారున కిచ్చి పెండ్లిచేసెను. ఓ నారదా యీ కన్యాదానము వలన పదితరములవారు వారి పూర్వులు తరించిరి కనుక శ్రీ దుర్గాదేవి సర్వభక్త జనులచేతను సేవింపతగినది భక్తులు యీ తల్లిని యేకామిత ములు కోరినను వారి కా యా కోర్కెలను యిచ్చుచుండు నని నారదునకు యీశ్వరుఁడు చెప్పినట్లు సూతుఁడు శౌన కాది మహర్షులకు చెప్పెను.

ఇది బ్రహ్మాండ పురాణము ఉత్తర ఖండమున రుద్రి నారద సంవాదములో దుర్గాదేవి మహాత్మ్యమును దెల్పు ముప్పదవ అధ్యాయము సంపూర్ణము.

శ్రీ దుర్గాదేవి మాహాత్మ్యము - పద్మపురాణము

పద్మపురాణమున దుర్గాదేవిమాహాత్మ్యము. అగస్త్య మహర్షిచే శ్రీరామచంద్రమూర్తికి చెప్పబడినట్లు కలదు. అగస్త్య భగవానుఁడు ఓ రామా! సకల సౌభాగ్యములను వృద్ధిఁ బొందించునట్టిదియు నాచేత చెప్పఁబడుచున్నట్టియు శ్రీ దుర్గాదేవియొక్క మాహాత్మ్య కథను సావధానముగా వినుము. పూర్వమున నీదేవి యనుగ్రహమున నొక పిశాచ రూపమున తిరుగుచున్న బ్రాహ్మణునకు పిశాచత్వము పోయి మోక్షము నొందెను. భూలోకమున 'అవంతి' యను

దేశము కలదు. అందు 'కల్యాణపుర' మను నొక గ్రామమున యజ్ఞశర్మయను బ్రాహ్మణ పండితుడుండెను. ఆ బ్రాహ్మణునకు వేదాధ్యయన పండితులును, సర్వ శాస్త్రార్థ తత్వజ్ఞులను సమస్తాగమ వేత్తలునైన నల్వురు పుత్రులు కలరు. వారిలో నాల్గవవాడు వేదవేదాంగ విశారదుడైన దేవశర్మ అను కుమారుడు కలడు. అతను తీర్థయాత్రలు సేవించు కోరిక తల్లిదండ్రుల యనుజ్ఞను బొందినవాడై బయలుదేరెను. తొలుతొలుత శ్రీ జనార్దన క్షేత్రమునకుంజని అచట లక్ష్మీకళత్రుడైన జనార్దనుని సేవించి, అక్కడ నుండి అనంతశయనమున కుంజని అనంతశయనుండైన శ్రీమహా విష్ణువునకు నమస్కరించి అక్కడ నుండి శ్రీ కన్యాకుమారి అగ్రమునకుంబోయి కన్యాకుమారి కాదేవినిగొలిచి, తరువాత మధురానగరి నివాసినియైన మీనాక్షిని విధిపూర్వకముగ పూజించి అక్కడనుండి శ్రీశైలమునకు వచ్చి మల్లికార్జునింగొలిచి, అక్కడ నుండి గోదావరి జన్మస్థలమగు త్ర్యంబక క్షేత్రమునుఁజేరి సేవించి, భీమశంకరునికి ప్రణమిల్లి నర్మదలో స్నానమొనరించి, కురుక్షేత్రమును, హరిద్వారమును, రుద్రమహాలయములను క్షేత్రములం దిరుగాడి, బదరీనారాయణమును, కేదారము, అలకనందాది క్షేత్రములనుఁజూచి దేవప్రయాగ క్షేత్రమున కుంజని ప్రయాగ, మాధవుని సేవించి, శ్రీనగరిలో స్థాణ్వీశునకు నమస్కరించి అటనుండి వట ప్రయాగ కుంజని కల్యాణ ప్రదుండైన వటేశ్వరునింగాంచి మ్రొక్కి, అంత వారణాసింజొచ్చి విశ్వేశ్వర దేవునికి

నమస్కరించి, కపిలధారయందు స్నానముచేసి వృషభధ్వజుని చూచి, తరువాత శంఖకర్ణేశ్వరుని, నీలాద్రి క్షేత్రమున నీల మాధవుని దర్శనముఁజేసి, దాక్షారామమున కరుదెంచెను. సప్తగోదావరిని దర్శించి, భీమేశ్వరునకు మ్రొక్కి, కోటిపల్లి క్షేత్రమున కోటేశ్వరునిం దిలకించి, పాప వినాశన క్షేత్రమున స్నానమాడి కుండలీశుడైన మండేశ్వరుని కొరిగి, ముక్తేశ్వరుని, వ్యాఘ్రేశ్వరునిఁజూచి, బ్రహ్మసంవేద్య, రుద్రసంవేద్య క్షేత్రములను సేవించెను. తరువాత కదళీపురమున కేతెంచి నాగేశ్వరుని సేవించి అక్కడనుండి, హంసల దీవికిం బోయి కృష్ణాసాగర సంగమ స్థలమున స్నానమాడి, మోక్షదాయకుండగు వేణుగోపాలమూర్తిని సేవించికొని, యక్కడనుండి తిరిగి శ్రీ కాకుళమునకువచ్చి ఆంధ్రనాయకునికి ప్రణమిల్లి అక్కడ పుణ్యతోయముల తీర్థమాడి ఏకరాత్రి ప్రసన్న మల్లికేశ్వరుని, దర్శించి, శ్రీ కనకదుర్గాక్షేత్రమునకుం జేరెను. అక్కడ కృష్ణవేణిలో స్నానముచేసి జగదంబికయైన దుర్గాంబకు నమస్కరించి యంత దుర్గాకుండమునుఁ జేరి తత్తీరమున కూర్చొనెను మరియునా బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠుఁడు దుర్గా కుండమున దు సంధ్యావందనమును కనులుమూసుకొని, చేసి సర్వరోగనివారకుఁడైన మల్లేశ్వరుని, దుర్గామహాదేవిని ధ్యానించి కనులు తెరచునప్పటికి బ్రాహ్మణున కతి భయంకరమైన పిశాచ మొకటి కనబడెను. దానిని చూచెను. ఆపిశాచము యొక్క సర్వాంగములు వికృతాకారము కలిగి తగుల పెట్ట బడిన చెట్టువలె కానవచ్చెను. అంతబ్రాహ్మణ పుంగవుఁడు నీవెవ్వరవని హస్తసౌజ్ఞచే నా పిశాచమును యడిగెనట.

అప్పుడా పిశాచము, నేను పిశాచమునని ముమ్మారు పలికెను. నీ వెవ్వడవు? నీకీ పిశాచత్వ మేటుల కలిగెను? నీ వెందుకు వచ్చితివి? నీకేమి కావలయునో యడుగుమని బ్రాహ్మణుఁడు పలుకగా పిశాచరూపముననున్న బ్రాహ్మణుఁ డిట్లు చెప్పెను, ఈలోకమున ఉత్కళ దేశములో 'శోణపురము' ను పెద్దపట్టణము కలదు ఆ పురమునందు నిరతాగ్నిహోత్రుఁ డును, ఉంఛవృత్తిచే జీవించువాడను, వేదపారగుఁడును యజ్ఞక్రియలయందు కుశలుఁడును, ప్రతిగ్రహపరాఙ్ముఖుఁడు నైన 'ధర్మభట్టు' ను బ్రాహ్మణుఁడు కలడు. నేనాతని పుత్రుండను. నాపేరు 'అంబాభట్టం'దురు నాకు "రేణుక" యను భార్యకలదు. సంతానము కలదు. ఆ భార్యచేతను బాలకులచేతను పాలకొరకై పీడింపఁబడినవాడనై ఆ దేశాధిపతియైన 'చంద్రపాలుఁడ'ను ప్రభువును చేరి నాకు పాల కొరకు రెండు గోవుల నిమ్మని యాచించితిని. అంత నా శ్రీమంతుఁడు తనకున్న గోవులలో రెండు ఆవులను నాకు దానమిచ్చెను. కాని నాచేతియందుదకమునుఁగాని, అక్షతలనుఁగాని, కుశలనుకాని సమర్పించి యుండలేదు. మరియు దానమిచ్చినపుడు 'శివార్పితం' అనియైన యనలేదు. ఇట్లు దానమును పుచ్చుకొంటిని. అప్పుడొక గంభీరమైన అశరీర వాక్కు యిట్లుపలికెను. ఓ బ్రాహ్మణుడా నీవు గోద్వయము ను, విధిగర్హితమగు రీతిని దానము నుగ్రహించితివి, ఇది నీవుచేసిన దోషము.

కాబట్టి నీవు వేయిసంవత్సరములు యీ పాపఫలము ననుభవింపక తప్పదు. శీఘ్రముగా నీవు పిశాచత్వమును

పొందుము. పాపఫలమును భార్యగాని పుత్రులుగాని యనుఁభవింపరు. ఇట్లు అవిధిగ ప్రతి గృహీతలగువారు నరకమునఁ బడుదురు. ఇట్టి క్షుద్రకర్మ పరాయణులును నరకము ననుభవింతురని పలికెను మరియు నీవిట్లు పిశాచరూపమున వేయివర్షములు తిరిగి, విజయవాడక్షేత్రమున దుర్గాదేవి నాశ్రయించి యుండుము. అక్కడ కొక బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుఁడు రాగలడు. ఆ విప్రపుంగవుఁడు నీ పిశాచత్వమును నా క్షేత్రములో నీఁ బోగొట్టి నిన్ను తరింపఁజేయఁగలడని పలికెను. నే నప్పటినుండియు పిశాచత్వమును పొంది సంచరించుచుంటిని. కనుక నే నిప్పుడు మిమ్ములను శరణాగతిని పొందుచుంటిని. నన్ను పిశాచత్వమునుండి విడిపింపుడని వేడుకొనెను. ఇట్లు తపస్సంపన్నుఁడును, బ్రహ్మవేత్తయునైన నా బ్రాహ్మణుఁడు పిశాచరూపమున నున్న విప్రునిం గొనిపోయి దుర్గాకుండమున స్నానముచేయించి వేదమాతయైనటువంటిన్ని, చతుర్వింశత్యక్షర వర్ణయుతమై, మంత్రరాజమైన గాయత్రీ మంత్రమును, ఓంకారమును ఆదియందును పలికి తరువాత వ్యాహృతిత్రయమును తిరిగి ఓంకారమును నుండునట్లుగా నుపదేశించుటయేగాక, శక్తి పంచాక్షరీమంత్రము నుపదేశించెను. ఇట్లు పిశాచరూపమున నున్న విప్రవర్యుఁడు అంబాభక్తుఁను, దేవీప్రచోదితుఁడైన బ్రాహ్మణునివలన బ్రహ్మవిద్యయైన గాయత్రీ, శక్తి పంచాక్షరీమంత్రములను గ్రహించి మిక్కిలి శ్రద్ధాన్వితుఁడై, అనేకసంవత్సరములు నియమబద్ధుఁడై తపం బొనర్చెను. ఇట్లు గాయత్రీదేవి మంత్రపునశ్చరణమును యిరువదినాలుగులక్షలు చేసి తద్దశాంశమును

తర్పణమును, తద్దశాంశమును హోమమునుఁ జేయవలయు నని పెద్దలు చెప్పుదురు మన పిశాచరూప బ్రాహ్మణుఁడును నట్లొనర్చి, యథాశక్తి శ్రీ కనకదుర్గాదేవిని పూజించెను. గాయత్రీమంత్రము "గాయంతంత్రాయత ఇతి గాయత్రీ" అను ప్రమాణము ననుసరించి, తనను గానముచేసిన వారిని అనగా పఠించిన వారిని రక్షించుట వలననే దీనికి 'గాయత్రి' అని పేరు కలిగినది. కనుకను, బ్రహ్మత్వమును ప్రసాదించి సర్వ శుభసంపదలను వృద్ధిచేయు మంత్రి రాజమగుటచే మన బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠుఁడు తత్సోపదేశమున నతని పాపము లను కడిగివేసెను. అందువలన నా పిశాచమును తన పిశాచ త్వమును విడిచి దివ్యసుందర దేహుఁడై దివ్య పుష్పమాలల చేతను, దివ్య ఆభరణములచేతను నలంకరింపఁబడి పన్నగ భూషణుఁడైన శివుని యిట్లు ప్రార్థింప తొడఁగెను.

ఓ పార్వతీనాథా! విశ్వమంగళ ప్రదుఁడవైన నీకు నమస్కరించుచున్నాను. నీవు, అజ్ఞానమును అద్దముగాచేసి అందు ప్రతిబింబించుచున్నావు ఓ మల్లికేశా! జీవుఁడు నీకు ప్రతిబింబరూప మేకదా! నీవు బ్రహ్మ, విష్ణు, యీశ్వరరూప ములవంది సృష్టి, స్థితి లయములను జరిగించుచున్నావు. ఓ పరబ్రహ్మ నీవు శుద్ధచైతన్య స్వరూపుఁడవు. నిత్యుఁడవు. బుద్ధుడవై యున్నావు. బ్రహ్మదులుకూడా నీమాయవలన మోహితులై నీ నిజస్వరూపమును తెలుసుఁ గొనజాలక యున్నారు. సర్వజ్ఞుఁడవైన నిన్ను శివంకరుని మా బోటి కించిజ్ఞులు తెలుసుకొనఁ జాలుదురే! అని ప్రస్తుతించి అట్లు

(శ్రీ) కనకదుర్గాదేవిని కృతాంజలుండై దర్శనము చేసి, ఓ లో కకల్యాణీ! పార్వతీ, నీవు భక్తులకు సర్వాభీష్టములను నొసంగు చున్నావు. ఈ స్థావర జంగమాత్మకమగు విశ్వమంతయూ నీ యందు కలిగినది. ఓ దేవీ నీవు ప్రకృతిస్వరూపిణివి. ఈ ప్రకృతియంతయు నీ యజ్ఞానవిలసితమైనది. నీ నిజ తత్వ మును, నీ నిజ స్వరూపమును బ్రహ్మదులే తెలుసుకొనలేక యున్నారు. ధృతిజ్ఞానహీనులైన జనులు నిన్ను చూచు చున్నను, చూడలేకున్నారు. అని అనేకవిధముల స్తోత్రమునుఁ జేసి మాటిమాటికి జగన్మాతకు నమస్కరించి, దేవతలచే స్తోత్రము చేయఁబడుచు వచ్చుచున్న ఆకాశవిమానముఁ గాంచి, బ్రాహ్మణపుంగవునకు నమస్కరించి శలవునుఁ గైకొని శివసాయుజ్యమునకుఁ జేరెను. దేవశర్మయు జరిగిన పిశాచమోక్షణమునుఁ జూచి యీ పుణ్యక్షేత్రమునని జీవించి యున్నంతవరకు కాలమునుఁ గడపి అవసానకాల మున శివలోకమును జేరెను. ఇది పద్మపురాణములో పూర్వ ఖండములో దుర్గామహాత్మ్య కథనమును బోధించు యేబది యైదవ అధ్యాయము సమాప్తము. అప్పటినుండి యిప్పటి వరకు అమ్మవారు అప్పుడప్పుడు తన మహాత్మ్యము లోకము నకు ప్రకటించి, భక్తులకు దర్శనమిచ్చి, యనుగ్రహించు చుండుటనూ నాచారముగ వచ్చుచున్నది.

గాజులు - సినిమా

ఈ దేవిలీల లనంతములు. అద్భుతములు, పూర్వము నుండియు నేటివరకు తన్ను నమ్మిన భక్తుల కభీష్టముల

నొసంగుచుండుటయే కాక, యప్పుడప్పుడు దర్శనముకూడ యిచ్చుచుండుననుట వాడుక కలదు. ఇటుల నదులు, విగ్రహములు తమ భక్తులకు దర్శనమిచ్చునను సంగతి నాచే వ్రాయబడిన హనుమత్కళ్యాణమను వ్యాసమున చూడనగు. ఇంతవరకేల యిటీవల 15 సంవత్సరముల క్రింద హైదరాబాదు లోని "మూసీ" నది, స్త్రీ రూపమున నవాబునకు ప్రత్యక్షమై రానున్న విప్లవమును గురించి చెప్పెననియు నంత నా తాకీదు యామె పలుకులయందు విశ్వాసముంచి పట్టణమంతయు జాగరూకతతో నుండుడని యాజ్ఞాపించినట్లును వార్తాపత్రికలు ప్రకటించినవి. సుమారు 150 సంవత్సరముల క్రిందట అమ్మవారికి పూజలు జరుగక తురుష్కుల వలన యావం బడెనట. అప్పుడు తిరిగి పునఃప్రతిష్ఠ గావించదలంచగా అర్చన కర్హ మగునా కాదని కొందరు పండితులు వాదించిరట. ఇందుకై అప్పటికి పెదకళ్ళేపల్లిలో పూర్ణదీక్షాపరులగు మంత్రశాస్త్ర వేత్తలున్నారని తెలిసి విచారించగా, బుద్ధు ఉమాపతిశాస్త్రి, చలపతిశాస్త్రి యను యిరువురు వెలనాటి అర్చకసోదరులు ప్రతిష్ఠ యక్కరలేదని వాదించి తగు సంప్రోక్షణమును గావించి కొంతకాల మక్కడనే యుపాసనము చేయుచుండిరట. అప్పుడు వారియింటిలో నున్న బాలిక లొకనాడు గాజుల శెట్టిని పిలిచి గాజులు తొడిగించుకొనిరట. వారితో పాటు మరియొక బాలికకూడా తొడిగించుకున్నదని, మొత్తము 5 గురికి తొడిగితినని శెట్టియు, మేము 4 గురము మాత్రమే తొడిగించుకొంటిమని బాలికలు తగాదా పడు చుండగా నీదేవి యొక బాలికపై యావహించి నేనే తొడి

గించుకొంటిసని పలుకగా నా శాస్త్రి సోదరులు గుడికేగి చూచిరట అమ్మవారిచేతిని గాజులు కలవట. అప్పటినుంచి యిప్పటివరకూ అమ్మవారికి గాజులువేయు ఆచారముకలదు. ఇటీవల సంవత్సరముక్రింద బెజవాడకు "రోజులు మారినాయి" అనే సినిమా వచ్చినప్పుడు, అమ్మవారొక బాలికవలె కొండమెట్లు దిగివచ్చి "రిక్షా" వాడిని పిలిచి కొత్తగుళ్ళకు తీసుకొని వెళ్ళమని చెప్పెనట. అట్లు వెళ్ళి అక్కడ ఆపి "చెల్లీ" అని పిలిచెనట. ఆ కొత్తగుళ్ళలో నుండి యొక బాలిక తలుపులు తెరచి వచ్చి యీ రిక్షా లోన యెక్కెనట. వారిరువురు కలసి సినిమాకు వెళ్ళి రిక్షా వాడితో నచ్చటనే యుండుడనియు తిరిగి వత్తుమని చెప్పి టిక్కెట్లు అమ్ము చోటకు వెళ్ళి యడుగగా బుక్కింగు అయి పోయినదని చెప్పగా, యింకా రెండువుంటవి చూడమని చెప్పెనట. అతడు చూడగా రెండేటిక్కెట్లు కలవట. వాటిని తీసుకొని హాలులోకి వెళ్ళగా నక్కడ రెండుసీట్లు ఖాళీగా నుండెనట. అంత వారిరువురు చాలసేపు చూచి తిరిగి వెళ్ళు నప్పుడు టిక్కెట్లు అమ్మువాని బల్లమీద రు 10-0-0 లు వున్నవి చూచుకోమని చెప్పి వెళ్ళెనట. అంత రిక్షా నెక్కి మామూలు ప్రకారం ఆ రెండవబాలికను శ్రీ నగరేశ్వర స్వామివారి గుడివద్ద దించి తాను కనకదుర్గ కొండ నెక్కు మెట్లవద్దకు వెళ్ళి, దిగిపోవుచుండగా, అమ్మా నాకు డబ్బు యివ్వలేదని బండివాడడిగెనట. "ఒకే నీ తలగుడ్డ కొంగున రు 10-0-0 లు వున్నవి చూచుకోరా! వెనకకు చూడ కుండా వెళ్ళరా" అని చెప్పగా వాడు భయపడి యింటికి

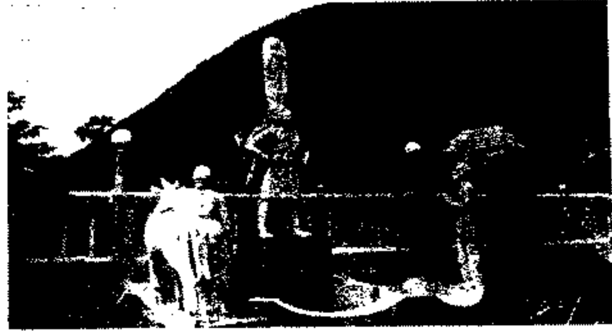
వెళ్ళి సామానుకొనగా నష్టము రు 10-0-0 కలవట. అంత వాడు 10 లంఖణములు చేసి జ్వరపడెనట. నేను వెళ్ళి విచారించగా అతనిపేరు "ఘల్లీ వెంకన్న" అనియు తనది "కంభం మెట్టు" కాపురమనియూ, యాదవకులస్థులమని చెప్పినాడు. ఈ విషయము "ఆంధ్ర కేసరి" యను వార్తాపత్రికలోకూడ ప్రచురింపఁ బడినది.

నృసింహ బిలము - గోవిందు గుహ

ఈ ఇంద్రకీలాద్రికి పశ్చిమ భాగమున నొక నృసింహ బిలము కలదని యొక శాసనము కలదు. కాని ఆ బిలమిప్పు డెచ్చటనున్నది తెలియుట లేదు. బెజవాడ నుండి విద్యాధరపురము పోవు మార్గములో కొండ మధ్యభాగమున నొక గుహాద్వారము కలదు. ఇది ఇప్పుడు ప్రభుత్వమువారిచే మూయఁబడి యున్నది. ఆ గుహాద్వారము చాల యిఱుకగ నుండుననియు, లోపలకుపోయినచో చాలా విశాలప్రదేశము కలదనియు, లోగడ అందులో కొందరు సాధువులు ప్రవేశించి భయముతో తిరిగి రాలేకపోయిరనియు, కొందరతి కష్టముమీద వచ్చిరనియు, నాటినుండి యాద్వారము మూయఁబడినదనియు తెలియుచున్నది. ఈ గుహాయే నృసింహ బిలమని వృద్ధులు చెప్పుచున్నారు. కిరాతార్జున స్తంభమునద్ద నుండి క్రిందికి దిగునప్పుడు మధ్య భాగమున నొక గుహయు, నాప్రాంతమున నొక ప్రాకారమును గలవు. ఇందు గోవిందుడను పంచముఁడు పరమభక్తు కడుం డెడివా

నటరాజస్వామి

గంగావతరణము

శ్రీ రాధాకృష్ణ గోపికా జలక్రీడలు

వాఁడు, ఇతఁడు సిద్ధుల నాశ్రయించి విరాగియై కొంతకాల మీ గుహయందుండెను, అందువలన దీనిని 'గోవిందుగుహ' అనియు 'గోవిందు మఠమ'నియు పిలుచుచున్నారు.

నటరాజు - శివకామసుందరి

నూతనముగ అమ్మవారి ఆలయమునకు ఉత్తరపు వైపున 'నటరాజాలయము' ప్రతిష్ఠింపఁబడినది. ఈ నటరాజ నటరాజే. నటరాజుకు యుత్తర భాగమున 'శివకామసుందరి' యు, దక్షిణ భాగమున 'సిద్ధి గణపతి, సుబ్రహ్మణ్య' విగ్రహములను ప్రతిష్ఠింపఁబడి యున్నవి. ఈ నటరాజాది విగ్రహములను 'తిండివనం' కాపరస్తుఁడు 'టి. వి. విశ్వనాథ శిల్పి' నిర్మించెను. ఈ ఆలయ నిర్మాణమునకు 'ఆంధ్ర సిమ్మెంటు కంపెనీ' వారు రేఁడువందల బస్తాల సిమెంటును ధర్మముగా నొసంగిరి, శ్రీమంతులు దాతలు శ్రీ చుండూరు వెంకట రెడ్డిగారు ఆలయములను, నలభై వేల రూప్యములను ఖర్చు చేసి ధర్మ సత్రమును కట్టించిరి డాక్టరు మహమ్మద్ యూకూబ్ సాహేబుగారు పదివేల రూప్యములు విలువగల యేఁడు రత్నములను సమర్పించిరి.

కృష్ణజలక్రీడలు - గంగావతరణము

శ్రీ మల్లికేశాలయము నుండి అమ్మవారి ఆలయము నకుఁబోవు మార్గములో వెల్లకు ఉత్తర భాగమున శ్రీ కృష్ణుఁడు గోపికలు జలక్రీడలాడు భంగిమమును చూపు సుధా

విగ్రహములు, సజీవ చిత్రములవలె కాన్పించుచున్నవి. ఇట్లె యుత్తర భాగమున ఈశ్వరుడు తన జటామకుటమున గంగను పట్టు విధానమునుదోచు చిత్ర విగ్రహములున్నా మన్నముతోనే కట్టబడినవి. ఇవి యెంతో శిల్ప వైచిత్ర్యమును జూపుచున్నవి. నటరాజాలయమునకు దక్షిణ భాగమున 'కాళహస్తీశ్వరుని' కథను తెల్పు విగ్రహములుకూడ సుధా విగ్రహములే. అమ్మవారి ఆలయమునకు దక్షిణమున నేటి పాలకవర్గంవారు కాలక్షేప మంటపమును కట్టించిరి మరియు నేటి పాలకవర్గమువారు కొండపైకి పంపులను పెట్టించి మంచినీటి సదుపాయమును కలుగజేసిరి. మరియు వీరు యాత్రికులకు ధర్మసత్రములో ప్రతినిత్యము దేవస్థానము క్రింద ధర్మముగా 5 గురుకి ఉచితముగా భోజనమును పెట్టింతురు.

మరియు ఆలయము లోపలనే కాకుండా ఆలయముల వెలుపల అంతయు విద్యుచ్ఛక్తి దీపములను అనేకరంగులతో పెట్టించిరి. యిది చూచుటకు యెంతదూరమునకైనను రత్న కాంతులు ప్రజ్వలించుచున్నట్లు ఆలయ సౌందర్యము కన్పించుచుండును. ఆకాశమున విమానములమీదబోవు దేవతలకిది రత్నమణిమయ ఆలయమువలె కాన్పించును. ఇట్టివి కల్పించిన యీ పాలకు లెంతయు ధన్యులు.

భక్తులు - పాలనకర్తలు

దేవాలయమునకు శాశ్వితముగ భక్తులు సమర్పించు కున్న భూముల వివరము. మాగాని భూమి 168 యకర

ములు మొత్తం 73 యకరములు మొత్తము 231 యకరముల భూమి స్థిరవసతి కలదు. దీని సుమారు విలువ రు. 8'60,000 ఎనిమిది లక్షల అరవైవేల రూపాయలు వుండును.

కట్టడములుకట్టించి సమర్పించుకున్నభక్తులపేర్లు కట్టడముల వివరము

1. శ్రీ చందూరు వెంకట రెడ్డి శ్రేష్ఠి బి. ఎ. గారు
ధర్మశాల 20000-0-0

2. శ్రీ అప్పన వెంకట క్రిష్ణయ్య శ్రేష్ఠిగారు
మంటపము 6000-0-0

3. శ్రీ పచ్చిగోళ్ళ రామయ్య శ్రేష్ఠి }
శ్రీ పచ్చిగోళ్ళ కృష్ణయ్య శ్రేష్ఠిగార్లు }
మల్లేశ్వర దేవాలయ ముఖమంటపము 4000-0-0

4. శ్రీ లింగమల్లు రామలక్ష్మమ్మగారు
రాయబార మంటపమునకు, ఇరుప్రక్కల
కట్టడములు 4000-0-0

5. శ్రీ విన్నకోట లక్ష్మీనరసింహం పంతులుగారు
అమ్మవారి దేవాలయ ముఖమంటపము 3000-0-0

6. శ్రీ గోపు బాలకృష్ణయ్య శ్రేష్ఠిగారు
కల్యాణ మంటపము 3000-0-0

7. శ్రీ అద్దేపల్లి వెంకటప్పయ్య శ్రేష్ఠిగారు
ఆఫీసు ఎదుట చావిడి 2500-0-0

8. శ్రీ మూశేటి నాగభూషణం శ్రేష్ఠిగారు
శంకర మఠము 2500-0-0

9. శ్రీ వోడవరపు దేవశాస్త్రి పంతులుగారు
సత్రము 2 00-0-0

10. శ్రీ ఉప్పలూరి గురునాథంగారు
స్వాములవార్ల బిడారటన మందిరము 2000-0-0

11. శ్రీ నందిపాటి రామకృష్ణయ్య శ్రేష్ఠిగారు
అమ్మవారి మెట్లవద్ద పూలతోట 2000-0-0

12. శ్రీ నందిపాటి ఆదినారాయణ శ్రేష్ఠిగారు
విశ్రాంతి మంటపము 2000-0-0

13. శ్రీ దేసు వీరభద్రయ్య శ్రేష్ఠిగారు
అమ్మవారిమెట్లలో మొదటివిశ్రాంతి మంటపం 1000-0-0

14. శ్రీ పెరుమాళ్ళ కుటుంబరావు శ్రేష్ఠిగారు
మల్లేశ్వరస్వామివారిఆలయంవద్ద విశ్రాంతిమంటపం 1000-0-0

ఎక్కువ విలువ అయిన బంగారు వెండి ఆభరణములు కవచములు సమర్పించిన భక్తుల పేర్లు

1. శ్రీ తాడికొండ నాగేశ్వరరావు శ్రేష్ఠిగారు
వెండి పుణ్యకోటి విమానం వగైరా 4000-0-0

2. శ్రీ మండూరు వెంకట రెడ్డిగారు బి. ఏ.
అమ్మవారి వెండి సర్వాంగ కవచము 2000-0-0

శ్రీ నటరాజస్వామివారి దేవాలయము

హిందు దేవాదాయ శాఖామాత్యులు గౌ॥ కల్లూరి చంద్రమౌళిగారు
కృష్ణా జి॥ కలక్టర్ రత్నంగార్లతో పాలకవర్గము

3. శ్రీ రాజా వెంకటాద్రి అప్పారావు
బహద్దరు జమీందారుగారు
అమ్మవారికి బంగారు కిరీటము 1500-0-0

4. శ్రీయుతులు కోలిశెట్టి వెంకటరత్నం
యీ హనుమయ్య శ్రేష్ఠిగార్లు
నంది వాహనము

5. శ్రీ మాజేటి నాగరత్నం, పిచ్చయ్య,
దుర్గయ్య శ్రేష్ఠిలుగార్లు పెద్ద వెండిబిందె 600-0-0

6. శ్రీమతి అలపాటి సూరమ్మగారు
పెద్ద వెండి శెమ్మాలు వగైరా 500-0-0

దేవస్థాన పరిపాలక వర్గము

ట్రస్టీలు, ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరు

ఈ దేవస్థానమునకు 5 గురు ట్రస్టీలు, భక్తులు, శ్రద్ధాళువులై చక్కగా ఆలయమునకు వలయు మరమ్మతులను, వార్షికోత్సవములును, కల్యాణోత్సవములును జరిగించుటయే గాక భక్తులకు వలయు సకల సదుపాయములను కలుగజేయు చున్నారు.

1. శ్రీ మాజేటి రామమోహనరావు శ్రేష్ఠిగారు, మేనేజింగ్ ట్రస్టీ

2. శ్రీ పిన్నమనేని వున్నయ్య చౌదరిగారు
3. శ్రీ మరుపిళ్ళ అప్పలస్వామి పాత్రుడుగారు
4 శ్రీ పాటిబండ అప్పారావు పంతులుగారు
5. శ్రీ నూతులపాటి తులసీరావు పంతులుగారు

} ట్రస్టీలు

శ్రీ హిందు రెలిజియస్ ఎండోమెంటు అండ్ ఛారిటబుల్ డిపార్టుమెంటువారిచే నియమింపఁబడిన ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరు శ్రీ మాదిరెడ్డి మాధవరావు బి. ఏ. గారు.

ఈ క్షేత్రమున చూడతగిన యితర ముఖ్య విషయములు

1. రైల్వేస్టేషను :- ఇది ఆంధ్రప్రదేశములోనే గాక ఇండియాలోకెల్ల పెద్ద జంక్షనులలో నొకటి. యిచ్చట కలకత్తా, మద్రాసు, హైద్రాబాద్, ఢిల్లీ, బొంబాయి, మచిలీపట్టణముల నుండి రైలు మార్గములు కలవు.

2. కృష్ణానది మీద రైల్వే బ్రిడ్జి :- ఇదికూడ ఇండియాలోకెల్ల గొప్ప వంతెనలలో నొకటి మిక్కిలి బలమైనది.

3. ఆనకట్ట, మరియు బ్యారేజి :- ఈ ఆనకట్ట కృష్ణానదికి అడ్డుగా కట్టబడి యున్నది. యిప్పుడు ట్రాఫిక్ బోర్డువారు (Barrage) బ్యారేజన్ని, ఇంజనీరింగ్ శాఖవారు ఆనకట్టను పెంపుచేసి కట్టుచున్నారు.

శాసనములు - చరిత్రము

ఈ యింద్రకీలాద్రి శిఖర మధ్యభాగమున సంస్కృత భాషలో వ్రాయఁబడిన శాసన మొకటి కలదు. దీనికి 'కిరాతార్జున స్తంభ శాసనము'ని పేరు. ఇంద్రనూఁడు కిరాత రూపముననున్న యీశ్వరునోడించి వాని వలన పాశుపతాస్త్ర మును సంపాదించినట్లు వ్రాయఁబడి యున్నది. ఈ స్తంభ మును నిచట స్థాపించిన దొరక యగ్నికుల క్షత్రియుఁడు తన పూర్వుఁడే యర్జునునకు యీ కొండపై తపోయోగ్యమగు స్థలమును తొలుత చూపినట్లును, తాను వంశమున జన్మిం చితిననియు, ఏ శాసనమున వ్రాసుకొని యున్నాడు. విష్ణు వర్ధనుఁ డొక శివాలయమును యీ పర్వతముపై కట్టించిన ట్లొక శిలా శాసనము దొరికినది. సౌత్ యిండియన్ యిన్‌స్క్రిప్షన్స 4 వ వాల్యూం (South Indian inscri-ptions. Vol IV) లోనే 737 రు శాసనమున 'స్వస్తి శ్రీ సర్వలోకాశ్రియ శ్రీ విష్ణువర్ధన మహారాజులు త్రిభువన చక్రవర్తి శ్రీ పరాంతక దేవర - శకవర్షంబులు ౧౦౩౭ అగు నేంటి మన్మధ సంవత్సరంబున' అని కలదు. కిరాతార్జున స్తంభ సమీపమున శిథిలములయిన శివాలయ చిహ్నాలు కలవు. బహుశః యిదియేనేమో ? ఆలయమునకు దక్షిణ భాగమున యున్న 'అంబాకుండమునకు ప్రక్కనున్న చిన్ని కొలనులో 'చింతామణి దుర్గ'కు ప్రక్క శ్రీ అమ్మవారి కనేక పరిచర్యలుఁచేసి దానముల నొసంగి, మహానైవేద్యములనుఁ గల్పించిన, "తూర్కరాజు" అను ప్రభువు చెక్కించిన శిలా

శాసనము కలదు. ఈ విషయము "తూర్కాది భూపవర్త్యై స్సంసేవిత పాదపద్మయుగళాంతాం" అను శ్లోకము వలన తెలియు చున్నది. శాలివాహన శకవర్షంబులు ౧౦౭౬ లో శ్రీ విష్ణువర్ధన మహారాజు వంశీకుడైన 'శ్రీ మల్లప్పనరడి' బెజవాడ మీద వచ్చు 'రక్షకము' (పన్ను) శాశ్వతముగా విడిచినట్లు 'బెజవాడ రక్షికంబు దయసేసిన రసోదధి నాయు వర్థేందు సంఖ్య (౧౦౭౬) బెజవాడ రక్షికం బరిపురభేదిరాజ పరమాత్మునిచేంబడసె ప్రవీంములును ధరణియు నంబు రాసులు సదాగతి మార్గణము గల్గునంతకును' అని కలదు, ఈ 'పెమ్మన' ను గూర్చి 'పల్లవకులతిలక' అని 6 పంక్తి లోను, 'చాళుక్యాభరణ, త్రిభువన చక్రవర్తి' అని 25 పంక్తిలోను వ్రాయంబడి యుండుటచేత ఇతడు 'పూర్వ చాళుక్య' చక్రవర్తి యని తేలుచున్నది. నెం 747 వ శాసనమున 'స్వస్తిశ్రీ శ్రీ మన్మహామండలేశ్వర త్రిణయన పల్లవ సిద్ధయదేవ మహారాజులు ఇంద్రకీలపర్వత నివాసుండైన ఈ దక్షిణ వారణాసి బెజవాడ మల్లేశ్వర శ్రీ మహాదేవరకు హవిబల్యర్చనాదులకు 'పెద్దకలిగంపు' (ఇదియొక గ్రామము పేరు 'పెనిగళ్ళ కావచ్చును) ఆ చంద్రార్కముగా నిచ్చితి' మని కలదు. ఈయన పల్లవ చక్రవర్తి. శ్రీ స్వామివారికి నిత్య నైవేద్య, బలి, అర్చనాదుల కిచ్చినట్లు కలదు. యీ శాసనదాత ఈశాసనమును సంస్కృతమునకూడ వ్రాయించి చెక్కించెను. అది నెం 795 వదిగా ముద్రింపంబడినది. మాధవవర్మ కాలమున అమ్మవారు తన మృతబాలకుని బ్రతి

కెంచెనని వ్రాయఁబడిన శాసనము బజారులోని శ్రీ భీమ రాంశా మల్లేశ్వరాలయమున పదిలపరుపఁబడి యున్నది.

ఈ శ్రీ కనకదుర్గాంబకు చెందిన శాసనము సౌత్ యి డియన్ యిన్స్క్రిప్షన్సు 4 వాల్యూంలో నెం. 789 ను ఆర్క్యలాజికల్ రిపోర్టు నెం. 329 ను of 1892 రుగా ప్రకటింపఁబడినది.

On a broken piller in front of the Kanaka Durga Shrine on the Inda Kilagiri at Bezwada.

First Face

శుభమస్తు॥ శ్రీ గణాధిపతయేనమః శ్రీదుర్గాయైనమః॥
అస్తి ప్రీతికరం చక్రినామ్నామామ్నాయభూమికా
మహాస్త్రీ జగదారాధ్య మహాస్కరమనీశ్వరం॥ ౧
అలంఘ్య శాసనై ర్బాహుబలం బహుభిరాశ్రితైః
అలంకృతమభూత్తస్యకులం కుశతరంస్వపైః॥ ౨
అనేను బాహులికేతేషు భోజానీషుబభూతరాం
రాజామాధవ ఏమోజ్ఞభోక్త్రీ రాజాతా రాగణేష్వివ॥ 3
చండికాయాం నేద్రైత్య ఖండికాయాః ప్రసాదతః
జస్తాపదమయీ వృష్టిః సృష్టాయేనయశస్వినా॥ ౪
సవానేతాన్ గణనాథః కుర్వాణో గురువిక్రమః
ఆసీత్కంఠమరాజేంద్రః సాసీరిపువిజిత్వరః॥ ౫
ఆసీమధరణీచక్ర శాసీతస్య తనూభవః
ఆసీదన్నల దేవేంద్రో దాసీకృత ధరాపతిః॥ ౬

భాగీరథీవపాపౌఘైః సుగీతచరితాంబుధైః
ఆర్యాన్నృపస్యతస్యాసీద్భార్యా కేశవనామకా॥ ౭
యాతుం యశాంసియోజః తాం ప్రాతుంవాంఛసిమజ్జతః
సేతుంబబంధగోదాయాం యాతుంగజపివీచికా॥ ౮
నంగరాజిరమాసాధ్య నంగరాజాదిజిత్వరః
అంగరాజాధికస్త్యాగే సింగరాజస్తతోజని॥ ౯
లక్కమాంతస్య భార్యాసీదకేణ మానాపహాజనః
ఆక్రమాందరి భూపాలాన్ విక్రిమాదేవనిష్ణుతః ౧౦
పెదవల్లభ భూపాల పినవల్లభభూపతీ
పుత్రౌబభూవతుః పద్మనేత్రౌ పుణ్యైభరైస్తయోః ౧౧
పెదవల్లభభూపాలో వల్లభేనస్యదులభే
అగాదన్నలదేవి శ్రీరాయకమ్మాభిధావహా। ౧౨
తయోరన్నలదేవీ శ్రీ పెదవల్లభభూపయోః
తనూ........రాజేంద్ర తమ్మరాజాబభౌ...। ౧౩
శ్రీరామకన్యాయాః పాపరాజప్రభాకరౌ
అజాషీణ దనయోః గేశః శ్రీ ప్రభాకరపట్టణం॥ ౧౪
పాపరాజస్య తస్యాసీద్వల్లమాంబికా
అంగరాజ ఇవాకర్ణస్య సింగరాజస్తయోఃసుతః॥ ౧౫
దేమమాపిన్నలాదేవి లక్కమావిలసత్ర్కమాత్రిస్న
శ్రీ తమ్మరాయస్యనచః ప్రసూశ్చేత్స్త్రియః॥ ౧౬
పుత్రం బసవరాజాఖ్యం మిత్రం మధ్యాసి దేమమా
లబ్ధ్వా జహౌసేనాన్యో మత్వాపుత్రవతీ మిమాం ౧౭
యుద్ధేయేనాభిభూతః సప్తతి బలయుతః
పారికేశతిలింద్రో। వ్యస్యేణోజేభృతోయస్పురద

మనుపమం మల్లికా వల్లభాది । దుర్గాణ్యుగ్రాణి
వర్గాదపిచ జగృహిరే బాహువీర్యాదవార్యా ।
ద్దివ్యాచర్యాయదీయా త్రిభువన భవనైః స్తూ
యతేయస్య కీర్తిః ౧౮
ప్రసూయ పిన్నలాదేవీ ప్రభుం తిమ్మాహ్వయం
మధికాంశేచ్యా జయంతాదహారత్సుతాత్ ౧౯
గుణశాలిజనం గుండ్లమదుగుం యస్తటాకతః
సముద్రసదృశం తిమ్మ సముద్రం విదధేవిభుః ౨౦
రామేణ కోసలాధీశ కుమారీవతనూభు వా
రేజే వల్లభ రాజేన లక్కమా విలసత్క్రమా ౨౧

Second Face

ఇహాకిల జగతి సకల రిపుకుల మవజిత్య జయస్తంభ మధి పొట్టునూరు నిధాయ విజవశేగ జతురంగబల మఖిల రాజ్యం ప్రాజ్యంచ యవనపతే రఖిలాం విజిత్యదిశో విజయ నగర మాసాద్య మణిమయ మారుహ్య సింహాసన మఖిల మపి భువనభారం మాతిఙమతి విశ్వాస నివాసే నిఖిల గుణా నామతి తపన ధామ్నిసాళ్వ తిమ్మనామ్ని మంత్రిణి పాతివిజిత సుర మంత్రిణి నిధాయ పదవాక్య ప్రమాణ పారావార పార దృశ్వనాం ప్రతి విబుధపలాల మాతరిశ్వనాం - మనీషిణామపి కావ్య నాటకాలంకార భాషావిశేష వేదినాం చతుర్విధ కవితా సామ్రాజ్య మధిష్ఠితానాంకవీ నామప్యవరే షామపి విద్యావతాం మహతాం గోష్ఠీషు గరిష్ఠాషు సతతమవనీవనీ

పకమనీషిత పూరణేష్వచ మనో నిధాయని రవధికమతుల మవనీ సామ్రాజ్య సుఖమనుభవతి కృష్ణదేవరాయ మహారాయే వ్యాతేంపు యువతి జనాలంకారేణ వసిష్టగోత్రాలంకారేణ బలేనాపి నిరహంకారేణ నిఖిలజన విదితేన తేన పురోహితాయినా మానినాయల్లమ జానినావదన విజితాంభోజేన భోజేనా పరేణ పరేణా వభిభవనీయేన సాపరాజేనచ కోమల వపుషాకొండ్ర రాజేనచ బలవతా బసవరాజేనచ పకల కలా వల్లభేన వల్లభరాజేనచ భుజ విజితనాగరాజేన నాగరాజేనచ జితరిపురాజేన బేతరాజేనచ సుతవతా సురతరు సురభి చింతామణీ నతిశయానేన యానేన సంచరమానేన రమమాణేన సమితి వీరశ్రియా, నృగ, నల, నహుష నాభాగ, భరత భగీరథ, దశరథరామాది గుణానుకారిణా సకల జనోపకారిణా సతత మారారిణా మదదేన, విమత మదదమనేన సదవన సావధానేన సకల గుణ నిధానేన సింగరాజాభిధేయేన భాగధేయేనమూర్తి మ తావల్లాంబికా పావరాజయోరధి బహుధాన్యమధి వైశాఖమధి పూర్ణిమా మధి విజయవాట మధిరణమహిని హాతాసురవగాయాదుగా యావరాలయేన సహారంగమంటపో భోగమంటపోప్యధి విజయనగరమధి చిత్రభాను సమమధి మాఘుహాస మసుర వధ భైరవస్వరణ మండల భైరవస్వరమ్యేణ హామ్మేణ నహా మంటపోపి తధైవ తదేవనగర మలంకువాణాస్య సమదఖిల గీర్వాణాస్య నిరుపమ ముఖచంద్రస్య రామచంద్రస్య రథారోహణ సమయోచితో మంటపోపి కనకగణపతి శివయోః ప్రతిష్ఠాచ జగదవనదక్షస్య విరూపాక్షస్య పశ్చిమభాగే

దుగ్గాలయోప్యధి వృషవర్మణామధి శ్రావణామధి రాచూరు
జగదేక నాథస్యరంగనాథస్య వరాలయేన సహపాటికాప్యధి
భావవర్మణామధి మూషమూసమధి వాంగలమత్రి జగదీశ్వరస్య
రామేశ్వరస్య ప్రాకార గోపుర రంగమంటపాశ్చ - తదావా
సస్య కేశవస్య ప్రాకారంగోపురేచనిహిత నిఖిలచైత్యస్య - తత్ర
త్యస్య వెంకటేశస్య రంగమంటపోపి! తద్వై వేధవదన భ. సప్రతి
ష్ఠాచ తదావాసశ్చ నిజమాతృవల్లమాంభి భానాంకితాపీఠీచ
తిరుమలరాజాభిధే యేన శ్యేష్ఠేన గరిష్ఠేన ...... [తి] మ్మ
నముద్రి ప్రతినామ [కుండ్లము] దుగు నామకేపురే వినాయక
శివవిష్ణుదేవాలయైస్సహా తటాకా రామవాపికా బ్రహ్మ
ప్రతిష్ఠాది శాసత్ర సంతానాశ్చ సవాన్ప్రోతాని తానిచ
తదన్యానిచ పుణ్యానిశ ర్మాణి మహాంతి భాంతి విరచితాని
చత్వారింశ ధధిత్రిశతైర్ద శశతైర్యుక్తే.

Third Face

చతుర్భిశ్శతైః సంఖ్యాతే శక వత్సరే సముదితే శ్రీ
శాలివాహాంకితే । వైశాఖే బహుధాన్య కేచ విజయ శ్రీవా
టికాయాం వ్యధాత్ దుర్గాయా నిలయంచ మంటపయుగం
శ్రీ సింగభూమీ పతిః ॥౨౨॥ గంగా భంగాభిమంగా
పహారయఫణితి ప్రౌఢ నానాకవీంద్రస్తోమ క్షేమ ప్రకామ
ప్రకటన జనితస్ఫూర్తిజా కీర్తిః ప్రశస్తిః । తత్తద్ది గ్గైత్ర వృత్తి
ప్రసృమరవిభవః । పాప రాజాబ్ధి చంద్రః తత్తత్కృత్యం
వినుత్యం విధివదతనుతః శ్రీనిధిః సింగరాజః ॥౨౩॥ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

అని 141 పఙ్క్తులు కలవు. తరువాత (142) శ్రీ దుర్గా వరప్రసాదులైన శ్రీ మాధవవర్మ వంశోద్భవులైన కంతమ రాజు మనుమండు పాపరాజుంగారి కొమారుండు సింగరాజుం గారు యీ బెజవాడ దుర్గ దేవమ్మకు. అంతరాళిక । రంగమంటప । భోగమంటపాదులున్ను కట్టించి రాచూరి శ్రీరంగరాజుల గుళ్ళున్ను, బావిన్ని కట్టించ్చి చలివందిరిని తోంటాను పెట్టించి ఆ రంగనాథుని అంగరంగ వైభవాలకు 'బొమ్మహాళ్ళి' అనే గ్రామము ధారవోశి యిచ్చి అహోబిల ప్రాంతమందు 'సింగవరము' అని అగ్రహారమున్ను కొండ వీటి రాజ్యములోను తమ పూర్వనాయంకర్యౌన వున్లనం గంటి సీమలోని కొమ్మవరానకు ప్రతినామకమైన సింగవర మని గ్రామమున్ను అగ్రహారాలు చేసి సప్త సంతానాధీశ్వ రుండై విజయనగరమందు విరూపాక్ష దేవుని గుడి పడమటి పట్టిక......దుర్గ గుడిన్ని రామచంద్ర దేవుని రథోత్సవ మంటపమున్ను *

కనక గణపతి శివాలయములున్నూ కట్టించిరి. విద్యా నగర రక్షకుండైన రణమండలము భైరవేశ్వర దేవుని ముఖ మంటపమున్నూ మీంది ఉప్పరిగాను కట్టించిరి. ఆ సింగ రాజుగారి పెద్దకొమారుండైన పావరాజు భైరవదేవుని వైభ

---

* After some blank space below this line are engroved the Followring lines.

1. విరస్త్రీవిస్తు తేజాపిసద్వైక స్తు విరతతేజసా కీణాంబోధి
2. లోయేన కుంభజేనాప్యగస్తినా । పూర్వజం కృతేచ
3. యిూశానజామాపి తదనంతరం, ఆరాధ్యనుల్ల.

వానకు పెద్దఘంట్ట జేగంటభేరి మొదలైనవి సమర్పించ్చి ఆ దేవుని అంగరంగ వైభవాలు నడవనుకద రామాపురము స్థలములోని తోటను సమర్పించాచ్చెను ॥శ్రీ॥

Fowrth Face

శుభమస్తు 'స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవర్షాంబ్బులు ౧౪౪౦ అగునేంటి బహుధాన్య సంవత్సర వైశాఖ శు ౧౫ ఆ శ్రీమన్మహారాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర శ్రీ వీరప్రతాప శ్రీకృష్ణ దేవరాయ మహారాయలుంగారు పృథివిరాజ్యం శేయుచుండ్డగాను సాళువ తిమ్మరసయ్యంగారు మహా ప్రధానులై నడవంగాను వశిష్ఠగోత్రం సూర్యవంశోద్భవులైన హాసబిరుదరగండ।సహాకార బాంధవమల్లి కావల్లభరణరంగ భైరవ । గండ్డ ధనంజయ । బిరుదాంకులైన బెజవాడ దుర్గా వరప్రసాదులైన మాధవవర్మ వంశోద్భవులైన కంఠమరాజుంగారి కొమారుండు అన్నల దేవరాజు ఆయన కొమారుండు సింగరాజు ఆయన కుమారుండు పెద వల్లభరాజు ఆ పెదవల్లభరాజుంగారి పెద్దదేవులైన అన్నల దేవి కొమాళ్లు సింగరాజున్ను తిమ్మరాయుండున్ను చిన్న దేవులైన రాయకమ్మ కొమాళ్ళు ప్రభాకర పట్టణం గట్టించిన ప్రభాకరరాజున్ను. పాపరాజున్ను ఈ నలుగురిలోనూ తిమ్మరాసింగారి కొమాళ్లు వుదయగిరి యేలిన బసవరాజున్ను తిరుమలరాజున్ను, వల్లభరాజున్ను, పాపరాజుంగారికిన్ని ధనంజయగోత్ర్నులైన కెతిరాపాటి సిరిగిరి రాజుంగారి కొమారిత

వల్లమదేవులుంగారికిన్ని కొమారుండైన శ్రీ మన్మహామండ్డలేశ్వర సింగయ్యదేవ మహారాజులు తమతల్లిదండ్రింగారికిన్ని తమ అన్న బసవరాజుంగారికిన్ని పుణ్యముగానున్ను తనకీర్తి సుకృతాలు ఆ చంద్రార్కలై వుండే అట్టుగానున్ను చేయించ్చిన ధర్మాలు ... ...పూర్వనాయం కరమయిన చాంగల ... ...కేశవ దేవరకు గోపురమున్ను

... ...

కు గోపుర ప్రాకారాలున్ను ... ... గుడిన్ని చాంగమ్మ గుడిన్ని తమ తల్లి వల్లమదేవులుంగారి పేరను తిరుమల దేవర గుడిమంటపమున్నూ, వీధిన్ని కట్టించి తమ అన్న తిరుమల రాజు పెట్టిన గుండ్లమడుగు, తిమ్మసముద్రమని అగ్రహారాలను వినాయక శివవిష్ణు దేవాలయాలున్ను తటాకారామాలున్ను బ్రహ్మప్రతిష్ఠలున్ను ప్రతిష్ఠించి బెజవాడవదను తమ తాత మాధవవర్మకం ప్రత్యక్షమైన దుర్గాదేవికి తొలినిర్మితమై వుండిన గర్భగృహము ముందరి అంతరాళికమున్ను పదిలం చేయించి ఆ ముందరను తొమ్మిది అంకణాల రంగమంటపమున్ను ఆముందరను భోగమంటపమైన మూడు అంకణాల భద్రమున్ను కట్టించి రాతిగోడను పెట్టించి పీఠము కట్టించి యప్పుడు భూమిలోన నుండి వెళ్ళ నెత్తిన కేశవనాథునిన్ని మీదం ప్రతిష్ఠ చేయించి దుర్గాదేవమ్మ వృద్ధవమై యుండిన కొండ వుత్తరవు నిక్కచ్చున్న । తూర్ప పడమలు నిడువు తొంమిది చేతులున్ను ఆ వెడల్పు యేడు చేతులున్ను ఆ పొడవు యెనిమిది చేతులన్ను, నతికించ్చి ధూప అవసరము,

... ...

ముగాను ధర్మము ప్రతిష్ఠచేసి వ్రాయించ్చి నిలిపిన ధర్మ శాసనము, మంగళమహా శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీం జేయును.

On a broken piller of in front the Kanaka Durga Shrine at Bezwada (First Face)

"శుభమస్తు శ్రీ గణాధిపతయేనమః శ్రీదుర్గాయైనమః అస్తిశ్రీతికరం చక్రనామ్నా మావన్నా యభూమి కా...రాజా ప్రారంభించి మాధవవర్మ ఖ్య రాజాతారాగ జేమ్ని:"అని శ్రీజేవల్లభ రాజేన లక్ష్మీ మావిలసత్ర్య మా"అని 2 శ్లోకములు 59 పంక్తులలో చెక్కించెను. ఇక "Second Face"లో "ఇవాకిలజగతి సకల రిపుకుల మదజిత్య జయ స్తంభ మధి పాట్టునూరువిధాయ" అని ప్రారంభించి "పుణ్యానికమాణి మహంతిభాంతి విరచితాని" అని 129 పంక్తివరకును, చిత్రించి, "Third Face"లో "చతుర్భిశ్శతైః సఖ్యాతె శకవత్సరె నమునితె శ్రీ శాలివాహాంకితె నైశాఖె బహు ధాన్యకేవః జయ శ్రీ వాటికాయా వ్యధాత్ దుర్గాయా నిలయంచమ ఉపయుగం శ్రీ సింగభూమిూపతిః ౨౨ "గంగా భంగాభిమంగావహారయ ఫణిశ్రీ ప్రౌఢ నానాకవీంద్ర స్తోమ క్షేమ పత్రిక ప్రకటన జనిత సూర్య కీర్తి ప్రశస్తః - తత్ర దిగ్జైత్ర వృత్త ప్రసృమరవిభవః పాపరాజాబ్ధిచంద్రః - తత్ర కృత్యం వినుత్యం విధివదతనుతః శ్రీనిధిః సింగ్గరాజః ౨౩

శ్రీ శ్రీ శ్రీ అని 23 శ్లోకములు 141 పంక్తివరకును చెక్కించిరి. 142 పంక్తి మొదలు "శ్రీ దుర్గావరప్రసాదులైన శ్రీ మాధవవర్మ వంశోద్భవులైన కంతమరాజు మనుమంక పాపరాజుగారి కొమారుండు సింగరాజుంగారు యీ బెజవాడ దుర్గాదేవంమకు, అంతరాళిక । రంగమంటప । భోగమంటపాలున్నూ కట్టించి వైభవానకు పెద్దఘంట జేగంట భేరి మొదలైనవి సమర్పించి ఆ దేవుని అంగరంగ వైభవాలు నడపను "కడరామాపురము" స్థలములోని తోంటను సమర్పించెను. శ్రీ 167 పంక్తివరకు పై సంస్కృత శాసనమునకు తెలుగు వివరమును చెక్కించిరి. మరియు "Forth Face"లో శ్రీ విజయనగర సామ్రాజ్యాధిపతియైన శ్రీ కృష్ణదేవరాయలు శ్రీ దుర్గాదేవికి కొన్ని దానముల నిచ్చి మంటపాదులను కట్టించి శాసనము వ్రాయించెను. దాని నీ క్రింద నుదహరించు చున్నాను.

"శుభమస్తు స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహాన శకవర్షంబులు ౧౪౪౦ అగు నేంటి బహుధాన్య సంవత్సర వైశాఖ శు ౧౫ శ్రీ మన్మహారాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర శ్రీ వీరప్రతాప శ్రీ కృష్ణదేవరాయ మహారాయలుంగారు పృథివీరాజ్యం చేయుచుండంగాను సాళువ తిమ్మరుసయ్యంగారు మహాప్రధానులైనడవంగాన్ను" అని ప్రారంభించి 214 పంక్తిలో "బెజవాడ వద్దను తమ తాత మాధవవర్మకుం బ్రత్యక్షమైన దుర్గాదేవికి తొలి నిర్మితమైవుండిన గర్భ

రను నల్లశిసపురాళ్ళను। అంతరాళికమును ఆముందరను తొమ్మిది అంకణాల రంగమంటపమున్ను । ఆ ముందరను భోగమంటప మైన మూడు అంకణాల భద్రమున్ను కట్టించి। రాతిగోడను పెట్టించి । వీరముకట్టించి యప్పుడుభూమిలోనుంచి వెళ్ళనిత్తిన "శేశవనాథు" నిన్నిమీాందం బ్రతిష్టచేయించి । దుగ్గాదేవంమ్మ వుద్భవమైవుండిన కొండ వుత్తరపుదిక్కు-చట్ను । తూర్పుడపడమటూ నిడువు తొమ్మిది చేతులున్ను। ఆ వెడల్పు యేడుచేతులున్ను । ఆ పొడవు యెనిమిది చేతులున్న నతికించి దూప అవసరము......ధర్మము ప్రతిష్ఠ చేసి వాొయించి నిలిపిన ధమఉశాసనము॥ శ్రీ దుగాదేవంమ్మ తన వరప్రసాదులైన యీా గుడి కట్టించిన సింగ రాజుగారికిన్ని, ఆయన కొమాళ్ళు పావరాజు, కొండరాజు, బసవరాజు, వల్లభరాజు, నాగరాజు, చేతరాజు గారికిన్ని అయుష్యాభివృద్ధిచేసి వంశాభివృద్ధిచేసి రాజ్యాభివృద్ధిచేసి రక్షించును ॥శ్రీశ్రీశ్రీ॥ అని 240 పంక్తివరకు కలదు. అనగా మొదటి ముఖములో 59 పంక్తులు సంస్కృతములోను, రెండవముఖము 60 పంక్తి మొదలు 129 పంక్తి పర్యంతము సంస్కృతములోను మూడవ ముఖమున 142 పంక్తి మొదలు 167 పంక్తివరకు తెలుగులోను నాల్గవముఖమున 168 పంక్తి మొదలు 240 పంక్తివరకు తెలుగులో పై సంస్కృత శాసనమునకు వివరమున్నూ చెక్కబడియున్నది. మాధవవర్మ వంశవృక్షమును గురించియు నతఁడును నతని వంశీకులును శ్రీ కనకదుర్గాదేవి కటాక్షమునకు పాత్రులై విభవాభిరాము లైనట్లు "రాచిరాజు" గారి సీసమాలికలో కలఁదు

సీ॥ శ్రీకరంబయిరి వ - శిష్ఠ గోత్రోద్భవుల్
సప్తరుషేయులు - సార్వభౌము
లాంధ్రాధీశవం - శావతారాది ప్ర
శస్త వృత్తాంతంబు - విస్తరింతు
అలఘువిక్రముఁడు కో - సల జయాదిత్యుఁడు
దక్షిణ విజిగీష - దాడివెడలి
నిగమాగమాంత పా - రగుఁడాజి భీష్ముండు
నలదేవవర్మ సై - న్యాధిపతిగ
నఖిలసీమల విజ - య స్తంభములునాటి
దివికేగెను; త్రిలింగ - దేశభూమి
వాహినీపతి దేవ - వర్మ ప్రభుఁడయ్యె
అద్దంకిసీమలో - నాఁడుగొండ్రు
వల్లభునోడించి - వైభవ బులమించి
సార్వభౌమ పదంబు - జగతిఁ గాంచె
నతని సుతుండు బు - ద్ధావనీశుఁడు రాచ
తపసియై కాంచెను - ధర్మనృపుని
తన యువలాతనికి బు - ద్ధయ దేవ వర్మలు
బుద్ధరాజందు ప్ర - సిద్ధుఁడయ్యె
నతని తనూజుఁడా - తతబలోన్నతుఁడు మా
ధవ వర్మనృపతి ము - క్తాతఁబోలి
జనకు నాజ్ఞను సప్త - శతిసాంగముగ రామ
దేశికుచే నుప - దేశ మొంది
కనకదుర్గా కటా - క్షా ప్రాప్త విభవుఁడై
మళియు సింగని బోర - మ్రందఁ జేసె

చబుబళవార్తి ను - శబలాధిపుని రక్త
ధారచేఁ బరదేవ - తను భజించె
వసుదిగింద్రియశక - వత్సరంబుల జయ
పాటిశా దుర్గమై భవముఁగాంచె"

అని 50 చరణముల మాలికను వ్రాసెను. ఇందు వలన నితఁడు రక్తధారచే పరదేవతను భజించెననియు నితను శకవర్షములు ౧౦౮౮ క్రీ॥ శ॥ 1166 ప్రాంతములో నుండి నట్లును తెలియుచున్నది. మరియు,

" గగనవాణీవాక్య - గౌరవంబునఁ బూస
పాటి భూమిని బరీ - వరముఁగట్టి
వాసిఁగాంచుటఁ బూస - పాటివారను నింటి
పేరుఁగాంచిరి రాచ - పెద్దలందు "

అని యుండుటచే వీరి యింటిపేరు పూసపాటివారని కూడ తెలియుచున్నది. ఈ మాలికను కేతకీపరవు (మొగలి తుఱ్ఱు) ప్రభువగు పూసపాటి రాచిరాజు మహారాజులుంగారు రచించిరి. ఈ మాలిక చివర తేటగీతిలో,

సరస సంగీత సాహిత్య - చక్రవర్తి
రాజమార్తాండ (శ్రీ) తమ్మి - రాజ రాజు
రాచిరాజోదితంబుని - భ్రాజితంబు
ధరణి వెలయుత నాచంద్ర - తారకముగ'

అనుటవలన వీరుకూడ మాధవవర్మ వంశమునకుఁ జెందినవారనియు, దండిపండితుఁడనియు తెలియుచున్నది. 'ఋతుగగనాబ్ధి చంద్రశకంబు' నందు అని పేర్కొనుటచే,

నితఁడు శాలివాహన శకము 1406 లో నుండెను. అనగా క్రీ॥ శ॥ 1484 సంవత్సరమగును.

ఇల్లి న 748 రు శాసనములో 'శ్రీ మన్మహామండలేశ్వర చాగి పోతిరాజులు ఆ చంద్రార్కముగాం కొండపడ్మటి ప్రాంత జక్కంపూండి అందు రెండు వాడ్లును. నొంచెడ్లపురమును నిచ్చితిమి' అని కలదు. ఈ శాసనమున 18 పంక్తి వరకు సంస్కృతభాషలో కలదు. అందు శాసనదాత వంశవృత్తము వర్ణింపఁబడినది. న 761 ౦ శాసనములో 'శ్రీ మద్విజయవాటికా ఖ్యాపురీ కృష్ణవిభూషణె ఇంద్రకీలాద్రి మూలాధివాసో పాపవినాశన ః గ్రామః రెమ్మనిపుణ్యాదా జక్కిరేడ్పల్లినామ లంకపల్లి వాహపరం సంయోజితం దేవతాఖ్య బ్రాహ్మణేభ్యో భోగ భోజనకారణం దానం సదక్షిణాకంతు గ్రామ పంచక త్తత్ర గాః ధారాపూర్వమిదం ధర్మం శసవా చంద్రతారకం' అః కొండపల్లి, పాపవినాశనం రెమ్మనపూడి, జక్కిరేడ్పల్లి, లంకపల్లి, యీ గ్రామపంచకమును. 'రాజాగజపతిత్మా భూవిఖ్యాతో కపిలేశ్వరః' అని కపిలేశ్వర ప్రభువులైన 'గజపతి రాజు'గారు 'శ్రీమతాస్య శాబ్దేద్రి వసురగ్ని శశికర్మూాత్' అనుటచే 1387 వత్సరమున దానము చేసినట్లు కనపడుచున్నది. ఇల్లి న 762 రు శాసనమున 'గొంటూరి నాగదేవండు శ్రీ బెజవాడ మల్లేశ్వర మహాదేవరకు ఉయ్యాలరి ఒద్ద పీరవల్లి' శకవర్షంబులు 1053 న ఆ చంద్రార్కముగా నిచ్చినట్లు కలదు.

ఈ 772 రు శాసనము శకవర్షములు 1359 పింగళ సంవత్సర శ్రావణ బ 12 సోమవారమునాడు బెజవాడ మల్లేశ్వర శ్రీమన్ మహాదేవరగుడి భోగపు వడతి 'పినకూనుతలా భక్తుని కూతురు' 'శిరామాయు' కృష్ణవేణీ తీరమందు, 'బెజవాడను శాసనస్థమై అష్టభోగ తేజస్వామ్యముగాను చెల్లి వచ్చె క్షేత్రము నాలుగుపుట్లు వల్లాను పాపవినాశన దేవరకు నిత్యధూపదీపనైవేద్య అవసరాలకు ఖ ౨ నేల నా చంమ్మకు ... ...ఖ ౨ కృష్ణవేణ్యా లోపలను ధారవోశి ఆ చంద్రార్కస్థాయిముగాను యిచ్చెను. యీ ధర్మముపాలించిన వారికి దాసి దాసిని' అని వ్రాయించెను. ఈ తీరునే 778 శాసనములో 'పినకూనుతలా భక్తుని కూతురు, మాచలిదేవి' తనకు చెల్లేవి నిక్షేత్రాలు పాతూరను పుట్టింపు క్షేత్రమున్న, 'తాడేపల్లి'ని పుట్టింపు క్షేత్రమును, 'పెనుంబాక'ను, పుట్టిండు క్షేత్రమును. గొల్లపూండి'ని పుట్టిండు క్షేత్రమును, 'నరూరి' గ్రామానను పుట్టిండు క్షేత్రమున్న, 'నన్న' గ్రామానను పుట్టించు క్షేత్రమున్నూ, 'గుడుందల' గ్రామానను పుట్టిండు క్షేత్రమున్న. 'వనికెపద్ది' గ్రామానను పుట్టిండు క్షేత్రమును ఈ పది గ్రామాల కేవరపాటి పదిపుట్లు క్షేత్రమున్నూ. పృథివింగల గోత్రంవారికి ఋణ్యముగాను ధారవోశి యిచ్చినట్లు కలదు. 'పట్టకొట్ట' గ్రామాన పుట్టెడు 'పులుపాక' గ్రామాన పుట్టిండు క్షేత్రమును' అని తరువాత వ్రాయబడినది. ఈ శాసనములు చాలా ముఖ్యములైనవి, ఈ శాసనదాత్రి లిరుపురు వేశ్యలే. వీరే శ్రీ స్వామివారికి ఎక్కువ భూదానములు చేసిన పుణ్య

పర్యాంగనలు, ఈశాసనములు A. R. No. 319-319 A. గా ఓకాప్డు చేయఁబడినవి. అందు ఇట్లు వ్రాయఁబడియున్నది. Below this art cut four dancing figures with the labels. మచభత్తుడు, శరమక్క, పినకూన భత్తుడు, and మచలిదేవి Vide plate VIII A. Below this line the stone is cut off' అని కలదు. ఇందుదహరింపఁబడిన గ్రామములన్నియు కొలది మార్పులతో నేఁడు బెజవాడ పరిసరములఁ గలవు. యిందు సమ్రాయ గ్రామ మేదియో తెలియుటలేదు. గుణుందల అనగా గుణదల కపిలేశ్వరపుర శాసనములోకూడ నిట్లె పేర్కొనఁబడినది. వెనికెపద్ది అనగా ఎనికేపాడు. పట్టమిట్ట అనగా పటమట గ్రామము. ఈ శాసనము 10-11 పంక్తులలో 'ఇందుకు ఇంద్రకీల పర్వతమున్ను, కృష్ణవేణ్యాను మల్లిఖార్జున దేవరానుసాక్షి' అని వ్రాయించిరి. మరియూ భోగం బత్తినేని పేరారి కొడుకు శ్రీ గిరిభక్తుండు మల్లేశ్వర దేవర దక్షిణానను వినాయక దేవరకు కట్టించ భద్రం 'గుడికట్టించినట్లు కలదు- కాని అన్ని శాసనములలోకి ఈ యుద్ధమల్లుని బెజవాడ శిలా శాసనము చాల ముఖ్యమయినది. చారిత్రక ప్రసిద్ధి చెందినది. కాన దీనినిమాత్రము కొంత విమర్శింతును ఈ యుద్ధమల్లుడు గుంటూరు మండలాంతర్గత చేబ్రోలునుండి యిచ్చటకు వచ్చి మల్లేశ్వరాలయమున నొక కుమారస్వామి యాలయమును, శివభక్తులు నివసించుటకొరకు మఠమును, దేవీ దేవరుల కొరకు కళ్యాణ మంటపమును కట్టించినట్లు, శిలా శాసనములో కలదు. ఇది బెజవాడ మల్లేశ్వరాలయములో

నొక జాతిమీద మూడు ప్రక్కలను చెక్కంబడి యున్నది. Epigraphia Indica Vol X V లో రిపోర్టు కాబడినది.

మధ్యాక్కర.

'స్వస్తి శ్రీ నృపాంకుశాత్యన్త వత్సల సత్యత్రినేత్ర
విస్తర శ్రీ యుద్ధమల్లుణ్డ సవస్య విఖ్యాత కీర్తి
ప్రస్తుత రాజాశ్రయుణ్డు త్రిభువనాభరణుణ్డు
సకల వస్తుసమేతుణ్డు రాజసత్కి భూ (1) వల్లభుణ్డు త్రిజన్ ౧
పరగంగ బెజవాడ గొమరస్వామికి (2) భక్తుణ్డు గుడియు

నిరుపమమతి నృపధాముణ్డెత్తించె నొగి దీర్చె (3) మఠంబు
(4) గొరగల్గాకొరు (4) లిన్దువిడిసి బ్రష్టంబుగొనియుణ్డువారు
పరిగాకయు బ్బారణాసి వచ్చిన పాపంబు గొణ్డు ౨
నెలయుంగనిరెయ్యేట్లు డస్సి మనిష్ఠై (5) విడిసిన ప్రోల
గలశాన పతులును రాజు పట్టంబుగట్టిన పతియు
సలియు జైవారల (6) నెల్వతించిన సర్వమేధంబు
ఫలంబు (7) పేకించినలింగంబుతీసిన (8) పాపంబు దమకు ౩
జననుత చేజ్జ్రోలనుణ్డి బెజవాడ జాత్రికు (9) వచ్చి
త్రిణయను సుతుణ్డు ణ్డ చోళు మెచ్చక తివిరియున్నిలవ
యున ఘుణ్డు కేకొనియుస్థ ప్రత్యక్షమైయున్న నిచ్చ (10)
గనిమగ్గ[illegible]ంచెగుడియా మఠంబును (11) గాత్రికేయునకు ర
వినింజేప్రోలు [illegible] తిరంబేలు వారొణ్డు పోటిగొరగ
(లు)ను బెట్టువేసుగను జ(ను) యీ స్థితి సేకొణి శాచువార
దీణ్డ్రారు నిల్పినవారు (స్థి)తి దప్పియుతిపుట వాసంబుగాన.

మధ్యాక్కర:-

రమనతో(12) బెజవాడకెల్ల బెడంగును రతుయుంగాను
స్దమతాత మల్లపరాజు వేర్వేయుదానుం గట్టించెం
గ్రమమున (13) దానికి కలశబద్దట్లు (14) గా మొగమూడు
వమరంగ శ్రీయుద్ధమల్లు గౌరవించె నమితతేజుండు 8

తన ధనుః వాడంబడి కాచు నృపులకున్ - సంపూర్తి

(1) వల్లభుఁజారిధ అని చదువునది
(2) గోమరసామికి ,,
(3) మఠము ,,
(4) ఇక్కడ "గొరగల్లాక" అను చో "ల" కారము తేల్చి పలుకవలయును.
(5) విడిసినంబ్రోలు అని చదువునది
(6) నవియం బైవారల ,,
(7) ఫలము ,,
(8) ముటిసిన ,,
(9) జాలిరకు అనునది సాధురూపము
(10) యిందు ప్రత్యేకమైయున్న నిచ్చం" అనిచదువవలెను
(11) మఠమును ,,
(12) రమణతో ,,
(13) గ్రమమున ,,
(14) బిడ్డట్లు ,,

అని సాధుపాఠమును చదువుకొనవలయును.

ఈ యుద్ధమల్లుని శిలాశాసనము యొక్క రాతిపలక మీద చెక్కబడి బెజవాడలో శ్రీ మల్లేశ్వరస్వామి వారి

యాలయ ప్రాకారమధ్యమున వంటశాలముందు వసారా యందుగున, యితర రాతిపలకలతోఁ బాటు స్థాపింపఁబడి యుండ Government Epliqraphists గవర్న మెంటు శాసనపరిశోధకులచే 1892 సంవత్సరమున కనిపెట్టబడినది. దానినివారు తీయించి ఆలయములో భద్రపరిచియున్నారు. 1917 సం॥రములో యీ శాసనమును గురించి శ్రీ జయంతి రామయ్యపంతులుగారొక పుస్తకములో ప్రకటించియున్నారు. అందులో యీ శాసనదాత పూర్వ చాళుక్యరాజులలో నొక రగు యుద్ధమల్లుడనియు, నిది క్రీ॥ శ॥ తొమ్మిదవశతాబ్ద మధ్యకాలమున పుట్టబడి యున్నదనియు వ్రాసియుండిరి. దానిపై శాశీభట్ట బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిగారు "ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్పత్రిక 10 వ సంపుటము ప్రథమ సంచికలో "ఆంధ్ర కవితా పిత", అను శీర్షక క్రింద వ్రాసిన వ్యాసములో యిది రామయ్యపంతులుగారు చెప్పినట్లు, యీ శాసనకర్త పూర్వ చాళుక్య రాజనుటకు వీలులేదనియు క్రీ॥ శ॥ 1202 ప్రాంతమునయున్న విజయాదిత్యుని కుమారుఁడగు 'మల్లభూపాలుని' శాసనమై యుండునని, యిందు ప్రయోగింపఁబడిన 'సల్కి' శబ్దము చాళుక్య శబ్ద భవము కాదనియు, యీ శాసనమునఁగల యితరప్లోనుఁ బట్టి 13వ శతాబ్దములోని దేమోనని యూహించిరి. ఇది రాతికి మూడుప్రక్కల 46 పంక్తులలోఁగలదు. ఇందు 36 పంక్తులలో నొకశాసనమును మిగతాది మరియొక శాసనమని రామయ్య పంతులుగారి యభిప్రాయము. రావుసాహెబ్, హెచ్, కృష్ణశాస్త్రిగారు 21 పంక్తులొక శాసనమనియు,

15 పంక్తులలోక శాసనమనియు, ఆఖరు 10 పంక్తులింకొక శాసనమనియు నిర్వచించిరి. ఇదంతా ఒకే శాసనమని బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిగారి అభిప్రాయము ఇంతకుమూలము, ఇది 'నన్నయ్య భట్టాకు పూర్వమా? పరమా? అను విచారణాంశమున శ్రీ జయంతి రామయ్య పంతులుగారు యీ శాసనమును నన్నయ్య భట్టారకునకు రెండు శతాబ్దములు పూర్వమునకు నెట్టిరి. బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిగారు రెండు శతాబ్దముల తరువాతకు నెట్టిరి. ఈ శాసనము క్రింద మహామండలిక బంగయ నాయకుని గురువును గుముడూరు వాస్తవ్యులునగు ఈశ్వరభట్టు సోమయాజులు బెజవాడ శ్రీ మల్లేశ్వరస్వామివారికి అఖండ దీపమునకు గోవుల నిచ్చినట్లు కలదు. వెనుకప్రక్క ప్రథమ కులోత్తుంగ చోడుని కాలమునాటి శాసనమొకటి కలదు. 1వ కులోత్తుంగ చోడదేవుడు శకవర్షములు 1063లో సింహాసనమునకువచ్చెను. కాన యితని కాలము 1104 అయి వుండవచ్చును. ఇందు వలన శాస్త్రిగారు చెప్పినట్లు 13శతాబ్దములో నున్న మాంశము సరికాదని శ్రీ నడింపల్లి జగన్నాధరావుగారు విమర్శించి ఆంధ్రపత్రికలో దుర్మతి మార్గ శీర్షములో ప్రకటించిరి. కాని యీ శాసనము 1వ పద్యములో 'నృపాంకుశ; సత్యత్రినేత్ర, త్రిభువనాభరణ,' అనుబిరుదులు పూర్వ చాళుక్యులకు లేవు. పూర్వ చాళుక్యులకు "త్రిభువనాంకుశ, సర్వలోకాశ్రయ, సత్యాశ్రయ, రాజమార్తాండ, రాజనారాయణ, విష్ణువర్ధన, అను బిరుదులే కానవచ్చుచున్నవి. ఇందు కుమారస్వామికి గుడి, శైవభిక్షుకులకు మఠమును కట్టించినట్లు కనబడుచున్నది.

ఇంక 'యుద్ధమల్లుఁడ'నునది నామమా? బిరుదా? అనుసంశయమునకు శాసనము 27, 23 పంక్తులలో మల్లడెత్తించె గుడియు, మఠము'-నియు, 2, 3 పంక్తులలో 'విస్తర (శ్రీ) యుద్ధమల్లుఁడు', అను విశేషణములవలన బిరుద నామమేమో యని తోచుచున్నదనిరి. రామయ్య పంతులుగారు తమవద్ద వున్న చాళుక్య భీముని నాటి తామ్ర శాసనములో 'తత్సూనుర్విజయాదిత్యో భీమసల్కి నామానమ్ తత్సుత దక్షిణ గంగ బల చజ్జిగ్ర' అని ప్రయోగమున్నదని చెప్పి చూపిరి. అటులయిన ప్రథమ చాళుక్య భీముఁడు క్రీ॥ శ॥ 888 నుండి 918 వరకు పాలించెను. ఇతని పెద్దకొడుకు విజయాదిత్యుఁడు 918 లో సింహాసనమెక్కి 6 నెలలకు చనిపోయెను.

ఇతనికి అమ్మరాజు విష్ణువర్ధనుఁడు,... బేట విజయాదిత్యుఁడు యితని తమ్ముఁడు యుద్ధమల్లుఁడు (విష్ణువర్ధనుని కుమారుఁడు గణగవిజయాదిత్యుని తమ్ముఁడు) కొమారుఁడు తాళరాజు యితనిని, చెఱగొని సింహాసన మాక్రమించుకొనెను. బేట విజయాదిత్యుని తమ్ముడగు భీముఁడు తిరిగి తాళరాజు నుండి 926–927 సంవత్సరంలో సింహాసనమును గ్రహించెను. అతనిపిమ్మట తాళరాజు కుమారుఁడు యుద్ధమల్లుఁడు ఆ సింహాసనమునుగొని క్రీ॥ శ॥ 927 లగాయతు 934 వరకు పరిపాలించి యుండినట్లు కన్పట్టుచున్నది. ... ఇతఁడుకాక శాసనములో 'రాజాశ్రయుడను విశేషణముచేత పూర్వ చాళుక్య చోళమండలములను 'హోసలబళ్ళాల' రాజులచేత జయింపఁబడిన తరువాత దక్షిణ గంగ వంశ

ములో కడపటివాడగు యీ 'మల్లదేవుడు' రాజేంద్ర కులోత్తుంగ, చోళదేవుని నాశ్రితుఁడై యుండవచ్చునని 'మల్ల దేవుడ'ను కాక, 'మల్లపదేవుఁడ' ను మనుమడు. యీ దక్షిణ గాంగ వంశములో మాత్రమే కనపడుచున్నారు. అని అభిప్రాయపడిరి. కాని గుంటూరు మండలాంతర్గత కోనే దెన గ్రామములోని శ్రీ శంకరేశ్వరస్వామి ఆలయములోని శాసనమున పాకనాటిని పాలించిన భూపతి రాజవంశమున కాతమనుమలు 'మల్లపరాజుల' ను వారలుండినట్లు కన్పట్టు చున్నది. వీరు మధురాంతక పొత్తపి చోళవంశీకులు (తెలుఁగు చోళులు. ఈశాసనము క్రీ॥ శ॥ 1146లో కలదు. మరి వీరలెవ్వరో? సూర్యవంశమున 'కరికాల చోడుడు, మహిమానచోడుడు, సిరికట్టముఁడు తొండమానుఁడు చోడ బిజ్జరుఁడుఁ మల్లదేవుఁడు. మధురాంతకుఁడు, సిద్ధ భూపతి, మల్లదేవుఁడను వారలు కాన్పించుచున్నారు ఇంక త్రిభువన మల్లదేవుని శా॥ శ॥ 1064 నాటి శాసం మొకటి కలదు. కాని శాసనస్థ సల్కి' శబ్దమునుఁబట్టి సాధించవలసి యుండును. 'సల్కి, చాళుక్య' శబ్దములు సమానార్థకము లని నా అభిప్రాయము. మొత్తముమీద తేలిన పర్యవసాన మేమన యిది చాళుక్యుల శాసనము కానేకాదనియు, చాళుక్యులదియైనను 13 శతాబ్దమ నందుండిన చాళుక్య మల్లపరాజుది యనియు బ్రహ్మయ్యగారి మతము. ఇది చాళుక్యులది యెంతమాత్రమును కాదు. దక్షిణగాంగులలోని మల్లపరాజుదో మరి యే మల్లపరాజుదో అగుచు; కాని బ్రహ్మయ్యగారను నట్లు 13 శతాబ్దమునాటిది కాదు.

న్నయకాలపుదో శాంచెము తరువాతదో అని అని జగన్నాథరావుగారి యభిప్రాయము. కాని యిది వాదమునకు తావుకాదు. మొత్తమువిూద మూడు సారాంశములు ఏర్పడుచున్నవి.

అవి యేవన? (1) ఈశాసనకర్తయైన యుద్ధమల్లుఁడు చాళుక్యుఁడేనా! (2) చాళుక్యుడేయైన యేడలనితఁడెవఁడు? ఏ కాలపువాఁడు! (3) శాసనాక్షరములనుబట్టి యిది పదకొండవ శతాబ్దమునకుఁ బూర్వపుదియని నిర్ణయించుటకు వీలుకలదా! ఇవి విచారణీయాంశములు. వీటికాధారములు. శిలా తామ్ర శాసనములు. చాళుక్యుల శాఖలు ముఖ్యముగ చరిత్రలయందు 5 ఖ్యాతిఁజెందినవి.

(1) బదామి(వాతాపి) రాజధానిగా చేసుకొని క్రీ॥శ॥ 610-760 వరకు రాజ్యము చేసెను. ఇంక రెండవ శాఖవారు కల్యాణ పట్టణమున,973-1190 వరకు రాజ్యమునేలిరి వీరిద్దరిని పశ్చిమ చాళుక్యులందురు. ఇంక 3వ శాఖవారు గుజరాతు దేశమునందు ప్రభుత్వమునుఁజేసిరి. క్రీ॥శ॥ 634-740 వరకు వీరుగాక 'సోలకి,సోలంకి' అను వంశనామములతో మరియొకశాఖతో వారు గుజరాతులోను మార్వాడులోను రాజ్యమేలిరి.5వ తెగవారు రాజమహేంద్రిమండలి తూర్పుచాళుక్యులు. వీరుఁగాక చోళులు ఆంధ్రదేశమును ఆక్రమించు కొనిన తరువాత వారి బంధుత్వమువలన చాళుక్యులు పెక్కండు దక్షిణదేశమునకుఁబోయి చిన్నచిన్న రాజ్యములను సంపాదించుకొని శాసించుచుండిరి. వారనేక శాసనములను వ్రాయించిరి.

ఇట్టి చాళుక్యుల శాసనముల వలనను, యితరులు వారిని గురించి వ్రాసిన శాసనముల వలనను 'సల్కి' శబ్దోత్పత్తిని నిర్ణయింతము. యుద్ధమల్లుని శాసనము చాళుక్యరాజు వేయించినది కాదు అని వాదించువారికి, యీ శాసనమందు 9వ పంక్తిలోనున్న "రాజసల్కి భూవల్లభుండు" అను ప్రయోగములక్ష్యములగును. ఎందుకన 'సల్కి' శబ్దమునకు 'చాళుక్యుడ'ని యర్థముకావున వీరు "మూలకుతారము" వేసిన బాగుండునని తలచి, 'సల్కి' అనగా 'చాళుక్యుడ'న కూడదు. ఆశబ్దమునకు నాయర్థము లేదు అని వాదించియుండిరి. ఈ విషయము పురాతన లిపి శాస్త్రమును, చదివి, శిలాతామ్రశాసనములపాఠమున నభ్యసించిన శ్రీ మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ మానవల్లి రామకృష్ణకవి, కీర్తిశేషులైన కొమర్రాజు లక్ష్మణరావు పంతులు, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగార్లవంటి పండిత విమర్శకులకు సులభముగ తెలియును శ్రీరామయ్యపంతులుగారు 'సల్కి' శబ్దము, 'చాళుక్య' శబ్దభవమని వ్రాసియేయున్నారు. కాని యీవిషయములో శ్రీలక్ష్మణరావుపంతులుగారు, రామయ్యపంతులుగారితో నేకీభవించలేదు 'సల్కి' శబ్దమే మొదటిది. ఇది కొన్నాళ్ళకు 'చల్కి' అనురూపమై తరువాత 'చలుక్కి' యను పేరుగల తెగ పూర్వము దక్షిణ హిందూదేశమున గలదట అందుండి రాజులు జనించి గొప్పవారయిన తరువాత 'చాళుక్య' అను సంస్కృత రూపమును కల్పించుకొనిరి 'చాళుక్య, చళుక్య, చలుక్కి, సలుకి, చలికి, సల్కి' అనునవి శాసనములయందు పేర్కొనబడుటచే నివి అన్నియు నొక్క శబ్దమునొక్క రూపాంతరములై యున్నవి.

(1) ఇందు కు ఉదాహరణముల నీ క్రింద నిచ్చుచున్నాను చదువరులు గమనింపగోరెదను చాళుక్య శాసనములలో "చాళుక్య" శబ్దము, "చళుక్య" అను హ్రస్వరూపముతో పెక్కుసారులు వచ్చుచుండును, ఉత్తర కాలీన చాళుక్యుల శాసనములలో నీ రెండు రూపములకు భేదమైనను, పూర్వకాలమునకుం బోయినకొలదిని "హ్రస్వ" రూపమునకే యెక్కువ ప్రచారము కలదు. ఈ విషయములు "పూర్వ పశ్చిమ చాళుక్యుల శాసనముల పట్టిక" కీలుహారన్ ఎపిగ్రాఫియా ఇండికా" 8 సంపుటమున యివ్వబడినదానిని, డాక్టరు ఫ్లీటు దొరచే వ్రాయబడిన "డైనాస్టీస్ ఆఫ్ సదరనిండియా" అను పుస్తకములోని చాళుక్యుల చరిత్రమును "ఇండియన్ ఏంటిక్వేరీ" 20 సంపుటములో ఫ్లీటుచే చర్చింపఁబడిన తూర్పు చాళుక్యుల శాసనములను, తూర్పుచాళుక్యుల యితర శాసనములను చూడనగును.

(2) "చళుక్య" శబ్దము "చలుక్య" అని "లు" కారమధ్యముగ వ్రాయంబడును.

(3) దీనికి ప్రాచీనకాలమున "చల్క్య" అను రూపము కూడ యుండెను. Badami Cave Inscription of Krithivarma 1578 A. D. Ind, Ant vol VI Page 362 text lines 3 & 4 క్రీం పటముకొరకు vol X Page 58 లో చూడునది. "చల్కి" శబ్దము చాళుక్యశబ్దమూలమని శ్రీ శ్రీ గురజాడ అప్పారావుగారు ఆకాలమున నొక వ్యాసమును వ్రాసియుండిరని మా గురువరేణ్యులు శ్రీ ప్రభాకరశాస్త్రి

గారు చెప్పిరి. కాని తెలుఁగుభారతమునందీ రెండు రూపములును కలవు.

(4) ఈ శబ్దమునకు పూర్వకాలమునందును తరువాత కాలమందును "చళుక్య" "చలుక్య" అను రూపములు కూడ నుండెను. ఇందు ప్రమాణములు.

A చలుక్య:- Navasu grant of Avanijanasraya pulikesin Proceedings of Aryan Section of the Seventh International Congress of Orientalists P 232 & plate.

B చాళుక్య వంశ:- E. P. R. 375 of 1911 చిత్తూరుజిల్లా.

C చాళుక్య యుర్సర్ :- Nellore Inscriptions Budur No 54.

D చాళుక్య నారాయణ:- P. O. Budur Venkatagiri No. 19.

E చాళుక్య పట్టు:- E. P. R. 54 of 1908 ఉత్తర ఆర్కాటుజిల్లా.

F సర్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ధన మహారాజా సాళుక్య విజయాదిత్య:- E. P. R. 44 of 1896 ట్రావెన్‌కూరు.

G చలికి:- E, P. R. C. ___ of 08.9 కొక్కిలి మహారాజది.

H శశికుల చాళుక్య:- Nellore Inscriptions Venkatagiri No. 7

I శశికుల చాళుక్య :- Nellore Inscriptions Venkatagiri No. 11.

J చళుక్య :- No. 5 of 1892 Madras G. O 6th Awgust 1892 Nos 544 and 45.

(5) ఆర్య భాషలలోను, ద్రావిడ భాషలలోను, 'చ, స, శ' అను వ్యంజనముల యుచ్చారణలు ఒకదానికొకటి బదులు మారుచుండును. ద్రావిడ భాషలలో నీ మార్పు న్యాయ సహజమనుటకు అరవమున నీ మూడింటికి నొక్క యక్షరమే కలదని చెప్పిన చాలును. ఇది సర్వాంగీకృత నియమము గనుక నిందును గురించి చర్చించుట అనావశ్యకము. శాసన ప్రమాణములతో పై జూపఁబడిన వేఱు వేఱు రూపములనుఁబట్టి విచారింపగా 'చలుక్య' శబ్దము మూలమైనదనియు, అందుండి దేశ్య 'సల్కి' సంస్కృత 'చాలుక్య' శబ్దములు సిద్ధించినవనియు, మన మూహింప వచ్చును మూలమైన 'చలుక్య' కూడ దేశ్యమె. ఇట్లు చాలుక్య శబ్దమునకు 'సల్కి' శబ్దమునకు సంబంధము లేదన్న వ్యుత్పత్తి వాదమును యుక్తివాదమును నిరాధారములగుచున్నవి ఇంక ప్రత్యక్షముగ 'సల్కి' 'సలుకి' శబ్ద ప్రయోగములను గురించి విచారింతము.

(1) నల్లవీరట్టగుడి, చళిక్యరట్ట గుడి E. P. R. 400 of 1902 కడపజిల్లా, కమలాపురము తాలూకా.

(2) వల్లవస్వల్కి E. F. R. 401 of 1904.

ఈ రెండు శాసనములలోని "వల్లవ" శబ్దమునకు "వల్లభ" అనిఅర్థము. దీనిపై శ్రీయుత వి. రంగాచార్యులవారు

" Vallava, Salki Evedently indicotes acombination Chaluklyan of and Pallava or Rashtrakuta liners" Vol I P. 6 0 అని వ్రాసిరి.

3. తత్పూనుర్విజయాదిత్యో భీమసల్కి నామానం తల్పితు దక్షిణా గంగ జలం చనిర్జిత్య E. P. R. C P. No. 14 of 1917 - 18 ఈమాట 'నృపేంద్ర మృగరాజ'ని బిరుదు నామముఁగల 2 వ విజయాదిత్యుని గురించి చెప్పఁబడినది. ఇయ్యది పిఠపు చళుక్య భీముని తామ్రశాసనము, శా॥ శ॥ 814 (క్రీ॥ శ॥ 892) నాటిది. దీనినే (శ్రీ) జయంతి రామయ్య పంతులుగా రుదహరించిరి. దాని కొప్పక యుందలి 'సల్కి' శబ్దమునకు 'చాలుక్యుఁడ'న్న యర్థము కానేకాదని రుజువు చేయుటకు ప్రతివాదు లిద్దరును తమ పాండిత్యమును చాక చక్యమును అంతయు వినియోగపఱచిరి కాని యుందలి 'సల్కి' శబ్దమునకు 'చాలుక్యుడు' అనియే యర్థమైనటుల మఱి రెండు శాసనములు చెప్పుచున్నవి. ఇది ప్రభుత్వమువారిచే వెలువరింపఁ బడినవి.

(4) భీమవల్లుకి E. P. R. C, P. No. 5 of 1911-12 ఇ దువలన మూడవ విజయాదిత్యునకు భీముఁడు అనఁబడు తమ్ముడుండెననియు, వాఁడే "భీమసల్కి" యనియు, వానిని యోడించి విజయాదిత్యుఁడు రాజయ్యెననియు స్పష్టపడు చున్నది. ఇకనైనను భీమసల్కి అనగా "భీమచాళుక్యుఁడ"ని రూఢియగుచున్నది కదా? ఈ శాసనమునందు "సాళుకి" అను రూపము కలదు. ఇదియే "సల్కి" అని మాటలోగాని,

యిందుండి 'సల్కి' రూపము వచ్చుటలో గాని వింత లేదు. ఈ అక్షరము మొదట "శ" గా చెక్కి, తరువాత దానిని "ళ" గా మార్చినట్లు కానవచ్చుచున్నది.

(౫) భీమసళుక్య నామానం స్వానుజం నిర్జిత్య గృహీత వేంగీదేశః గుణకవిజయాదిత్యుని పాతలూరు తామ్రశాసనము, యీశాసనమును. కీ॥ శే॥ శ్రీయుత కొమర్రాజు లక్ష్మణరావుపంతులుగారు ప్రకటించి యుండిరి. దీనిని శ్రీయుతులు విమర్శకాగ్రేసరులు, భావరాజు కృష్ణారావు పంతులు ఎం.ఏ. ఎమ్.ఎల్. గారు నాకు చదివి చెప్పిరి. ఇందు నీపైసంగతి రెండవ విజయాదిత్యుని గురించియే చెప్పఁబడినది. కావున అతనికి భీముఁడన్న తమ్ముఁడున్న సంగతి స్పష్టపడుచున్నది. అతఁడు 'భీమసల్కి, భీమసళ్కి, భీమసళుక్కి' అని పిలువఁబడుచుండెను. అతఁడన్నపై తిరుగఁబడి "దక్షిణగాంగుల" సాయమును వడసి, రాజ్యమునకై కొంత పోరినట్లున్నది. ఈ రెండు శాసనములవలన 'సల్కి' శబ్దము చాళుక్యార్థకమే యని స్థిరపడుచున్నది.

ఇట్లు యుద్ధమల్లుఁడు 'రాజసల్కి భూవల్లభుణ్డు' అగుటచే 'చాళుక్యుడ'ని యందరును యొప్పుకొనిరి. మరికొందరు 'రాజసల్కి భూవల్లభుణ్డు' అను పదమునకు నర్థమే కుదరలేదని వాదించిరి. 'రాజసల్కి' యనగా రాజచళుక్యుఁడు. 'భూవల్లభుణ్డు' అనగా భూమికి అధిపతి. ఇచ్చట భూవల్లభ శబ్దమునకు రూఢ్యర్థమును గాక యౌగికార్థమును తీసుకొన వలెను.

ఇట్లు చేసినందువలననే వ్యాకరణ సూత్రమును వ్యర్థము కాదు ఛందోనియమమునకును భంగములేదు. పదౌచిత్యమును లోపించదు. 'రాజరాజనరేంద్రుడు' అనుశబ్దమునందు ఏకార్థక పదములు మూడున్నను దోషములేదను వాదము ప్రసిద్ధముకదా! ఇందు రెండుమాత్రమే కలవుకదా! 'రాజసల్కిభూవల్లభుణ్డు' అనగా చాళుక్యరాజరాజు అని అర్థముకుదురునని శాస్త్రిగారే అంగీకరించిరి. కాన యుద్ధమల్లుడుచాళుక్య భూపతియనువాదమే సర్వపండితాంగీకారమైనది ఇంకను జమ్మిదొడ్డి మంటప స్తంభములమీదను, పరిసరప్రాంత శిలల మీదను నలుబదియారు ప్రాచీన శాసనములను చూచితినని చీనాదేశయాత్రికుడగు "హుయాన్‌చ్వాంగ్" (Huyansong) తన చరిత్రమున పేర్కొనినాడు. ఇవియన్నియు శ్రీ మదరాసు శాసన పరిశోధన శాఖవారు సౌతు ఇండియన్ ఇన్‌స్క్రిప్షన్సు వాల్యూం నాలుగు(South Indian Inscriptions Vol IV) లో 712 నెంబరునుండి 797 నెంబరువరకు 85 శాసనములను ప్రకటించిరి. ఇవియన్నియు 1892 సం॥రములో 260 నెంబరు మొదలు 337 వరకు ఆర్క్యలాజికల్ రిపోర్టు కాబడినవి ఇందు చాలభాగము శ్రీ మల్లేశ్వర స్వామివారికి అఖండము నిమిత్తము "మోదాలు" మొదవులు, ఆవులు, ఇస్సఎద్దు=ఎనుములు (గేదెలు) గొఱియలు (గొఱ్ఱెలు) మేంకలు (మేకలు) యిట్టి పశువులను బోయీలకిచ్చి, నిత్యము మానెండు లేక తవ్వెండు నెయ్యి అఖండదీపమునకు ఆచంద్రార్కము యిచ్చునటుల వ్రాయించియుండిరి. ఈ శాసనములన్నియు శాలివాహన శకవర్షములు ౧౦౪౬ మొదలు ౧౧౯౮ వరకు

మాత్రమే కలవు. 12 వ శతాబ్దములో నొకటియు, 13 వ శతాబ్దమున రెండుమాత్రము కలవు.

పల్లకేతు భూపాల శాసనము

ఈ శాసనము సౌతుయిండియన్ యిన్స్క్రిప్షన్స్ (South Indian ins criptions Valume X Page 8) పదియవ వాల్యూము 8 వ పేజీలో నె 22 రుగా ప్రకటింపబడియున్నది. మరియు 1909 సంవత్సరములో నె 536 రున ఆర్క్యాలాజికల్ రిపోర్టుచేయఁబడినది. అందిట్లున్నది.

"On a mutilated slab dug up in the courtyard of the temple of Ma lleswara, Bezwada Kistna District."

DATE MISSING

" In complete refers to pallaketubhupala of the Kadvetti family Incidentally mentions many favours bestowed by God Malleswara on Arjuna, Madhava Varma and panditaradhya."

జిత స్త్రివిస్త్రితేనాపిసప్తైః స్తులితతేజసా
పితానేషాద్భిర్ఘోషనకుంభజేనాప్యగస్తినా
పూర్వఙంకృతజయే శాసనామాపి తదనంత్రరం
ఆరాధ్యమల్లయుద్దేన ఫల్గునేనకృతాభిదః
మల్లేశ్వరఇతిఖ్యాతసన్నిధత్తే మహేశ్వరః
శ్రీవిజయవాటికాఖ్యాపురే- కృష్ణావిభూషణే

కలౌ శ్రీ మచ్ఛకాబ్దేఽబ్ధి శశిసాయకసమ్మితే
రాజామాధవ వర్మాఽభూద్విఖ్యాతో ధరణీతలే।
తతస్స్వపుత్రేణహతే తింత్రిణీజీవినీసుతే
ధర్మసంరక్షణార్థాయ స్వపుత్రమవధీన్నరాట్॥
తతో మల్లేశ్వరః ప్రీతః స్వర్ణవృష్టిం వవర్షచ।
శిశుపుత్రకయోః ప్రాణందత్త్వా వాంస్తస్యకీర్తయే॥
తతః శ్రీ పండితారాధ్యనామ్నా భక్తోత్తమేనచ
శివభక్తా ఏవనూనం దేవర్షిభ్యోఽధికాఇతి
చీనాంబరేగ్నిం సంస్థాప్య శమీకోమలశాయా
బద్ధే మల్లేశ్వరః ప్రీతః ప్రత్యక్షస్సమజాయత
ఈదృగ్విధం మహాదేవం భక్తవత్సల మవ్యయం
మల్లేశ్వరంసమారాధ్య లేజిరే ప్రిధివీభుజః।
స్వస్తిపరమవంశోద్భవ, భారద్వాజగోత్ర
ఖట్వాంగధ్వజప్రవిమ భలాంఛన
కాంచీపురేశ్వరకడువాయువఱ ఘోషణ
పల్లవకుల తిలకపాదాంబుజసేవిత
అం నువశాప కులాదినాయక అనేక బంధుజనాశ్రయ
పతిహితాచరణ పతిమెచ్చుగండ నొడువడి
సాహసార్జన సంగ్రామ రామసమరైకభీమ
దక్కనూళ్ళశాసనాధిప శ్రీ బెజవాడ
మల్లేశ్వరదేవ దివ్య శ్రీ పాదపద్మారాధక
పరబలసాధక విప్రజనాశ్రయ
శ్రీ వేంగిదేశ చాళుక్య 'వంకరాజు'

పరమండల చూఱకాఱ పతిదేవకుఠ
ద్విజపాదభక్తులు సువర్ణారరిపు జముండుసునైన ।
శ్రీ మన్మహామండలేశ్వర పల్లకేత భూపాలుండు
నిఖిలలోక ప్ర ......కాద్యోట్టి మహీపాలు
వంశమున నవతరించి భువనవిఖ్య .....త ప్రతాప

అని యిరువదిమైదు పంక్తులు మాత్రమే కలవు. ఆర్క్యాలాజికల్ రిపోర్టులో శాసనము చివర "Below this the stone is broken అని రిమార్కు వ్రాయబడి యున్నది. ఈ శాసనమును చెక్కించినది పల్లకేతు భూపాలుఁడు. ఇతఁడు క్రీ॥ శ॥ 1150 నుండి 1240 ప్రాంతమువరకు పెక్కు శాసనములను చెక్కించెను. కనుక యితని పరిపాలన కాలమును నదియేమై యుండునని చెప్పనగును. కాని శాసనస్థ విషయములు చాలా పూర్వములై యున్నవి. ఇందు మొదట 5 పంక్తులలోను యీ క్షేత్రమున యీశ్వరుని గురించి అగస్త్యుఁడు తపంబొనరించినట్లును, శివునకు నగ్జునితో కలిగిన మల్లయుద్ధమున జయము చేకూరిన కతనమున యీశానుడను నామము కలిగియున్నను మల్లేశ్వరుఁడను పేరు కలిగినదనియు అప్పటి నుండియు మహేశ్వరుఁడు మల్లేశ్వరుఁడను ఖ్యాతివహించియున్నాడనియు నిరూపించెను. 6వ పంక్తి నుండి 10 వ పంక్తి వరకు కృష్ణావిభూషణమైన విజయవాటి కాపురమునందు మాధవవర్మ పాలించుచున్నట్లును, అతని కుమారునిచేత, చింత చిగురు అమ్ముకొనుచున్న నొక అభాగ్యవనిత యొక్క సుతుఁడు చంపఁబడగా ధర్మ సంరక్షణ

కొరకు ప్రభువైన మాధవవర్మ తన కుమారుని హాత్యా నేరమునకు చంపించినట్లును, అతని ధర్మ నిరతికి మల్లేశ్వరుఁడు మెచ్చి, ప్రీతిఁగలవాఁడై, మృతబాలకులైన యా యిరువురి మీఁదను స్వర్ణవృష్టిని కురిపించి ప్రాణదానము చేసినట్లును అప్పుడు వారిరువురును జీవించిరను కథను చెక్కించెను.

ఈ మాధవవర్మ కుమారుఁడు నూతనముగా గుఱ్ఱములనుపూన్చిన రథమును తానే హయచోదకుఁడై రాజమార్గమున తోలుచుండగా ఒక చింతచిగురు అమ్ముకొను యామె తన పుత్రుని యెత్తుకుని యెదురుగా వచ్చెనట. అంత వారు వంబుల నెంత వారించినను నాగక యాబండి యామె వైపుకు పోవుటలో బాలకునికి తగిలి చనిపోయెను. ఆమె తప్పుకొనెను. అప్పుడామె తన మృతపుత్రుని తీసుకొని వెళ్ళి రాజుతో విన్నవించెను. ఆ కాలమునకూడ అభియోగమును విచారించుటకు రాజుకు యొక్కడికే యధికారము లేదు. అప్పుడును యిప్పటి "అసీసర్సు" వలె పంచాయితీదారులుండెడివారు; వారికి "ప్రాడ్వివాకు" లని పేరు. వారు నిర్ణయించిన శిక్షనే రాజు విధించవలెనుకాని మార్చుటకు అధికారము లేదు. అట్లే "ప్రాడ్వివాకులు" రాజపుత్రుఁడు హంతకుడని నిర్ణయించి, హంతవ్యుఁడని తీర్పుఁ జెప్పిరి. అట్లే ప్రభు వొనర్చెను.

ఈ కనకవర్షమును శ్రీ దుర్గాదేవి కురిపించినట్లు 20 వ పేజీలో వ్రాయఁబడియున్నది. ఈశ్వరి అనపాయిని యగుటచే దుర్గామల్లేశ్వరులు కురిపించిరని యర్థము కాని యప్ప

టికీ శాసనము లబ్ధముకాలేదు. మరియు నీ మాధవవర్మ కాలము '(శ్రీ)మచ్ఛాకాబ్దేద్ధి, శశిసాయకసమ్మితే, యనుటచే నితఁడు శాలివాహన శకము 514 గాని, 517 వత్సరముగాని యగును, అనగా క్రీ॥ శ॥ 592 లేక 595 సంవత్సరమగును, అనగా నితఁడు విష్ణుకుండిన వంశములోని ముమ్మడి మాధవ వర్మ కావలెను. "కాడ్వెట్టి" వంశమనగా పల్లవకులజులని యర్థము.

తరువాత 11 పంక్తి నుండి 20 పంక్తి వరకు నొక మహాయద్భుతమైన విషయమును, చెక్కించెను. అదియే పండితారాధ్యుని ప్రభావ ప్రదర్శనము. ఈ బెజవాడలో శ్రీ కనకదుర్గామల్లేశ్వరులకు పరమభక్తుడును, మహానుభావుడు నైన నొక యారాధ్య పండితు డుండెడివాడట. వారు శివ పారమ్యవాదులై, లోకమున శివునికంటె వేరె పరదైవము లేదనియు, దేవతలకంటెను, ఋషీశ్వరులకంటెనుకూడ శివ భక్తులే అధికులు. ఇదినిశ్చయమనియు, వాదించుచు, పండితుల నోడించుచు. ప్రచారంసేయుచుండెడివారు. ఇట్లుచేయుటవలన పట్టణములోని యితర బ్రాహ్మణులకును, అన్యమతస్థులకును యసూయ మెండై యతఁడు పూజ్యుఁడు కాడనియు, అతఁడు శైవ పాషండు డగుటచే మనతోపాటు వైదిక క్రతువులందు పాల్గొన తగడనియుఁ జెప్పి యతని వెలిఁబెట్టిరి. చివరికి యా భక్తునకు నిప్పుకూడా పుట్టనీయరైరి. ఇప్పటివలె యా కాలములో నిప్పుపెట్టెలు లేవు. రాతితోను, యినుముతోను వరిసి నిప్పును పుట్టించుట దానినుండి రగుల్కొల్పి గ్రామము

లోనివారి కిచ్చుచుండుట యానాటి యాచారము. అట్లు నిప్పు ఇవ్వకున్నచో నతఁడు సంఘబాహ్యుడని యర్థము. అతనికింక యచ్చోట నిలువ నీడయుండదు. అందుచే యానాడు సంఘ బహిష్కారమనిన యత్యంత భయము. కాని మన పండితుఁ డావంతయు జంకక నా యీశ్వరుని నమ్మినవారి కిది యెంత! ఫాలనేత్రుఁడు నాకు అగ్ని నివ్వక కొరతచేయునా! యను దృఢనమ్మకంతో చెప్పినను వారువినక 'నితనిని బహుభంగుల బాధించిరి. అంత మన పండిత ప్రకాండుడు, కోపోద్దీపితుండై చేసికొంటినోరను సేవించి. యగ్నినినొక చీనాంబరంబు (పట్టు వస్త్రము) న చుట్టి దానిని నొక శమీ (జమ్మి) వృక్షము యొక్క చివరను కట్టి "యీ నగరమున నింక అగ్నిహోత్రి యెవ్వరికిని వెలుగకుండు గాతయని శపించి, తాను మాత్రము నగ్నిహోత్రములను యథావిధిగా చేసుకొనుచుండెను. కాని విజయవాటికాపురమున నెవ్వరియింటను నిప్పు నిలవదయ్యెను, నిత్యాగ్నిహోత్రములు చేసుకొనుటకు వంట చేసుకొనుటకు, రాత్రి దీపములు వెలిగించుటకు అగ్నిదేవుఁడు వెలుగడు. ఇంకేమిదిక్కు! అప్పుడు కొండపల్లిని, రాజధానిగా చేసుకుని యీ వేంగి (తెలుగు) దేశమును "అనంతపాలుఁడ"ను ప్రభువు పాలించుచుండెను. పౌరు లందరు ప్రభు సన్నిధికి నేగి పండితారాధ్యులవారి యగ్నిస్తంభన యుదంతమునుఁ జెప్పి తమ్ము రక్షింప వేడిరి. అప్పుడా యనంతభూపాలుఁడు మన పండితారాధ్యులను పిలిపించి, జరిగిన ఘోరమును విని వారి ననుగ్రహింప వేడిరి. బ్రాహ్మణులును వారిని చేరి క్షమాపణమును వేడుకొనగా, పరమభాగవతోత్తముఁడైన

దయా పండితగ్రామణి తిరుగ శివుని ప్రార్థించి నా శమీశాఖ మునుండి ఆ యగ్నిబంధమును విప్పిరి. అంత నందరి యిండ్లలోను యగ్ని దేవుడు ప్రత్యక్ష మాయెను. కాని పండితులవారు కట్టిన "చీనాంశుకము" మాత్రము కాలలేదు. ఇదియే వారు చూపిన మహిమ. అంత నందరు మల్లేశ్వరుని మహిమకు నచ్చెరువంది, యప్పటినుండియు భక్తవత్సలుడైన శివుని సేవింపజొచ్చిరి. వీరికి "శ్రీపతి పండితయ్య" అని పేరు. వీరే "శివతత్త్వసారము"ను గ్రంథమును సాంప్రదాయ సిద్ధముగ రచించిరి. అప్పుడా పండితుడు అగ్నిహోత్రమును జమ్మిచెట్టుకు కట్టిన స్థలమునకే "జమ్మిదొడ్డి" యని పేరు. ఈ శాసనమును నక్కడనే దొరికినది. ఇంక 16 పంక్తి మొదలు చివరవరకు తన వంశాభివర్ణనమును వ్రాయించి నాడు. తాను పై మాధవవర్మ వంశీకుడనని చెప్పుకొని యున్నాడు. వారిది భారద్వాజసగోత్రమనియు, కాంచీపుర వరాధీశ్వరుడనియు పల్లవకుల తిలకుడనియు చెప్పుచు, "సాహసాజ్ఞాన, సంగ్రామ రామ, సమరైక భీమ" మొదలైన బిరుదములను పేర్కొని "శ్రీ బెజవాడ మల్లేశ్వర దేవ దివ్య శ్రీ పాదపద్మారాధక" అని పలికి తాను వేంగి చాళుక్యులకు సన్నిహితుడనియు శత్రురాజులకు యముడనియు చెక్కించినాడు. ఇందువలన నితని ప్రతాప శౌర్యములు తెల్లమగుచున్నవి. మరియు "కాడ్వెట్టి" మహీపాలు వంశమున! అనుటచే నితడుకూడ పల్లవ ప్రభువని తెలియుచున్నది. పల్లవులకు శాసనములలో "మహామండల శాసన, సామంతావనా"ది బిరుదులు

కానవచ్చుచున్నవి, దిగువ యీ పల్లకీత భూపాలు డొసం గిన దానము లుండ వలెను. ఆ శాసన శకలము కానవచ్చుట లేదు. కాని ముందు మాధవవర్మయొక్కయు పండితారాధ్యు లయొక్కయు శాసనములు చెక్కించి ప్రకటించుటవలన దేవీ మల్లేశ్వరుల మహిమలను లోకమునకు చాటుట కేయని స్పష్టమగుచున్నది.

శ్రీదాసమహంతి "చొక్కాఇపాత్రు" నిదానశాసనము

ఈ శాసనము మల్లేశ్వరాలయములో 'విఘ్నేశ్వరు'ని గుడియెదుట నొక ఱాతిస్తంభముమీాద చెక్కఁబడియున్నది. దీనిమీాద శకవత్సరము లేదు. కాని శ్రీముఖసంవత్సరమని పేర్కొనఁబడినది. ఇందొక శార్దూలవృత్తమును కొంత వచన మును గలవు.

శా॥ ఔరా దానయు చొక్కపాత్ర(ం)డు సమోంన్నత్య
దానవారాశియై
శ్రీరంజిల్లెడి మోటుపల్లి(?)పురి ప్రతిష్ఠించె ముదంబొప్పగాం
దారేందుగ్రహసూర్యమైచి దతౌధ్వరధ్వంసునిం
కారుణ్యాకరమానసాంబురుహిణీ కళ్యాణవీరేశ్వరున్॥

అని కలదు. ఇందు మొదటి పాదములో "పాత్రుండు సమోన్నత్య" అన్నచోట "పాత్రుడ సమానౌన్నత్య వారా శియై" అని యుండనోపు మరియు మూడవ పాదమున 'మూర్య మైమెంచి' అను తావున 'సూర్యమై వెలుగనా' అని యుండవలయును. ఇంక నాలుగవ పాదమున "మానసాం

బురుహిణి" అని శాక 'మానసాంబురుహునిం- గళ్యాణ'మని చదువుకోవలెను. ఇది South Indian Inscriptions Vol IV లోని 775 రుగా ప్రచురింపఁబడి యున్నది. యిది 1899 సంవత్సరములో ఆర్క్యాలాజికల్ రిపోర్టునూ్మా కాబడినది.

దీనివలన యిందుదహరింపఁబడిన "దాసయ చౌక్క పాత్రుండు" అసమాన శౌర్యనిధియనియు, దానమునకు సముద్రుండనియు, వీరు కళ్యాణ వీరభద్రుని ప్రతిష్ఠించినట్లు తెలియుచున్నది. మరియు నీ "చౌక్కాఇ పాత్రుడే, మల్లేశ్వరుని గుళ్లో వున్న కేశవనాథుని గుడి సున్నము చేయించినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది." అందిట్లుకలదు. "శ్రీముఖ సంవత్సర మాఘశుద్ధ ౧ ఆదాసమహాంతి కుమారుడు శివ మహాపాత్రుని అన్న చౌక్కాఇ పాత్రుడు మల్లేశ్వరుని గుళ్ళోని కేశవనాథుని గుడిసున్నం శేయించెను." ఇప్పుడీ కేశవనాథునిగుడి కాని పైన పేర్కొన్న "కళ్యాణ వీరభద్రాలయము" కాని కానవచ్చుటలేదు.

కాని యీ శాసనమునకు పైభాగమునఁగల పద్యమందు శకవత్సరములను ౧౦౭౮ అని పేర్కొనఁబడుటచే నిందు వదలియుండవచ్చును. ఇదియు నెం 731 రుగా ఆర్క్యాలాజికల్ సర్వేవా రుదహరించియుండిరి. ఇది తరువోజవృత్తములో కలదు.

కరిగిరి వియదింద్రుగణన్నాపై పరగం
గాశకు నేండ్లు అక్షత్రి తీయము మి
హిర వాసరమున బాలేందుధరుండ
యిన బెజవాడ మల్లేశ్వర గౌరి

వల్లభునకుం గోను వరవీర చోక్క-
వల్లభుండును నార్తిక్ష దీపంబు
మరుచిరంబుగ నాత్మసుత ఎఱకమకును
... ... సుభముగా ని(చ్చె)

"యిద్దివియకుం చెరియబోయిని కొడుకు్కగాటయ బోయిని వనమునం బెట్టిన యినుప ఎద్దు గరిగ వీనిం జేకొని నిత్యము మానెందునెయ్యి యా చంద్రార్కామ్ముం బోయంగలవాండు" అని కలదు. పై పద్యము ప్రథమ పాదమున "సేంద్లు లత్తత్రి" అను తాపున "సేండు లత్త్రత్రి" అని చదువలెను. మూడవ పాదములో ప్రాసచెడినది. "ఆర్తిక్ష – దీపంబు" అనుచోట కవి 'విసంధి' చేసినాడు. ఇంక నాల్గవ పాదము సంపూర్తిగా నున్నది. కాని యిందు శకవర్షముల నిచ్చుట చేతను, యొక జాతిఫలకము మీాద చెక్కఁబడి యుండుట చేతను, శాసనదాతయు 'చోళ్కా-ఇ పాత్రుండు, చోక్క-వల్లభుండు' అని యుదహరింపఁబడుటచేతను నితఁడప్పుడు. యీా బెజవాడకు సామంత ప్రభువుగనో, పరగణా యిజారాదారు (Renter of Paragana) గనో యుండియున్నట్లును, రాజ వంశమువాడైనట్లును తోచుచున్నది. అఖండదీపమునకు కొంత భూమిని పశుసంపత్తిని యొసంగినట్లు స్పష్టముగా తెలియు చున్నది. 'ఈ పాత్రులు' రాజవంశమువారనియు తేలుచున్నది.

ఈ పాత్రవంశమువారిని బెజవాడలో 'నగర వాసుల'ని పిలిచెదరు. వీరే నాగవంశమువారు నాగరాజులే నగరాలైరి.

మాత్రమే కలవు. 12 వ శతాబ్దములో నొకటియు, 13 వ శతాబ్దమున రెండుమాత్రము కలవు.

శ్రీమతే నారాయణాయ నమః

శ్రీ కృష్ణానదీ మాహాత్మ్య సంగ్రహమ్

ఋషయః॥

బ్రహ్మమానస సంభూత । నారాయణ పరాయణ!
అహో! మహత్తరం తీర్థం మహావిస్మయ కారణమ్ ౧

కృష్ణామాహాత్మ్యమతులం శ్రోతుమిచ్ఛామహేవయమ్
తత్రస్థాని చ తీర్థాని విస్తరాద్బ్రూహి నారద! ౨

నారదః॥

అహో! ధన్యతరాయూయం దేవాఃపితృగణాస్తథా
ఋషయస్సర్వభూతాని భవద్భిస్తర్పితానిహి ౩

లోకానాం శ్రేయసేఽర్థాయ సర్వలోక పితామహః
మత్పితా భగవాన్ధాతాయన్మా మాఽవగ్రహీత్పురా ౪

శృణ్వంతు మునయ స్సర్వే కృష్ణామాహాత్మ్య ముత్తమమ్
గోకర్ణాఖ్యం మహాక్షేత్రం రావణేన ప్రతిష్ఠితమ్ ౫

అమరేశమహాత్మ్యంచ ముక్తిపురస్య చైవహి।
వేదాద్రి నరసింహస్య మాహాత్మ్యం పరమాద్భుతమ్ ౬

శ్రీశైలఖండే శ్రీశైల మహాత్మ్యం వర్ణితం మయా
తతః పూర్వం మహాతీర్థమనంతం లోకవిశ్రుతమ్ ౭

శేషశాయీ జగన్నాథో లోకానాం భయ భంజనః
శ్రీ భూమి సహితో దేవః కృష్ణాం ద్రష్టుముపాగమత్ ౮

బ్రహ్మేశాది సురర్షీణాం ప్రార్థనాయా జనార్దనః
తత్ర తస్థౌ జగన్నాథో భుక్తిముక్తి ఫలప్రదః ౯

తస్య సందర్శనార్థంచ దేవాశ్చాప్సరసాంగణాః
అద్యాపి వసతిం చక్రు ర్యక్షగంధర్వకిన్నరాః ౧౦

తత్ర స్నాత్వా నరో భక్త్యా దేవేశం గరుడధ్వజమ్
నమస్కృత్వాఽర్చయేద్దేవం సర్వపాప ప్రశాంతయే ౧౧

స్నానం దానం జపో హోమ స్స్వాధ్యాయః పితృతర్పణమ్
యవమాత్రం తు యః కుర్యాదనంతం ఫలమశ్నుతే ౧౨

తతః కీల గిరింగత్వా పరం విస్మయమాగతా
తం కీలాద్రిం స్వర్ణమయం తద్రూపాం జగదంబికామ్ ౧౩

ఇంద్రాది దేవ సంసేవ్యాం తదగ్రే దివ్యరూపిణీం
దృష్ట్వా విస్మయ మాసాద్య చిరంధ్యాత్వా స్థితానదీ ౧౪

దుర్గమో నామ దనుజ ఆసీత్త్రైలోక్య కంటకః
దేవప్రార్థన యా దేవీ దుర్గమం నిజఘానహ ౧౫

తదా తత్తేజసా వ్యాప్తాం దదృశుః కనకప్రభామ్
దేవాస్సర్వే స్తుతిం చక్రుస్సర్వోపనిషదంగణైః ౧౬

దేవీం కనకదుర్గేతి మునాతుష్టువు రాదరాత్
దుర్గమాఖ్యాఽసురం హత్వాసర్వ దేవైరభిష్టుతా ౧౭

దేవానామభయం దత్వా దేవేంద్రేణ ప్రపూజితా
లోకానాం రక్షణార్థాయ సర్వ పాపాపనుత్తయె ౧౮

పునశ్చమహిషం దైత్యం జఘాన పరమేశ్వరీ
తదాదేవైస్తుతా తత్రసాన్నిధ్య మకరోత్తతః ౧౯

తస్యాద్దర్శన మాత్రేణ పలాయంతేఽతిపాతకాః
ఇంద్రకీలస్తు దుర్గాంబాం స్తుత్వాతాం జగదంబికామ్ ౨౦

సారూప్యంతుతదావవ్రే సాన్నిధ్యం పునరేవహి
తదాప్రభృతి సోఽహ్యద్రిః కనకాచలసంజ్ఞితః ౨౧

దృశ్యతేకృతినామద్య స్వర్ణరూపేణచైవహి
కనకాఖ్యాపురీ రమ్యారాజతే స్వర్ణరూపిణీ ౨౨

పునశ్శుంభ నిశుంభాది దైత్యనాశం యదాఽకరోత్
తచ్ఛుంభాది జయాత్సైజయానామపురీహ్యభూత్ ౨౩

తత్రిత్యామున యస్సర్వే దేవీంలోకైక మాతరమ్
పరమాంపరిస్తుతిం చక్రిర్జయదేవీతి సూక్తతః ౨౪

జ్యోతిర్లింగ స్వరూపేణబభౌ సర్వేశ్వరశ్శివః
కతాశ్వమేధానాజహ్రే బ్రహ్మలోకపితామహః ౨౫

తదాతం పూజయామాసదేవం మల్లికదంబకైః
దర్శనంబ్రహ్మణోదత్వా బ్రహ్మలోకం దదౌశివః ౨౬

తదాప్రభృతి దేవేశం మల్లికేశం వదంతిహి
మల్లికార్జునదేవశ్చ తత్రైవాఽసీత్సుఖప్రదః ౨౭

తత్రైవదక్షిణేభాగే తపస్తప్త్వాతు ఫల్గునః
మల్లికేశ్వర దేవాచ్చలబ్ధ్వా పాశుపతంధనుః ౨౮

యతః క్షేత్రే మహాపుణ్యే తపసేపేచ ఫల్గునః
తస్మాదేతన్మహాక్షేత్రం ఫల్గునక్షేత్రముచ్యతే ౨౯

అత్రస్తత్ఫల్గునం తీర్థం దుర్గాతీర్థం తదత్రహి
శివత్రిశూలతీర్థం చ శంఖతీర్థం మహత్తరమ్ ౩౦

తత్రైవ సైంధవంతీర్థం ముక్తితీర్థంఫలప్రదమ్
ఇంద్రతీర్థం చతత్రైవ ఋషితీర్థమతఃపరమ్ ౩౧

సర్వదేవ మయోహ్యద్రిః సర్వదేవాత్మకశ్శివః
సర్వతీర్థమయీకృష్ణా త్రితయంసంగమంత్విహ ౩౨

యస్యశ్రవణమాత్రేణ పలాయంతేహిపాతకాః
ఏతత్క్షేత్రేణ సదృశం నభూతం నభవిష్యతి ౩౩

భక్త్యాస్నాత్వాఽత్ర మల్లీశం దుర్గాందుఃఖార్తి నాశనీమ్
దృష్ట్వాపాపాత్ప్రముచ్యేత దేవీలోకే వసేత్సదా ౩౪

పితౄణాం పిండదోయశ్చతస్య పుణ్యఫలంశృణు
కులముద్ధృత్య తేనేన దశపూర్వాన్దశాపరాన్ ౩౫

తత్రస్నాత్వానరోభక్త్యా ఫల్గునేశం మహేశ్వరమ్
సమభ్యర్చ్యాఽర్చయేద్దేవం తతోదానం మహాఫలమ్ ౩౬

కృష్ణాకృష్ణాంగసంభూతా సర్వలోకహితానిచ
బీజాన్యాదాయగచ్ఛంతి బ్రహ్మానందస్వరూపిణీ ౩౭

విరోధితాచ కీలాద్రేర్నృసింహోపాన మధ్యతః
చకారవసతిం తత్రపతియోగం ప్రకాంక్షతీ ౩౮

బీజనిక్షేపణాద్గౌరియం బీజపురీమతా
కీలాద్రి దక్షిణేభాగే నృసింహోయత్రతిష్ఠతి ౩౯

నృసింహక్షేత్రపర్యంతం కీలరూపేణవర్తతే
తతోదైర్ఘ్యేణ కీలావత్తస్మాత్కీలాద్రిరుచ్యతే ౪౦

కృష్ణవేణీ మహాపుణ్యాపతియోగం ప్రకాంక్షతీ
గచ్ఛంతీపర్వతం భేత్తుంనశశాక స్థితాతదా ౪౧

దేవాస్సర్వేతదాలోక్య కీలాద్రిం సమవోచతుః
కృష్ణాసాగర యోగాయమార్గం దేహీత్యయాచిషుః ౪౨

దేవతావచనం శ్రుత్వాతథైవాదాత్సురంగకమ్
సురంగద్వారతః కృష్ణాగచ్ఛంతి "హుం"రవంకృతా ౪౩

హుంకారశ్రవణాద్దేవగిరిః ప్రతిభిదేతదా
ఆదాయపర్యంతం కృష్ణాక్షిప్త్వా క్రోశద్వయంతతః ౪౪

జగామస్వైరగమనాపతి సంయోగమిచ్ఛతీ
తత్క్షేత్రం ముక్తిదం ప్రాహురంతరా పర్వతస్యహి ౪౫

తత్రస్నాత్వాచ పీత్వాచ బ్రహ్మహత్యాం వ్యపోహతి
బ్రహ్మలోకవసేత్సోపి పునరావృత్తి వర్జితః ౪౬

కృష్ణాయాశ్చోభయ తటలింగం రామేశ్వరాహ్వయమ్
పురాస్థాపితవాన్ రామో శ్రీమాన్ రాజీవలోచనః ౪౭

రామేశక్షేత్రి యుగళముక్తం పుణ్యాఫలప్రదమ్
ఏతత్క్షేత్రి మహాత్మ్యంతు వక్తుంకోపి నశక్నుయాత్ ౪౮

తస్మాచ్చ దక్షిణె భాగెవిష్ణు క్షేత్రం మహోత్తమమ్
ప్రపంచమధ్య భాగేతు కృష్ణాతీరె శుభస్థలె ౪౯

వైకుంఠా ద్దివ్య సమాగత్య దేవదేవస్సనాతనః
యత్రసంస్థితవాన్ చక్రీ ఆంధ్ర విష్ణుసమాఖ్యయా ౫౦

యత్రి బ్రహ్మాదయస్సర్వే తపఃకుర్వంతి సాంప్రతమ్
తత్రశ్రీకాకుళం నామ పురంముక్తి ప్రదంమహాత్ ౫౧

చతుర్భుజ శ్శంఖచక్ర భూనీళా సహితోహరిః
వసతిం తత్రి వైచక్రి కలౌ కాకుళనాయకః ౫౨

ఏకరాత్రి ప్రసన్నాఖ్యో దేవశ్చ మల్లికేశ్వరః .
తత్రైవ వసతిం చక్రి పూజయిత్వాఽంధ్ర నాయకమ్ ౫౩

తస్మా చ్ఛ్రీకాకుళక్షేత్రిం ఖ్యాత మద్భుతదర్శనమ్
తత్రితీర్థాని శతశస్తేషాంనామాని మేశృణు ౫౪

దేవప్రావం రుద్రిప్రావం చక్రతీర్థంతు వైధసమ్
విష్ణుతీర్థంచ సౌరంతు సోమతీర్థం మునీశ్వరాః ౫౫

తత్రిస్నాత్వా మహాపుణ్యం లభంతెగతి మీప్సితామ్
యాయం కామయతె కామంతం తమాప్నోతి భార్గవ!'! ౫౬

అగస్త్యోనామ దేవర్షిః కృష్ణాయాం తత్రతత్రతు
స్నాత్వా తీర్థేషు సర్వేషు శ్రీకాకుళమథాగమత్ ౫౭

తత్తైత్రేతుతపః కృత్వా సర్వకామానవాప్తవాన్
లవమాత్రంతు యద్దానం మేరుతుల్య ఫలంలభేత్ ౫౮

బహూనాకిం వదిష్యామి క్షేత్రమాహాత్మ్య మద్భుతం
సంకోచే నైవ కథితం వక్తుంబ్రా తుం చకః ప్రభుః ౫౯

ఇతిస్కాంద పురాణే సహ్యాద్రిఖండే కృష్ణానదీ మాహా
త్మ్య శ్రీకాకుళక్షేత్ర వర్ణనం నామ ఏకోనత్రింశోఽధ్యా

యస్సమాప్తః॥

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి శృణ్వంతుముని సత్తమాః
కాకుళస్య క్షేత్రమాత్రే లింగం సోమేశ్వరాభిదమ్ ౧

తత్పాపనాశనం తీర్థముత్తమంచనుదుర్లభమ్
తస్మిన్‌తీర్థే కృతంస్నానం సర్వ దోషాన్ వ్యపోహతి ౨

కృష్ణాయాం సలిలేస్నాత్వా పితృపిండప్రదోనరః ॥
కులముత్తార్య తేతేన శివలోకేవసేత్సదా

తత్రబ్రహ్మమహేంద్రశ్చ సర్వేదేవా మహర్షయః
సోమేశస్య ప్రసాదేన సిద్ధిమాపుఃపురాఖలు ౪

కృష్ణాయాః పశ్చిమేభాగవ నగి గం ప్రతిష్ఠితమ్
తత్రదత్తంచ యజ్ఞప్తం సర్వం కోటిగుణంభవేత్ ౫

తస్మాత్కోటి ఫలీనామ తీర్థం హ్యుత్తమోత్తమమ్
తత్రస్నానాదికం కుర్యాద్దర్శనం పాపనాశనమ్ ౬

తత్క్షేత్ర దక్షిణే భాగే శుక్లతీర్థం శుభప్రదమ్
తత్ర విఘ్నేశ్వరో దేవోఽప్యస్తి సర్వార్థసిద్ధిదః ౭

తస్మాద్వ్యాఘ్రపురీక్షేత్రం క్రోశమాత్రే స్థితం శుభమ్
తత్క్షేత్రే భగవాన్ విష్ణుర్దేవరాజో దయానిధిః ౮

వరాన్ దదాతు భక్తేభ్యో వరదోఽభూచ్ఛ్రియః పతిః
తస్య సందర్శనార్థం చ పార్వత్యా సహ శంకరః ౯

వసంతి ఋషయస్సర్వే దేవా ఇంద్రపురోగమాః
తత్క్షేత్రం ముక్తిదం ప్రాహుర్వ్యాపక్రోశద్వయం బుధాః ౧౦

సురాపీ స్వర్ణహారీ వా బ్రహ్మహా గురుతల్పగః
తత్తీర్థ దర్శనాత్సద్యో ముచ్యతే సర్వకిల్బిషైః ౧౧

తతస్తు పూర్వదిగ్భాగే నరకోత్తారకం స్మృతమ్
తత్ర తు పృథివిలింగం స్వయంభూతం విముక్తిదమ్ ౧౨

పశ్చిమాభిముఖం దేవం దృష్ట్వా ముచ్యేత బంధనాత్
అత్ర నారాయణో దేవోఽప్యస్తి భక్తైః ప్రపూజితః ౧౩

తత్ర స్నాత్వా తు కృష్ణాయాస్సలిలే పిండదో నరః
సప్త పూర్వాన్ సప్తపరాన్ పితౄనుత్తారయేత్సహి ౧౪

మధ్యవ్యాఘ్రేశ్వరక్షేత్రే వ్యాఘ్రపాదాశ్రమం వరమ్
తస్మాచ్చ దక్షిణే భాగే విష్ణుక్షేత్రం మహత్తరమ్ ౧౫

యత్రనారాయణో దేవో లక్ష్మీయుక్తో సనాతనః
వేణ్ణాయాః పూర్వభాగేషు పురారామ ప్రతిష్ఠితః ౧౬

తథైవపశ్చిమే తీరే ఏ తన్మూర్తిః ప్రతిష్ఠితః
నారాయణ ద్వయం క్షేత్రం తతఃప్రోక్తం మహాశుభమ్ ౧౭

అస్మిన్ క్షేత్రే తపస్తేపే వసిష్ఠో భగవాన్మునిః
అవనీతనుజాసీతా వసిష్ఠస్యాంతికేస్థితా ౧౮

ధర్మాంచ్ఛ్రుత్వాచసాదేవి పూజయామాసాదరమ్
యతోఽవనీ సుతాఽవాత్సీ దవనీ పురమీరితమ్ ౧౯

కృష్ణైస్యైనైతమస్నాత్వా తృష్ణాఖ్యాపరమీడ్యతే
అస్మిన్కోటి శతం తీర్థం సదాసన్నిహితం భవేత్ ౨౦

తత్సేవనం మహాపుణ్యం దర్శనం చేష్టదాయకమ్
స్పర్శనం మోక్షదం ప్రాహుర్నజానే స్నాన జంఫలమ్ ౨౧

జన్మత్రయార్జితం పాపం సకృత్స్నానేన ముచ్యతే
క్షేత్రదర్శనమాత్రేణ విష్ణుసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ౨౨

తస్మాచ్ఛదక్షిణెభాగె ముక్తిక్షేత్ర ముదాహృతమ్
యత్రముక్తేశ్వరోదేవో కాకుస్థేన ప్రతిష్ఠితః ౨౩

తత్రస్నాత్వాఽర్చయేద్యస్తు శంకరం లోకశంకరమ్
తస్యపాపానినశ్యంతి మహాదేవస్య దర్శనాత్ ౨౪

వ్యాఘ్రేశ్వరా త్పృథక్భూత్వా వేణీ ప్రాప్తాచసాగరమ్
తత్రసంగేశ్వరోనామ శివోఽభూత్క్షేత్రపాలకః ౨౫

భావనారాయణోదేవో యత్రతిష్ఠతిమూర్తిమాన్
తత్రస్నాతోనరోభక్త్యాతస్య పుణ్యంవదామ్యహమ్ ౨౬

స్నానం దానం జపోహోమ స్స్వాధ్యాయః పితృతర్పణమ్
ఏవంకోటిగుణం ప్రోక్తం తర్పణంచాఽఘమర్షణమ్ ౧౭

వేణీసంగథ వేలాస్స్నానం సర్వపాప విమోచనమ్
దేవేభ్యశ్చపితృభ్యశ్చ నమస్కు-ర్యాత్కృ తాంజలిః ౨౮

వ్యాఘ్రేశపూర్వదిగ్భాగ కుమారక్షేత్రముత్తమమ్
సుబ్రహ్మణ్యోఽవ సత్తత్ర భుక్తి ముక్తి ఫలప్రదః ౨౯

స్నానమాత్రేణ తత్తీర్థే త్రికోటి జన్మాఘనాశనమ్
తతఃపరం క్రోశతీర్థం సర్వతీర్థోత్త మోత్తమమ్ 3౦

అత్రస్నానం మహాపుణ్యం సాయుజ్యస్యైవ కారణమ్
స్నానం దానం జపస్తత్ర సర్వమానంత్యమశ్నుతే 3౧

తత స్తైకువనం నామక్షేత్రం శివవిభూషణమ్
యత్రరామేశ్వరో దేవోఽ స్త్యగస్త్య మునిపూజితః 3౨

పితృస్నానం మహాపుణ్యం మోక్షసామ్రాజ్య కారణమ్
తత్రాణాం పిండదోమర్త్యో మాతృగర్భం నవిందతి 33

తతఃపూర్వం మహాక్షేత్రం సర్వాఘౌఘ వినాశనమ్
యత్రనాగేశ్వరోదేవః కృష్ణాచోత్తరవాహినీ 3౪

ఉగగ్వహామహాపుణ్యా త్రిషులోకేషుదుర్లభా
యావైదక్షిణగంగేతి సర్వలోకేషుగీయతే 3౫

స్మరణాత్సర్వపాపఘ్నీ దర్శనాన్ముక్తిదాయినీ
స్నానాత్సాయుజ్యదా దేవీ కృష్ణా పుణ్యైకరూపిణీ ౩౬

యజ్ఞప్తమత్రియద్దత్త మనంతంఫలమశ్నుతె
కృష్ణాతీర్థఫలం చాపివక్తుంస్కందోపి నప్రభుః ౩౭

కర్కోటక స్వరూపేణ ఏతల్లింగం శిలామయమ్
తతఃకర్కోటక క్షేత్రమితిఖ్యాతం సమంతతః ౩౮

వసిష్ఠః పూజయామాస పార్వత్యాసహదుర్గయా
తస్మాన్మునిగణైప్రోక్తం వాసిషం తీర్థముత్తమమ్ ౩౯

కదలీషండమధ్యస్థం నాగలింగంచ దర్శనా
కదలీపురమిత్యేత ద్వాసిష్ఠంచబుధావిదుః ౪౦

తదుత్తరదశి శ్రీమన్నాగకుండం శుభావహమ్
నాగకుండస్య మాహాత్మ్య మనంతం కోవదిష్యతి ౧౪

తదుత్తరదిశి శ్రీమద్బ్రహ్మకుండం చరాద్రికమ్
కుండత్రియేతు స్నానంచ దానహోమార్చనాదికమ్ ౪౨

ఏవరూపం కృతంచేత్స్యాదనంతం ఫలమశ్నుతె
వసిష్ఠః కౌశికశ్చైవ యత్రసంవాదకాంక్షిణౌ ౪౩

తపస్తప్తుం ప్రచక్రాతే వసిష్ఠ స్సిద్ధిమాప్తవాన్
విశ్వామిత్రస్సిద్ధికామీ విష్ణుమారాధ్యచాఽప్తవాన్ ౪౪

వేణునాదప్రియం శ్రీమచ్చతుర్బాహుం మనోరమమ్
గోపాలవిగ్రహం క్షేత్రపాలకం కృతవానసౌ ౪౫

తస్మాద్వ్యాసిష్ఠక్షేత్రం చ నైశ్వ్యామితం విదుర్బుధాః
తతో కృష్ణానదీరమ్యా గత్వాసాగరగామినీ ౪౬

హంసద్వీప సమీపేతు సాగరం ప్రవిశన్నదీ
యత్రగోపాలకో దేవస్సర్వాభీష్ట ఫలప్రదః ౪౭

తత్రదేవర్షిసంఘాశ్చలభం తెగతిముత్తమామ్
ముదాభక్త్యా ప్రసీదంతీయం యత్రకృష్ణానుసంగతా ౩౮

తత్రసర్వాణితీర్థాని వసంతీతిబుధావిదుః
గోపాలకప్రసాదేన సర్వసిద్ధిర్భవేద్ధ్రువమ్ ౪౯

కృష్ణామాహాత్మ్యమమలం శృణుధ్వం తస్య వై ఫలమ్
ససర్వపాపాన్ముచ్యేత సత్యం స్కందేన భాషితమ్ ౫౦

బ్రహ్మలోకేవసతోఽపి పునరావృత్తి వర్జితమ్
సతస్యపునరావృత్తిర్బ్రహ్మణా దివిమోదతే ౫౧

ఇతిస్కాందపురాణే సహ్యాద్రిఖండే కృష్ణానదీ మా
హాత్మ్యే ఉభయనాగేశ్వర హంసద్వీపాదిక్షేత్ర వర్ణనం
నామత్రింశోఽధ్యాయః॥

దుర్గాంబాకుండ మహాత్మ్యమ్

సూతః :-

పంచవట్యాం స్థితో రామస్సీతస్సహ లక్ష్మణః
అగస్త్యంపరి పప్రచ్ఛ కుంభయోనిం మహామునిమ్ ౧

రామః :-

శ్రీశైలాఖ్య మహాక్షేత్ర మాహాత్మ్యం వర్ణితంత్వయా
వేదాద్రీశస్య దేవస్య మహాత్మ్యముప దర్శితమ్ ౨

దుర్గాంబాఖండ మాహాత్మ్యం వదమేవిస్తరేణ వై
కేన తత్ర తపస్తప్తం కస్మై దుర్గావరాన్దదౌ ౩

ప్రసన్నా కేనమంత్రేణ తత్ఖండంక్వ ప్రతిష్ఠితమ్
లోపాముద్రాపతే బ్రహ్మన్ శ్రోతుమిచ్ఛామిసాంప్రతమ్ ౪

అగస్త్యః :-

దుర్గాఖండ స్యమాహాత్మ్యం వక్ష్యామి శృణురాఘవ
యస్యస్మరణ మాత్రేణ కృతార్థో జాయతేనరః ౫

దుర్గాయానైరుతే కోణే దుర్గాంబా ఖండముత్తమమ్
దుర్గా ఖండం మహాతీర్థ మిత్యాఖ్యా రేణ వినిర్మితమ్ ౬

సదానద్యః పురాభూమౌ స్మరణా ద్భువి పుణ్యదాః
దుర్గాఖండం సమాసాద్య తిష్ఠంతిచ శివాజ్ఞయా॥ ౭

ప్రసిద్ధం సర్వలోకేషు సర్వతీర్థోత్తమం పరమ్
జాహ్నవీ బ్రహ్మపుత్రా చసితా భద్రా సరస్వతీ॥ ౮

యమునా తమసాపుణ్యా విపాశా బాహుదానదీ
సింధుస్తుంగాపి నీరేవా ముచికుందాచ శారదా॥ ౯

సోమోద్భవా శోణభద్రా జామదగ్నీ మహానదీ
త్రిప్రావతోష్ణి వింధ్యాపి చర్మణ్వ త్యరుణానదీ॥ ౧౦

తథావినూత పాపాచ వ్యాఘ్రనద్యపి గోమతీ
గండకీ సరయూశ్చైవ విశాలా విమలా నదీ॥ ౧౧

శరావతీ వేగవతీ భోగవత్యమృతాపగా
చంద్రభాగా సూర్యభాగా బ్రహ్మణీంద్ర నదీ యథా॥ ౧౨

చైనతేయా ప్రణీతాచ గోదా సప్త ప్రవాహగా
మలాపహారిణీ భీమా కృష్ణవేణీ మహానదీ॥ ౧౩

తుంగభద్రా బ్రహ్మనదీ ప్రణవాక్షక నద్యపి
భీమన్వనా భార్గవీచ ఉత్తరార్థా పినాకినీ॥ ౧౪

సువర్ణముఖీ వాసిష్ఠానకీ విష్ణు పదోద్భవా
కుముద్వతీ దక్షిణాచ పినాకి న్యమర ప్రియా! ౧౫

కావేరీ తామ్రపర్ణీచ మురజా వేణుభేదినీ
ఏతాశ్చాన్యా మహానద్యః కుండేస్మిన్నఘనాశకే॥ ౧౬

ఏతత్కుండం ప్రపద్యంతే స్వస్వాంశైశ్చ శివాజ్ఞయా
తతో కుండేఽత్ర స్నానంచ సర్వనద్యవగాహనమ్॥ ౧౭

తథా తీర్థాని వలోకేఽస్మిన్ ప్రసిద్ధాని రఘూద్వహా
విష్ణుపాదోదకం తీర్థం తీర్థరా ణ్మణికర్ణికా॥ ౧౮

జ్ఞానవాపీ బ్రహ్మవాపీ రుద్రవాపీ తథైవ చ
అర్కతీర్థం చంద్రతీర్థ మాగస్త్యం తీర్థముత్తమమ్॥ ౧౯

దుర్గాతీర్థం శక్రతీర్థం కామాక్షీ తీర్థమేవచ
కామేశ్వర మహాతీర్థం తీర్థం త్రైపుర సుందరమ్॥ ౨౦

భృగుతీర్థంచ కేదారం యతుతీర్థంచ కర్దమమ్
స్వర్ణ తీర్థం శుక్రతీర్థం తీర్థం వైఖానసం మహత్। ౨౦

ప్రహ్లాదతీర్థ శ్రీకుండీ తీర్థరాజంతు పిప్పలమ్ ॥
పరిఖాతీర్థంచ గోకర్ణం కాపిలం తీర్థ ముత్తమం ॥ ౨౨

తీర్థం నారాయణం చైవ తథావై నాయకం స్మృతమ్
బదర్యాం నారదం తీర్థం సౌమ్య రుద్ర మహాలయమ్॥ ౨౩

సిద్ధాశ్రమే సిద్ధతీర్థం వైశ్వామిత్రంచ భాస్కరం
శైలతీర్థంతు పద్మాఖ్యం బ్రహ్మావర్తంతు మాధవమ్॥ ౨౪

ఛాయా భగవతీ తీర్థం తీర్థం పార్జన్య మేవచ
సుధాకుండంచ తీరాఖ్యం క్రౌంచకుండం తతఃపరమ్॥ ౨౫

శంభుతీర్థంచతం జంబుం కౌమారం బాణతీర్థకమ్
శారదాతీర్థ గాంధర్వ్యే పకామ్రం పృథు తీర్థకమ్॥ ౨౬

పాపనాశన తీర్థంతు పౌలోమం తీర్థ ముత్తమమ్
చక్రతీర్థం తథారుద్రం తీర్థం వైరోచనం తథా॥ ౨౭

ఋషితీర్థంచ రత్నాఖ్యం మార్కండం తీర్థమేవచ
అగ్నితీర్థంచ సారంగం భస్మకుండం శివప్రియమ్॥ ౨౮

తత్రైవ సుందరీతీర్థం తీర్థం పాపవిమోచనం ॥
యజ్ఞతీర్థంతు సోమాఖ్యం పంచాప్సరస మేవచ॥ ౨౯

అశ్వతీర్థంతు గర్గాఖ్యం మాణిక్యం తీర్థముత్తమమ్
మనుతీర్థం శుక్రతీర్థం చ్యవనస్య మహాత్మనః ౩౦

అశ్వతీర్థంతు తత్రైవ సర్వరోగ హరం పరమ్
గౌరీకుండాఖ్య తీర్థంతు యత్ర స్వాయంభువో మనుః ౩౧

ప్రసాదమగమద్విష్ణో శ్శ్వేతరూప సమన్వితః
కూర్మతీర్థంచ వారాహం నారసింహంచ భార్గవమ్ ౩౨

బలి తీర్థం యత్రబలిర్విష్ణుం జిష్ణుం సనాతనమ్
తోషయామాస నిష్కామో యజ్ఞై శ్శాస్త్రోక్త దక్షిణైః ౩౩

తత్రైవ వామనం తీర్థం విష్ణుర్యా మనసాం గతః
పూజితో బలినా తీర్థం విష్ణుపాదా మృతో ద్భవమ్ ౩౪

ఏవమన్యాని తీర్థాని యాని సంతి మహీతలే
ప్రసిద్ధా న్యత్రతిష్ఠంతి సర్వపాప హరాణి వై ౩౫

సన్నిధానం ప్రపద్యంతే సదాశివ సమాజ్ఞయా
యత్రతు స్నాన మాత్రేణ వృద్ధోపి తరుణో భవేత్ ౩౬

యేస్నాన మత్రకుర్వంతి తేషాం సిద్ధ్యంతి కామనాః
బ్రహ్మలోక స్థితి స్తేషాం పునరావృత్తి వర్జితా ౩౭

ఋషయ శ్చారణా సిద్ధాయే వాన్యే ర్మోక్ష కాంక్షిణః
సర్వత్రస్నాన మాత్రేణ దేవి సాయుజ్యమాప్నుయుః ౩౮

క్రౌంచై శ్చ మిథునీభూతైః హంసకారండకై ర్బకైః
కలస్వనై శ్చక్రవాకై రాకీర్ణం శతపత్రకైః ౩౯

కుముదై రుత్పలైః కోకనదై శ్శోభన గంధిభిః
ఆమోదిత పరిసన్నిన సలిలేన విరాజితమ్ ౪౦

మత్త షట్పద నిర్ఘుష్టం సేవితం మత్స్య కచ్ఛపైః
కేతకీషండ నిర్బాధం నిత్య పుష్ప ఫలద్రుమైః ౪౧

పాటలాఽశోక పున్నాగై రామ్రై రామ్రాతకైరపి
చంపకై ర్వకుళై ర్జాతీ నారికేళై రనేకశః ౪౨

నారంగకై ర్బీజ పూరై ర్బిల్వకై స్తీర సంభవైః అణరాసైః
వ్యాప్తంచ మల్లికాషండై ర్దీర్ఘమాన్యం సరోవరమ్ ౪౩

ప్రియేణ మల్లికేశేన సహితా జగదంబికా
విహరత్యత్ర సాదేవీ క్రీడా కాలేషు రాత్రిషు ౪౪

సేవితా దేవకన్యాభిః భువనశ్రేయసే యతః
దుర్గాకుండమిదం తస్మా త్త్రిషు లోకేషు విశ్రుతమ్ ౪౫

ఉత్తమం సర్వతీర్థానాం మల్లికేశ ప్రియావహమ్
దేశాంతరస్థితై ర్మర్త్యై రంబికా కుండముచ్యతే ౪౬

ఏతత్కుండస్య మాహాత్మ్యం వర్ణనే నహి శక్నుయాత్
శివసాక్షాత్త్రిదాకోఽహ మల్పానా గల్ప దర్శనః ౪౭

అంబికా కుండ సలిల మవిచ్ఛిన్నం పియః పిబేత్
నిర్ధనో ధనితాం యాయా ద్రోగీ ముచ్యేత రోగతః ౪౮

విద్యాం లభేత విద్యార్థీ బద్ధో ముచ్యేత బంధనాత్
వైధవ్యం నాఽశ్నుతే నారీ గృహీ కామానవాప్నుయాత్ ౪౯

దుర్గాకుండజలం పీత్వా రోగేభ్యో ముచ్యతే జనః
కిమన్యై రౌషధై స్తస్య కింధానై స్తపసా చకిమ్ ౫౦

దాతుం స్వర్గాపి భోగానాం హంతుం పాతక పర్వతాన్
అత్రయే స్నాంతి మనుజాః ధృవంతే ముక్తి భాజనః॥ ౫౧

ఇత్యుక్తం శంభునా పూర్వం స్కాందాయచ మహాత్మనే
తదేవ కథితం రామ! సత్యం శంకర భాషితమ్॥ ౫౨

ఇతి పద్మపురాణే, పూర్వఖండే దుర్గాకుండ మాహాత్మ్యంనామ
పంచాశస్సర్గ స్సమాప్తః.

కనకదుర్గా మహత్త్వమ్

ఏకదా నైమిశారణ్యే శౌనకాద్యా మహర్షయః
అపృచ్ఛన్సూతమాసీనం పురాణార్థ విశారదమ్ ౧

దుర్గాదేవ్యా మాహాత్మ్యంచ మల్లికేశస్య సాదరమ్
సూతసూత మహాభాగ! వదస్వ కరుణానిధే! ౨

ఇతి తైర్వ్యాచితో భూత్వా సూతః పౌరాణికోత్తమః
నమస్కృత్య మహాదేవం ప్రవక్తుముపచక్రమే ౩

సూతః॥

కదాచిన్నారదోఽపృచ్ఛచ్ఛంకరం చంద్రశేఖరమ్
శారదాభ్రప్రతీకాశో వీణాపాణి స్తపోనిధిః ౪

గాయన్నారాయణం దేవం సంప్రహృష్టమనా స్తతః

నారదః॥

భగవన్ దేవదేవేశ శ్రోతు మిచ్ఛామి సాంప్రతమ్ ౫

దుర్గాదేవ్యా మాహాత్మ్యంచ మల్లికేశస్య నైతథా
సంసారోత్తారకం పుణ్యం వదస్వ కరుణానిధే ! ౬

శంకరః ॥

పురామాళవదేశేతు హేమకీర్తిర్మహాప్రభుః
చంద్రవంశే సముద్భూతస్సర్వభూతహితే రతః ౭

రాజ్యం వై పాలయామాస చిరకాలమతంద్రితః
నామ్నా రత్నావళీ సాధ్వీ తస్య భార్యా బభూవహ ౮

తస్యాస్తు సంతతిర్నాస్తి తస్మాచ్చింతాపరాసతీ
భర్తారముపసంగమ్య ప్రార్థయామాస సాదరమ్॥ ౯

గతిర్నాస్తీత్య పుత్రాణాం ప్రవదంతి మనీషిణః
కేనోపాయేన సంతానం లప్స్యేహం వద మే విభో॥ ౧౦

తదా సంచిత్య బహుధా హేమకీర్తిస్సుబుద్ధిమాన్
పుణ్య తీర్థాటనం కృత్వా తపః కర్తుం సునిశ్చితః॥ ౧౧

కురుక్షేత్రం హయక్షేత్రం కేదారం బదరీవనమ్
నీలకంఠం చ నేపాలం తథా సముద్రమహాలయమ్॥ ౧౨

శ్రీశైలం చ తథా జంబూక్షేత్రం గోకర్ణకం శుభమ్
అహోబిలం తతో ప్రాప్య వేదాద్రీశ మతః పరమ్॥ ౧౩

కృత్వాఽవగాహనం తత్ర దృష్ట్వా దేవాయతనాని చ
తత్ర తత్ర తపస్తప్త్వా చిరం సంతానకాంక్షయా॥ ౧౪

అకృతార్థోఽతి నిర్విణ్ణః కేవలం శాంతమానసః
తతోప్రాప్యేంద్రకీలం చ దుర్గాదేవీందదర్శహ॥ ౧౫

దుర్గాకుండే చ కృష్ణాయాం స్నాత్వా చ సహభార్యయా
త్రిస్త్రికేతు తపశ్చక్రే స్వల్పకాలం జితేంద్రియః॥ ౧౬

కదాచిత్కార్తికే మాసి అష్టమ్యాం హరివాసరే
దుర్గాభక్తప్రియా దేవి ప్రసాద మకరోత్తయోః॥ ౧౭

సంపూజ్యచాఽథ దుర్గాంబాం ప్రసన్నముఖపంకజామ్
స్తుత్వా సంతతిం దివ్యాం ప్రార్థయా మాసతుఃకిల॥ ౧౮

కైలాస శిఖర రమ్యే కల్పచ్ఛాయాం తరేశుభే
స్వర్ణమంటప మధ్యేతు రత్నపీఠేసునిర్మితే॥ ౧౯

తన్మధ్యేపరమాం దేవీం సుభ్రువంచసుమధ్యమామ్
మందస్మిత ముఖాంభోజాంత్రినేత్రాం చంద్రశేఖరామ్ ౨౦

దివ్యచందన లిప్తాంగాం దివ్యాభరణభూషితాం
ఉత్తుంగవృత్తకఠిన స్తనమండలమండితామ్ ౨౧

కందర్ప కోటిలావణ్యాం పూర్ణషోడశవార్షికామ్
దివ్యాయుధ ధరాం దేవీమష్టభిః కరపంకజైః ౨౨

సింహవాహనపార్శ్వస్థాం బాలాంత్రిపురసుందరీమ్
తదాదృష్ట్వాదంపతీతాం విస్మయం పరమంగతౌ ౨౩

ప్రణిపత్యాఽథ దుర్గాంబాం కుముదోత్పలపంకజైః
మల్లికాజాతీ కుసుమైః కరవీరైశ్చచంపకైః ౨౪

పునస్సంపూజ్య తాం దేవీం కన్యాం ప్రార్థయామాసతుః
తయోర్వాక్యం నిశమ్యాథ సంప్రహృష్టసుమానసా ౨౫

అహం దాస్యామి పుత్రీంచ యువాభ్యాం నై మదంశతః
దేవీవాక్యా తదాశ్రుత్వా తౌగతౌ నగరం నిజమ్ ౨౬

ఏకస్మిన్ శుభలగ్నే చ గర్భిణీసాబభూవహ
దశమే మాసి సంప్రాప్తే కన్యారత్న మజాయత ౨౭

సా బాలావవృధేపిత్రో గేహే చంద్రికళాభిధా
పద్మాననా పద్మనేత్రా సుకేశీ మంజుభాషిణీ ౨౮

బింబాధరా చ శ్రీకణ్ణా కంబు కంఠీశుచిస్మితా
గంభీరనాభిసంయుక్తా నితాంత కృశమధ్యమా ౨౯

తనురోమావళీరమ్యా సుకుమారపదాంబుజా
సర్వవిద్యాసు కుశలా సత్యశీలా మనోహరీ ౩౦

విదర్భరాజ పుత్రీంచ నామ్నా రత్నాకరం ప్రభుమ్
ఆహూయతస్య తాం బాలాం మాళవాధిపతిస్సుధీః ౩౧

కన్యాదానం తతఃకృత్వా సంతోషం ప్రాప్తవానసౌ
తేనదానేన ననందుః పితరస్తస్యనారద ౩౨

తస్మాద్దేవీ చ దుర్గాంబా సేవ్యాభక్తజనైరపి
యానికామాని వృచ్ఛంతి తానిసర్వాణి దాస్యతి ౩౩

ఇతి బ్రహ్మాండ పురాణే ఉత్తరఖండే రుద్రనారద సంవాదే
దుర్గామాహాత్మ్యం నామ ఏకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః

దుర్గా మహత్త్వ కథనమ్

అగస్త్యః

శృణురామ! కథామేతాం దుర్గాదేవ్యాశ్చ సంశ్రితామ్
వర్ధనీం సర్వసౌభాగ్యం విస్తరాద్వదతో మమ ౧

పురా దేవీ ప్రసాదేన పిశాచో మోక్షమాప్తవాన్
భూలోకేఽవంతికాదేశే కళ్యాణాఖ్య పురేశుభే. ౨

తత్రాసీద్యజ్ఞశర్మాఖ్యో విద్వాన్ కశ్చిద్ద్విజోత్తమః
తస్యపుత్రాస్సమ భవన్ చత్వారో నిగమాంతగాః 3

సర్వశాస్త్రార్థ తత్వజ్ఞాః కృతాగమ పరిశ్రమాః
చతుర్థపుత్రో యాత్రార్థం దేవశర్మా సముత్సుకః ౪

పిత్రాదిభిరనుజ్ఞాతో వేదాధ్యయన తత్పరః
శ్రీమజ్జనార్దనం నామ క్షేత్రం ప్రథమ మాగతః ౫

జనార్దనం రమానాథం ప్రణమ్య శిరసా ద్విజః
అనంతశయనం గత్వా నత్వాచాఽనంతశాయినమ్ ౬

కన్యాకుమారికాం దేవీం మీనాక్షీం మధురా శ్రితామ్
తా మాది శక్తిం లోకానాం ప్రణమ్య విధివత్తతః ౭

శ్రీశైలాఖ్యం మహాక్షేత్రం సింహాద్రించ మహాబిలమ్
విరూపాక్షంచ గోకర్ణం అంతర్వేది మథాగమత్ ౮

త్రియంబకం మహాక్షేత్రం యత్రోత్పన్నాహి గౌతమీ
భీమశంకర మానమ్య స్థాణ్వీశం సోమశేఖరమ్ ౯

కురుక్షేత్రం హరిద్వారం గత్వా రుద్ర మహాలయమ్
శివం దృష్ట్వాతు కేదారే గత్వా నత్వా మహేశ్వరమ్ ౧౦

ప్రసన్నాలక నందాంచ దృష్ట్వా దేవప్రయాగకమ్
వటప్రయాగాం కల్యాణీం దృష్ట్వా నత్వా వటేశ్వరమ్ ౧౧

వారణాసీం తతో గత్వా నత్వా విశ్వేశ్వరం ప్రభుమ్
స్నాత్వా కపిల ధారాయాం దృష్ట్వా వృషభ ధ్వజమ్ ౧౨

శంఖ కర్ణేశ్వరం దృష్ట్వా నీలాద్రౌ నీలమాధవమ్
దాక్షారామేశ్వరం భీమం సప్త గోదావరీం తథా ౧౩

దృష్ట్వా కోటేశ్వరం దేవం స్నాత్వా పాపవినాశనే
శోభనాచల వ్యాఘ్రేశం మంగళాద్రీశ మేవచ ౧౪

దృష్ట్వాతు బ్రహ్మసంవేద్యం రుద్రసంవేద్య మేవచ
తతో నాగేశ్వరం దేవం కదళీపుర మాశ్రితమ్ ౧౫

హంసద్వీపం తదాగత్య గోపాలం మోక్షదాయకమ్
కృష్ణాసాగర సంగేచ స్నాత్వా దేవం దదర్శహ ౧౬

తతో శ్రీకాకుళం గత్వా ప్రణమ్యాచాంధ్ర నాయకమ్
స్నాత్వాచ తత్ర తీర్థేషు ఏక రాత్రి ప్రసన్నకమ్ ౧౭

మల్లికేశం తతో దృష్ట్వా దుర్గాయాః క్షేత్ర మాగతః
స్నాత్వాతు కృష్ణవేణ్యాయాం దృష్ట్వాతాం జగదంబికామ్ ౧౮

దుర్గా కుండం సమాశ్రిత్య తత్తీరే త్యుపవిష్టవాన్
తత్ర సంధ్యాం సమాసాద్య నిమీలాఽధ ద్విజః పరమ్ ౧౯

ధ్యాత్వా దుర్గాం మహాదేవీం మల్లేశ్వరమ నామయమ్
ఉన్మీల్య నయనేఽ పశ్యత్పిశాచ మతిభీషణమ్ ౨౦

సర్వాంగ వికృతం ఘోరం దగ్ధ పాదప సన్నిభమ్
హాస్తేన వ్యాది శత్కస్త్వ మితి బ్రాహ్మణ పుంగవః ౨౧

పిశాచోఽహం పిశాచోఽహం పిశాచోఽహమితీరితః

ఏశాచః॥

సర్వతీర్థాటనం కృత్వాపిశాచత్వేన పీడితః ౨౨
చరన్త్వాంతికం గంతుమశక్త సన్నిహాస్థితః

బ్రాహ్మణః॥
కస్త్వం కేననిమిత్తేన పిశాచత్వముపాగతః ౨౩
కిమర్థమాగతోఽస్యద్యవద సర్వం యదీచ్ఛసి
పిశాచః ॥
లోకేస్మిన్నుత్కళే దేశే హ్యస్తి శోణపురంమహత్ ౨౪
అగ్నిహోత్రీవేదరతః శిలావృత్త్యోప జీవనః
ధర్మాత్మభట్ట ఇతిఖ్యాతో ద్విజోఽభూ ద్వేదపారగః ౨౫

కుశలో యజ్ఞ విద్యాయాం ప్రతిగ్రహపరాఙ్ముఖః
తస్య తృతీయ పుత్రోఽహం శంభా భట్టేతి విశ్రుతః ౨౬

రేణుకానామసాధ్వీచ మమభార్యా బభూవహ
ఏతాదృశకళత్రేణ బాలకైశ్చ ప్రపీడితః ౨౭

శార్ధం చాపి రాజానం యాచితం గోద్వయం మయా
సతథేతి ప్రతిజ్ఞాయ తూష్ణీమామంత్ర్యమాం తదా ౨౮

చంద్రపాలాహ్వయః శ్రీమాన్ శ్వేతద్వీపస్య పాలకః
ధేనుద్వయం సమానీయ దత్తవాన్మే ద్విజప్రియః ౨౯

నమే హస్తే జలం దత్తం నాఽక్షతాః సకుశా అపి
న శివార్పిత మిత్యుక్తం తథాప్యేతత్సమాచరత్ ౩౦

తదాఽశరీరిణీ కాపి శ్రుతా వాగతినిష్ఠురా
త్వయా ప్రతిగృహీతం యదవైధం శ్రుతిగర్హితమ్ ౩౧

తత్ప్రతిగ్రహజన్యం తు పాపం భుంక్ష్వ మహీసుర
బహువర్ష సహస్రాణి పిశాచో భవ మా చిరమ్ ౩౨

న పశ్యథః భోక్తారో సదా శౌచదారకాః
పతంత్యేవ సదాఽధస్త్య క్షుద్రకర్మపరాయణాః ౩౩

యది తేఽస్తి కృతే తాపః దుర్గాదేవీం సమాశ్రయ
తత్రాఽగత్య తపశ్శాలీ కశ్చిద్బ్రాహ్మణపుంగవః ౩౪

తారయిష్యతి తత్రత్యాం గర్హితాయా విపత్తితః
తతః ప్రభృతి పైశాచం రూపం చాహమవాప్తవాన్ ౩౫

కాలంనీత్వా మివిమనా భవద్దర్శన కాంక్షయా
త్వామహంశరణం యాతః పైశాచాన్మోచయద్విజ ౩౬

ఇతిసంప్రార్థితస్తేన బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవిత్తమః
పిశాచంతుసమానీయ స్నాపయేద్గా గ్గకుండకే ౩౭

తతోమంత్రించ గాయత్రీం దేవీపంచాక్షరీంతదా
ఓంకారం వ్యాహృతీస్త్రస్ః పునః ప్రణవమాదితః ౩౮

బ్రహ్మవిద్యాంచ గాయత్రీం పిశాచం సముపాదిశత్
బ్రహ్మవిద్యాంగృహీత్వాసౌ జప్త్వాచశ్రద్ధయాన్వితః ౩౯

ఏవంకృత్వా యథాశక్తిర్దేవీం పూజాంచకారసః
తతోప్యుపదేశ శోపాపం తాళయామాస భూసురః ౪౦

తతఃపిశాచ కాంత్యక్త్వా బ్రాహ్మణో దివ్యసుందరః
దివ్యమాలాంబరధరో దివ్యభూషణ భూషితః ౪౧

ఏవంతు ప్రార్థయామాస శివం పన్నగభూషణమ్
నమస్తే పార్వతీనాథ! నమస్తె విశ్వమంగళ ౪౨

నమః పరమకారుణ్య నమస్తె సురపూజిత!
అవిద్యాం దర్పణీకృత్య తేజసి ప్రతిబింబితః ౪౩

జీవత్వమీశ్వరో బింబో మల్లికేశ మహాప్రభో!
బ్రహ్మవిష్ణ్వీశరూపేణ సృజస్య వసిహంసిచ ౪౪

పరంబ్రహ్మ పరంధామ పరమో నిష్పదప్రియః
త్వమేవ శుద్ధచైతన్యం ద్వైతాంజన వివర్జితమ్ ౪౫

శుద్ధంబుద్ధం పరిముక్తంచ స్వరూపం తే మహేశ్వర
మాయయాఽపహృతజ్ఞానాః నజానంతి బుధా అపి ౪౬
బ్రహ్మాదయస్సురాస్సర్వే త్వన్మాయా పరమోహితాః
సర్వజ్ఞం మన్యమానాస్తే కించిజ్ఞా అపిశంకరమ్ ౪౭
తవరూపం నజానంతి కిం పునర్మాదృశాః ప్రజాః
ఏవం బద్ధాంజలిర్భూత్వా దేవీం దుర్గాందదర్శహ ౪౮
వందేహం లోకకల్యాణి ! శివేసర్వార్థ సాధకే!
భక్తిగమ్యాహి భక్తానాం సర్వాభీష్టప్రదాయిని ౪౯
త్వయిజాతం చ రుద్రాణి విశ్వం స్థావరజంగమమ్
త్వయిలీనం భవత్యంతే సర్వేశే సర్వమంగళే ౫౦
మిథ్యాభూతం జగత్సర్వం త్వదజ్ఞాన విజృంభితమ్
భవతీం జానతాం దేవి నశోకోనచ విస్మృతిః ౫౧
బ్రహ్మాదయోన జానంతి జానంతోపి మహేశ్వరి
పశ్యన్తోపి నపశ్యంతి ధృతివిజ్ఞాన వర్జితాః ౫౨
ఇతిస్తుత్వా చ తాం దేవీం ప్రణమ్య చ పునః పునః
స్తూయమానః కిన్నరైశ్చైర్మణికంకణా భూషితః ౫౩
వ్యోమయానంచ సోఽపశ్యన్నత్వా బ్రహ్మణపుంగవమ్
ఆజ్ఞాం లబ్ధ్వాచ సంతుష్టశ్శివలోకం జగామసః ౫౪
తత్సర్వం దృష్టవాన్విప్రస్తత్ర వక్షేత్రి సత్తమ
యాపయిత్వాఽయుషశ్శేషమంతే శివపురంయయౌ॥ ౫౫

ఇతి పద్మపురాణే పూర్వఖండే దుర్గామాహాత్మ్య కథనం
నామపంచ పంచాశస్సర్గ స్సమాప్తః

శ్రీ కనకదుర్గాదేవి ధ్యానశ్లోకములు

పంకేజాతాయతాక్షీం పురమథనసఖీం పంకజారాతివక్త్రామ్
సంకాశ ద్దేవ ఛంద ప్రమథమణి గణోల్లా సితా కల్పకంఠీమ్
సంశుద్ధామోదకాశ్మీరజ మృగమదయుక్చందనా లిప్తగండామ్
దుర్గాంబాం భావయేహం శిశుపశువనితావృద్ధయే సద్ధనాయాః

పంకేజాతాయ తాక్షీం – పద్మములవలె విశాలము లైన కన్నులు కలిగి యున్నటువంటిన్నీ; పంకజారాతివక్త్రాం – పున్నమనాటి చంద్రునితో సమానమైన ముఖము కలిగినటు వంటిన్నీ, సంకాశద్దేవఛంద ప్రమథమణిగణోల్లాసితా కల్ప కంఠీం – ప్రకాశమానమైన, దేవతలు, ఛందస్సులు ప్రమథ గణములనే మణులుగా కల్పింపబడిన కంఠహారముచేత ప్రకా శించుచున్నటువంటిన్నీ; సంశుద్ధామోద కాశ్మీరజ మృగమద యుక్చందనాలిప్తగండాం – మిక్కిలి పరిమళముతో కూడు కొనిన కుంకుమపువ్వు, కస్తూరి కల్పిన దివ్యశ్రీ చందనమును పూసిన చెక్కిళ్ళు కలిగినటువంటిన్నీ, పురమథన సఖీం – త్రిపు రములను గెల్చిన యీశ్వరుని కిల్లాలైన, దుర్గాంబాం – శ్రీ కనకదుర్గాదేవిని, శిశు, పశు, వనిత, సద్ధనము వీటిని లోకము నకు ప్రసాదించుట (అభివృద్ధిచేయుట) కొరకు నేను ప్రార్థించు చున్నాను.

శ్రీ శంకర భగవత్పాదులు.

మేఘాంగీం శశిశేఖరాం త్రినయనాం రక్తాంశుకాం బిభ్రతీమ్
పాణిభ్యా మభయం వరం చ వికస ద్రక్తారవింద స్థితామ్
నృత్యంతీం పురతో నిపీయ మధురం మాధ్వీక మద్యం మహా
కాలం వీక్ష్య వికాసితానన వరా మాద్యాం భజే కాళికామ్॥

మేఘాంగీం - నీలమేఘచ్ఛాయ వంటి శరీర కాంతి కలిగినటువంటిన్నీ, శశిశేఖరాం - మౌళియందు అర్ధచంద్రుని (చంద్రరేఖను) ధరించినటువంటిన్నీ, త్రినయనాం - సూర్య, చంద్ర, అగ్నులే మూడు నేత్రములుగా కలిగియున్నటు వంటిన్నీ, రక్తాంశుకాం - ఎర్రనైన వస్త్రములను ధరించి యున్నటువంటిన్నీ, పాణిభ్యా మభయం చ వికస ద్రక్తార వింద స్థితామ్ - అభయ, వరద, విజ్ఞాన ముద్రలు గల హస్త ములున్నూ వికసించిన యెర్ర తామర పుష్పమును చేత ధరించియున్నటువంటిన్నీ, మధురం - తియ్యనైన, మాధ్వీక మద్యం - తియ్య ద్రాక్షపండ్ల రసమును, నిపీయ - సేవించి, పురతః - ముందు, నృత్యంతీం - నృత్యముచేయుచున్నటు వంటిన్నీ, కాలం వీక్ష్య - నిత్యమును హరించు కాలస్వరూప మును చూచి, వికసితానన వరాం - చిరునవ్వు నవ్వుచున్న సుందరమైన ముఖారవిందముతో కూడుకొనియున్నటువం టిన్నీ, ఆద్యాం - సకల బ్రహ్మాండ సృష్టికి కారణభూతు రాలై (ఉపాదాన కారణమైన ప్రకృతి స్వరూపిణియై) నటు వంటిన్నీ, కాళికాం - కాళికాదేవిని, భజే - సేవించు చున్నాను.

కాళిదాస మహాకవి.

శ్రీ విద్యారణ్యస్వామికృత రత్నస్తబకము

అరుణోత్పల తాటంకాం మరుణోదయ రాగదేహ శోభాఢ్యాం
మతిసుకుమారీమరుణాం దుర్గాం దేవీం శరణమహం ప్రపద్యే॥౧

అరుణోత్పల తాటంకాం - ఎఱ్ఱ కలువలు (కర్ణావతంసముల) కాంతితో కూడిన చెవుల కమ్మలు కలిగినటువంటిన్నీ, అరుణోదయరాగదేహ శోభాఢ్యాం - ఉదయించుచున్న సూర్యునితో సమానమైన యెఱ్ఱని దేహకాంతి కలిగినటువంటిన్నీ, అతి సుకుమారీం - అత్యంతము లావణ్యముతో కూడుకొన్నటువంటిన్నీ, అరుణాం - ఎఱ్ఱని రూపము కలిగినటువంటిన్నీ, దుర్గాం దేవీం - శ్రీ కనకదుర్గాదేవిని, అహం - నేను, శరణం ప్రపద్యే - శరణ్యమును పొందుచున్నాను.

ఇందీవరదళ నయనా మింద్రాద్రేర్హృదయమధ్య పీఠస్థామ్
ఇంద్వర్ధ శేఖరాం తాం దుర్గాం దేవీం శరణమహం ప్రపద్యే ॥౨

ఇందీవర దళ నయనాం - నల్ల తామర రేకులవంటి నేత్రములు కలిగినటువంటిన్నీ, యింద్రాద్రేర్హృదయమధ్య పీఠస్థాం - యింద్రకీలగిరి హృదయపీఠమునం దధివసించియున్నటువంటిన్నీ, ఇంద్వర్ధ శేఖరాం - అర్ధ చంద్రుని శిరమున ధరించియున్నటువంటిన్నీ, తాం దుర్గాం దేవీం - ఆ కనకదుర్గాదేవిని శరణుపొందుచున్నాను.

మహిషాసురసంహార్త్రీం మాహేశ్వరనిత్యసౌఖ్య సంధాత్రీమ్
ద్విజసంస్తుతగాయత్రీం దుర్గాందేవీం శరణమహం ప్రపద్యే॥ 3

మహిషాసుర సంహార్త్రీం - మహిషాసురుని సంహరించినటువంటిన్నీ, మహేశ్వరనిత్యసౌఖ్య సంధాత్రీం - పరమశివునికి నిత్యము సౌఖ్యములను ప్రసాదించి చేకూర్చుచున్నటువంటిన్నీ; ద్విజసంస్తుత గాయత్రీం - భూసురులచే గాయత్రి రూపముగా స్తోత్రము చేయబడుచున్నటువంటిన్నీ, శ్రీ దుర్గాదేవిని శరణ్యమును పొందుచున్నాను.

శంకరభగవత్పాదై స్సంస్కృతదృష్ట్యాది సాధనైః శాంతామ్
సర్వైరపిసం సేవ్యాం దుర్గాందేవీం శరణమహంప్రపద్యే ॥౪

శంకరభగవత్పాదైః - శ్రీ శంకరాచార్యులవారిచేత, సంస్కృత దృష్ట్యాది సాధనైః శాంతాం - సంస్కరింపఁబడిన దృష్టిసాధనము వలన శాంతమూర్తియైనటువంటిన్నీ, సర్వైరపి సంసేవ్యాం - (అందువలన) అందరిచేతను సేవింపబడుచున్నటువంటి శ్రీ కనకదుర్గాదేవిని శరణు పొందుచున్నాను.

మాధవనుత ఘనచరితాం మాన్త్రికవర్యైక దృష్టమహిమాం
తామ్
మల్లేశ్వరపరమహిషీం దుర్గాందేవీం శరణమహంప్రపద్యే ॥౫

మాధవనుతఘన చరితాం - మాధవవర్మ మహారాజుచేత స్తోత్రము చేయబడిన చరిత్రము కలదానవున్నా,

మాన్త్రికవర్గైః కదృష్ట మహిమాం - నిన్నుపాసించువారలకే మహిమలు చూపించుచున్నదానవన్నా, తాం మల్లేశ్వరపర మహిషీం - మల్లేశ్వరునికి పట్టపుదేవేరియైన ఆ దుర్గాదేవిని శరణుపొందుచున్నాను.

తురుష్కాది భూపవర్గైః సంసేవిత పాదపద్మయుగళాం తామ్
హేమాఖ్యాం శ్రీవిద్యాం దుర్గాం దేవీం శరణమహం ప్రపద్యే ॥౬

తురుష్కాది భూపవర్గైః - తురకలు మున్నగు మ్లేచ్ఛ ప్రభువులచేతకూడ; సంసేవిత పాదపద్మయుగళాం - ప్రొక్కబడిన చరణసరోజములు కలిగినటువంటిన్నీ, హేమాఖ్యాం - బంగారుపేరు అనగా "కనక" అను విశేషణముతో కూడుకొన్న పేరు కలిగినటువంటిన్నీ, శ్రీ విద్యాం - శ్రీ విద్యకు మూలకారణమైనటువంటిన్నీ దుర్గాదేవిని శరణు పొందుచున్నాను.

శ్రీ చక్రరాజ నిలయాం శ్రీ విద్యా పారగైస్సదా సేవ్యామ్
లలితైర్గీతైర్వినుతాం దుర్గాం దేవీం శరణమహం ప్రపద్యే ॥౭

శ్రీచక్రరాజనిలయాం - శ్రీ (మేరు) చక్రరాజము వసస్థానమైనటువంటిన్నీ, శ్రీవిద్యాపారగైస్సదాసేవ్యాం - శ్రీవిద్యోపాసకులచేత యెల్లప్పుడు సేవించబడుచున్నటువంటిన్నీ, లలితైర్గీతైః - మంగళకరములైన గేయములచేత, వినుతాం - స్తోత్రముచేయబడుచున్నటువంటి కనకదుర్గా దేవిని శరణుపొందుచున్నాను.

దురితానామపహర్త్రీం దుర్విషయాదీన్ సుఖేన శమయిత్రీమ్
దుర్గమపీఠాధ్యక్షాం దుర్గాం దేవీం శరణమహం ప్రపద్యే ॥౮

దురితానామపహర్త్రీం-సమస్త పాపములను పోగొట్ట జాలినట్టియు, దుర్విషయాదీన్ సుఖేన శమయిత్రీం - సమస్త చెడువిషయములను సుఖముగా హరింపజాలినట్టియు, దుర్గమపీఠాధ్యక్షాం - అష్టాదశ శక్తిపీఠములలో నొకటైన పీఠమున కధ్యక్షురాలైనట్టియు, శ్రీ కనకదుర్గాదేవిని శరణుపొందుచున్నాను.

పరశివపర్యంకస్థాం పటుతర విజ్ఞాన ముద్రిత కరాబ్జామ్
పరసుఖ వితరణదక్షాం దుర్గాం దేవీం శరణమహంప్రపద్యే॥౯

పరశివ పర్యంకస్థాం - పరమశివుని యంకభాగమున నుపవిష్టురాలైనటువంటియు, పటుతరవిజ్ఞానముద్రితకరాబ్జాం- పటుత్వమైన విజ్ఞానముద్రాయుక్తమైన హస్తపద్మములుకలిగి యున్నట్టియు, పరసుఖవితరణదక్షాం - పరలోక సుఖమును (స్వర్గాది అపవర్గములను) యిచ్చుటలో సమర్థురాలైనటు వంటియు శ్రీ కనకదుర్గాదేవిని శరణ్యము పొందుచున్నాను.

సంపూర్ణము.

www.mohanpublications.com

మోహన్ పబ్లికేషన్స్‌లో లభించు

పుస్తకముల పట్టిక

(Book List)

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆయుర్వేద, మంత్రశాస్త్రాది
అనేక విషయాలు తెలుసుకోండి...

ఫేస్‌బుక్ **మోహన్ పబ్లికేషన్స్**
పేజ్ లైక్ చేయండి.

Like us to follow :

MOHAN PUBLICATIONS

Rajamahendravaram

mohan
PUBLICATIONS
ఆధ్యాత్మిక గ్రంథనిలయం

అజంతా హోటల్ ఎదుట, కోటగుమ్మం,
రాజమహేంద్రవరము - 533101.
ఫోన్ : 0883 - 2462565
e-mail : mohanpublications@gmail.com

మావద్ద లభించు గ్రంథములు

వ్రత కథలు - పూజలు

1.	శ్రీ వినాయక వ్రతం	వెల రూ.	10-00
2.	శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజా-పుణ్యాహవాచనం		30-00
3.	శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజ (కాణిపాకక్షేత్రమాహాత్మ్యంతో)		10-00
4.	సంకష్టహరచతుర్థి శ్రీమహాగణపతి వ్రతం		30-00
5.	వరలక్ష్మీవ్రతం		10-00
6.	కేదారేశ్వర వ్రతం		10-00
7.	త్రినాథ వ్రతం(కలర్)		10-00
8.	త్రినాథవ్రతం(సాదా)		5-00
9.	క్షీరాబ్ధి వ్రతం		12-00
10.	మంగళ గౌరీవ్రతం		10-00
11.	వైభవలక్ష్మీవ్రతం ఫోటో యంత్రంతో		25-00
12.	శ్రీలక్ష్మీకుబేర వ్రతం (ఫోటో యంత్రంతో)		25-00
13.	కనకమహాలక్ష్మీవ్రతం (కామేశ్వరీపాటతో)		25-00
14.	సంతోషీమాతా వ్రతం		25-00
15.	ఏడు శనివారాల వ్రతం		25-00
16.	సత్యనారాయణవ్రతం		25-00
17.	శ్రీ సువర్చలాహనుమద్దీక్ష		30-00
18.	శివదీక్ష		10-00
19.	కాత్యాయనీ వ్రతం		20-00
20.	సౌభాగ్య గౌరీవ్రతం		20-00
21.	తిరుప్పావై (ధనుర్మాసవ్రతం)		36-00
22.	స్త్రీల వ్రతకథలు		36-00
23.	స్త్రీలవ్రతకథలుస్థూలాక్షరి (నేదునూరిగంగాధరరావుగారు)		54-00
24.	పెళ్ళి పాటలు - స్త్రీలపాటలు (కామేశ్వరిపాటతో)		36-00
25.	సర్వదేవతా పూజావిధానం		25-00
26.	ఆరువ్రతాలు		30-00
27.	రాహుకాలంలోదుర్గాదేవీపూజా		10-00
28.	తులసి నిత్యపూజ, తులసీఉపయోగాలు		10-00
29.	శ్రీ చక్ర రహస్య విజ్ఞానమ్		36-00
30.	శ్రీచక్ర పూజావిధానం(పెద్దది)		36-00

31.	లక్ష్మీ - గౌరీ నిత్యపూజ	10-00
32.	శ్రీ సరస్వతీ నిత్యపూజ	10-00
33.	శ్రీ దుర్గానిత్యపూజ	10-00
34.	కాలభైరవ నిత్యపూజ	10-00
35.	శివపూజ	10-00
36.	వీరభద్ర పూజ	10-00
37.	ఆంజనేయ నిత్యపూజ	10-00
38.	నాగేంద్ర స్వామి పూజ	10-00
39.	సుబ్రహ్మణ్య నిత్యపూజ	10-00
40.	రామదేవుని కథ	10-00
41.	శివదేవుని కథ	10-00
42.	లక్ష్మీనరసింహపూజ	10-00
43.	వేంకటేశ్వరపూజ	10-00
44.	బ్రహ్మంగారి నిత్యపూజ	10-00
45.	సూర్య నిత్యపూజ	10-00
46.	నవగ్రహ నిత్యపూజ	10-00
47.	రుక్మిణీ కల్యాణం	25-00
48.	ఉమామహేశ్వర వ్రతం	36-00
49.	శ్రీ కామేశ్వరీ వ్రతం	36-00
50.	16 సోమవారముల వ్రతము	25-00
51.	పార్వతీకల్యాణం	25-00
52.	సహస్రకమలవర్తి వ్రతము	25-00
53.	పంచముఖ ఆంజనేయ పూజావిధానము	36-00
54.	అష్టనాగపూజ	36-00
55.	పూజలు ఎందుకుచేయాలి ?	36-00
56.	ఏ దేవునికి ఏపుష్పాలతో పూజించాలి?	36-00
57.	ఏ దేవునికి ఏప్రసాదం నైవేద్యం పెట్టాలి?	36-00
58.	ఏదేవునికి ఏవిధముగాదీపారాధనచెయ్యాలి?	36-00
59.	ఏదేవునికి ఎన్ని ప్రదక్షిణలుచేయాలి ?	36-00
60.	హనుమద్ వ్రతం	36-00
61.	పంచాయతన పూజ	63-00
62.	28 వ్రతములు	120-00
63.	కలశపూజలు (9ఒకేసారి)	150-00
64.	కలశపూజలు (విడివిడిగా) (ప్రింటులో)	....
65.	హ్రీంకార మహాయజ్ఞం (ప్రింటులో)	....
66.	గోమాత	40-00

స్తోత్రాలు సహస్రనామములు

1.	శ్రీ లలితా విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తిగారి సంకలనం	45-00
2.	లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (హిందీ) ,,	50-00
3.	లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (ఇంగ్లీషు) ,,	50-00
4.	స్థూలాక్షరిలలితావిష్ణుసహస్రనామస్తోత్రములు(పత్రికసైజ్)	99-00
5.	లలితావిష్ణు (కేస్ బైండ్) 1/8 డెమ్మి	63-00
6.	స్థూలాక్షరీ లలితావిష్ణు (క్రౌన్‌సైజు)కేస్‌బైండ్	108-00
7.	సర్వదేవతా స్తోత్రమంజరి	120-00
8.	సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళిః (63)	24-00
9.	విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమ్ (క్రౌన్)	25-00
10.	లలితా సహస్రనామ స్తోత్రమ్ (క్రౌన్)	36-00
11.	లలితా సహస్రనామములు	24-00
12.	లక్ష్మీ సహస్రనామములు	24-00
13.	దుర్గా సహస్రనామములు	24-00
14.	ఆంజనేయ సహస్రనామములు	24-00
15.	శివ సహస్రనామములు	24-00
16.	విష్ణు సహస్రనామములు	24-00
17.	గణపతి సహస్రనామములు	24-00
18.	సుబ్రహ్మణ్య సహస్రనామములు	24-00
19.	గాయత్రి సహస్రనామములు	24-00
20.	లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు	24-00
21.	శ్రీరామా సహస్రనామములు	24-00
22.	సరస్వతి సహస్రనామములు	24-00
23.	సూర్యసహస్రనామములు & ఆదిత్యహృదయం	24-00
24.	శ్రీవేంకటేశ్వరసహస్రనామములు	24-00
25.	మణిద్వీపవర్ణన (పెద్దది)	24-00
26.	సంధ్యావందనం	24-00
27.	మంత్రపుష్పమ్	....
28.	త్రిభాషా హనుమాన్‌చాలీసా	15-00
29.	హనుమాన్ చాలీసా	10-00
30.	మణిద్వీపవర్ణన (పాకెట్)	10-00
31.	ఆరు చాలీసాలు	10-00
32.	శివారాధన (శివస్తోత్రాలు)	10-00
33.	వేంకటేశ్వర సుప్రభాతం (పాకెట్)	10-00
34.	ఆరుదండకాలు	5-00
35.	వేంకటేశ్వర గోవిందనామములు	5-00

36.	అష్టలక్ష్మీ స్తోత్రమ్ కనకధారాస్తోత్రమ్	10-00
37.	దేవీఖడ్గమాలాస్తోత్రమ్ (మహిషాసురమర్దనీస్తోత్రంతో)	10-00
38.	సుందరకాండ (పాకెట్)	10-00
39.	భగవద్గీత మూలం	27-00
40.	రామరక్షాస్తోత్రమ్	15-00
41.	స్తోత్ర రత్నావళి	36-00
42.	పురాణపండ లలితా-విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
43.	పురాణపండ లలితాసహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
44.	పురాణపండ విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్	10-00
45.	పురాణపండ ఆదిత్య హృదయం	10-00
46.	మంత్రపుష్పం (మినీ)	10-00
47.	శివానందలహరి-సౌందర్యలహరి	36-00
48.	కుజదోషం	10-00
49.	కాలసర్ప దోషం	10-00
50.	మీ అప్పులు తీరాలా?	10-00
51.	దృష్టిదోషాలు నివారణ	10-00
52.	పంచసూక్తములు	10-00
53.	సంధ్యావందనం	10-00
54.	రుద్రనమకమ్-చమకమ్	10-00
55.	గాయత్రీమంత్రాలు	10-00
56.	హయగ్రీవ స్తోత్రమాల	10-00
57.	దక్షిణామూర్తి స్తోత్రమాల	10-00
58.	ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగాలు - పంచారామాలతో	10-00
59.	శ్రీసూక్తం పురుష సూక్తం	10-00
60.	నవగ్రహస్తోత్రమాల	36-00
61.	మహాన్యాసమ్	36-00
62.	సుందరకాండ గానామృతం	36-00
63.	గోమాతపూజావిధానము	10-00
64.	ఆనందసిద్ధి - 1 శ్రీదేవీ స్తోత్రమాల	108-00
65.	ఆనందసిద్ధి - 2 ఏ సమస్యకు ఏ స్తోత్రమ్ పారాయణచేయాలి	108-00
66.	ఆనందసిద్ధి-3 మానసదేవీ స్తోత్రమాల	108-00
67.	శ్రీ కాలభైరవ రక్షా కవచమ్	63-00
68.	అర్చన	40-00
69.	నిత్యదేవతార్చన	40-00
70.	సర్వదేవతా స్తోత్ర నిధి	99-00
71.	శ్రీచక్ర నవవరణార్చన	63-00
72.	చండీ సప్తశతి పారాయణ క్రమం	99-00
73.	శ్రీదేవి స్తోత్ర రత్నావళి 32 దేవి స్తోత్రాలకు తాత్పర్యంతో	99-00
74.	వనదుర్గా మంత్రానుష్ఠాన క్రమమ్	63-00
75.	శ్రీ కాలభైరవ వ్రతము	63-00

శ్రీ సాయి దత్త గ్రంథములు

1.	శ్రీ సాయిబాబా సచ్చరిత్ర	120-00
2.	సంపూర్ణ శ్రీ గురు చరిత్ర	120-00
3.	శ్రీ సాయిఆరాధన-షిర్డివైభవం	120-00
4.	శ్రీ సాయిబాబా జీవిత చరిత్ర (క్రౌన్)	63-00
5.	శ్రీ గురుచరిత్ర (క్రౌన్)	63-00
6.	నవనాథ చరిత్ర	99-00
7.	శ్రీసాయిచరిత్ర (బైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
8.	శ్రీగురుచరిత్ర (బైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
9.	సత్యదత్తవ్రతం దత్తాత్రేయపూజాకల్పం,సహస్రంతో	30-00
10.	అనఘాదేవీ వ్రతం	30-00
11.	భక్తుల ప్రశ్నలకు బాబా జవాబులు	30-00
12.	శ్రీ సాయిపూజాకల్పం (సహస్రంతో)	25-00
13.	శ్రీ సాయిభజనమాల	20-00
14.	శ్రీ సాయి భజన్స్	20-00
15.	శ్రీ సాయిభక్తి గీతాలు	20-00
16.	శిరిడిహారతులు (భావంతో)	20-00
17.	"శ్రీసాయి"కోటి	27-00
18.	"శ్రీసాయిరామ్"కోటి	20-00
19.	శ్రీ సాయినాథ స్తోత్రమంజరి	10-00
20.	శ్రీ సాయివేయినామాలు	8-00
21.	శ్రీ సాయి హారతులు (పాకెట్)	15-00
22.	శ్రీ సాయి స్తవనమంజరి	10-00
23.	హిందీ శ్రీ సాయి హారతులు	15-00
24.	శని సింగణాపూర్ క్షేత్రమాహాత్మ్యం	63-00
25.	ఇంగ్లీషు శ్రీ సాయిహారతులు	15-00
26.	షిరిడి దర్శనం-శ్రీసాయి వైభవం	99-00
27.	సాయిసత్యవ్రతం	30-00
28.	సాయి అనుగ్రహమ్	120-00
29.	నవగురువారాల వ్రతకల్పము	15-00
30.	శ్రీదత్తలీలామృతము	99-00
31.	హృదయంలో సాయి	15-00
32.	శ్రీషిరిడీసాయి లీలామృతం(శ్రీసచ్చరిత్ర)	120-00
33.	గజాననమహరాజ్ చరిత్ర	99-00

జ్యోతిషాలు

1. 'కాలచక్రం' గంటలపంచాంగం (గార్గేయ)	72.00
2. గ్రహభూమి పంచాంగము (గార్గేయ)	108.00
3. ఆనందసిద్ధి పంచాంగం (వై.వి.శాస్త్రి)	63.00
4. ములుగు వారి రాశిఫలితాలు (12రాశులువారికి)	45.00
5. ములుగు వారి రాశిఫలితాలు విడివిడిగాఒక్కొక్కటి	12.00
6. కాలచక్రంజ్యోతిషక్యాలండర్	30.00
7. గ్రహబలం క్యాలండర్ (శ్రీనివాసగార్గేయ-భక్తిటివి)	30.00
8. శుభమస్తు (పిడపర్తి) క్యాలండర్	30.00
9. సాదా క్యాలండర్	5.00
10. పాకెట్ క్యాలండర్	15.00
11. తాజకనీలకంఠీయమ్	100-00
12. కేరళ జ్యోతిష రహస్యాలు	180-00
13. జ్యోతిష బ్రహ్మ రహస్యాలు	180-00
14. మానసాగరి జాతకపద్ధతి	180-00
15. వరాహమిహిర జాతకపద్ధతి	180-00
16. వధూవర వివాహమైత్రిద్వాదశకూటములు	99-00
17. సింపుల్ రెమిడీస్	180-00
18. శంభు హోరప్రకాశిక	250-00
19. పూర్వ పరాశరి	100-00
20. పరాశర జ్యోతిషవిజ్ఞాన సర్వస్వం	200-00
21. ప్రశ్న సింధు	99-00
22. నక్షత్ర విశేష ఫలితాలు	63-00
23. సూర్యసిద్ధాంతపంచాంగగణితంచేయడంఎలా?	180-00
24. దృక్సిద్ధాంతపంచాంగగణితం చేయడంఎలా?	180-00
25. ఆయుర్దాయ నిర్ణయం	63-00
26. జాతక గణిత ప్రవేశిక	63-00
27. జ్యోతిషమర్మబోధిని	63-00
28. జ్యోతిష ప్రశ్నోత్తరమాల	63-00
29. ముహూర్తం నిర్ణయించడంఎలా?	63-00
30. జాతక మకరందం	63-00
31. జ్యోతిష సరస్వతి	63-00
32. మీజననకాల విశేషాలు	63-00
33. ముహూర్త విజ్ఞాన భాస్కరం	63-00
34. జ్యోతిష స్వయంబోధిని	63-00
35. శుభముహూర్త శిరోమణి	63-00
36. నక్షత్ర ఫలమంజరి	36-00
37. పంచాంగం చూసే విధానం	36-00
38. సర్వార్థ జ్యోతిషం	36-00
39. ప్రాథమిక జ్యోతిషం	36-00
40. నవరత్నములు శుభయోగములు	36-00

41.	శుభశకునాలు	30-00
42.	హస్తరేఖాఫలితాలు	36-00
43.	సంఖ్యల్లో భవిష్యత్	36-00
44.	ముహూర్త దీపిక	99-00
45.	పుట్టుమచ్చలు ఫలితాలు	30-00
46.	కలలు ఫలితాలు	30-00
47.	జాతక చక్రం వేయడం ఎలా?	36-00
48.	మానసాగరి (ప్రాచీనజ్యోతిషగ్రంథం) -పుచ్చాశ్రీనివాసరావు	250-00
49.	జ్యోతిషశాస్త్ర చిట్కాలు	120-00
50.	గుప్తా శతాబ్ది పంచాంగం (1940-2050)	999-00
51.	ప్రశ్నచండేశ్వరమ్	63-00
52.	ద్వాదశభావ ఫలచంద్రిక	250-00
53.	జ్యోతిష శతయోగరత్నావళి (నూరుయోగాలఫలితాలు)	120-00
54.	అంగసాముద్రికం	36-00
55.	హస్త సాముద్రికం	63-00
56.	లాల్ కితాబ్	99-00
57.	శకునశాస్త్రం	63-00
58.	ఆధునికప్రశ్నశాస్త్రం	120-00
59.	పరాశరజ్యోతిష ప్రశ్నజ్యోతిషం	180-00
60.	అష్టకవర్గు (కొండపల్లి)	63-00
61.	బృహత్‌జాతకం (ప్రాచీనప్రతికిపునర్ముద్రణ)	250-00
62.	లగ్నరత్నాకరం	63-00
63.	షట్పంచాశిక	120-00
64.	40 రోజుల్లో జ్యోతిషంనేర్చుకొనండి	270-00
65.	40 రోజుల్లో సాముద్రికంనేర్చుకొనండి	180-00
66.	40 రోజుల్లో సంఖ్యాశాస్త్రం	180-00
67.	40 రోజుల్లో నక్షత్ర (నాడీ) ఫలితములు	270-00
68.	40 రోజుల్లో వైద్యజ్యోతిషం నేర్చుకోండి	250-00
69.	మీ పుట్టినతేదీ అద్భుతరహస్యాలు (సాయిగణపతిరెడ్డి)	270-00
70.	కె.పి.జ్యోతిషం (పరిచయం)	63-00
71.	ముహూర్తచింతామణి	99-00
72.	సూర్యచంద్ర గ్రహణములు	63-00
73.	ప్రసిద్ధవ్యక్తుల జాతకాలు (వేరేకొండప్ప)	180-00
74.	అదృష్టరెమెడీస్	144-00
75.	గ్రహసంచార ఫలనిర్ణయదీపిక	63-00
76.	జ్యోతిష రెమిడీస్	300-00
77.	జాతకమార్తాండం పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
78.	జ్యోతిషవిద్యాప్రకాశిక పాతప్రతికి యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
79.	నాడీజ్యోతిషం	63-00
80.	నక్షత్రపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00

81.	లగ్నపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
82.	గౌతమసంహిత	63-00
83.	హోరరత్నమాల	63-00
84.	జాతకఫల మణిమంజరి	200-00
85.	పుష్కర పంచాంగం (2013-14నుండి 2024-25)	560-00
86.	దశాభుక్తిఫల నిర్ణయం	250-00
87.	వింత జోష్యములు	63-00
88.	షోడశవర్గులు	200-00
89.	రవిగ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
90.	చంద్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
91.	కుజ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
92.	బుధ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
93.	గురు గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
94.	శుక్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
95.	శని గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
96.	రాహు & కేతు గ్రహముల సమస్త ప్రభావములు	99-00
97.	ఆధునిక గ్రహములు-ఉపగ్రహములు సమస్త ప్రభావములు	99-00
98.	ముహూర్తమార్తాండం	63-00
99.	లఘుజాతకం	63-00
100.	జాతకాలంకారము	63-00
101.	మేషలగ్న ఫలితములు	99-00
102.	వృషభ లగ్న ఫలితములు	99-00
103.	మిధున లగ్న ఫలితములు	99-00
104.	కర్కాటక లగ్న ఫలితములు	99-00
105.	సింహలగ్న ఫలితములు	99-00
106.	కన్యలగ్న ఫలితములు	99-00
107.	తుల లగ్న ఫలితములు	99-00
108.	వృశ్చిక లగ్న ఫలితములు	99-00
109.	ధనుస్సు లగ్న ఫలితములు	99-00
110.	మకర లగ్న ఫలితములు	99-00
111.	కుంభ లగ్న ఫలితములు	99-00
112.	మీన లగ్న ఫలితములు	99-00
113.	నారద సంహిత	200-00
114.	పంచాంగపీఠికలేఖికాగణితం	250-00
115.	తారాబలం - చంద్రబలం (వేరే కొండప్ప)	99-00
116.	సులభలగ్న సాధన (చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	200-00
117.	రాహు కేతువుల యోగము	99-00
118.	ఛాయాగ్రహములు	99-00
119.	జ్యోతిషవిజ్ఞాన దీపిక	63-00

బి.వి.రామన్ గారి గ్రంథములు

120. జ్యోతిష విద్యారంభం	50-00
121 గ్రహభావ బలములు	50-00
122. కాలచక్రదశ	50-00
123. అనుభవ ప్రశ్నాజ్యోతిషం	50-00
124. జ్యోతిషశాస్త్రంలో వాతావరణ భూకంపాలు	50-00
125. పురోగామి జాతకం	50-00
126. భావార్థరత్నాకరం	75-00
127. భారతీయజ్యోతిష సర్వస్వం	75-00
128. అష్టకవర్గ పద్ధతిః	75-00
129. జ్యోతిషశాస్త్రంలో సందేహాలు,సమాధానాలు	75-00
130. ప్రశ్నతంత్ర	75-00
131. ముహూర్తం	75-00
132. విశిష్ట జాతకములు	125-00
133. భారతీయఫలితజ్యోతిషం	125-00
134. 300 ముఖ్యమైన యోగములు	125-00
135. జాతకంపరిశీలించడంఎలా ?	300-00

రాష్ట్రపతి అవార్డుగ్రహీత, మహామహోపాధ్యాయ, వాచస్పతి శ్రీ మధురకృష్ణమూర్తిగారి గ్రంథములు

136. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-1	200-00
137. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-2	200-00
138. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-3	200-00
139. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-4	200-00
140. భావార్థరత్నాకరము	100-00
141. ముహూర్త చింతామణి	100-00
142. ముహుర్త చింతామణి-పార్టు2	200-00
143. స్వప్న శాస్త్రము	36-00
144. శతయోగమంజరి	50-00
145. వ్రతనిర్ణయకల్పవల్లి	250-00
146. దైవజ్ఞవల్లభం	75-00
147. వసంతరాజశకునమ్ (బృహత్శకునశాస్త్రం)	250-00
148. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-1	100-00
149. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-2	200-00
150. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-3	100-00
151. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-4	200-00
152. అనుభవసులభవాస్తు - 1	50-00
153. అనుభవసులభవాస్తు - 2	100-00
154. పంచాంగ వివేకము	99-00
155. వశిష్ఠ సంహిత	360-00
156. పంచపక్షి శాస్త్రం (కేస్‌బైండ్)	200-00

వాస్తులు

1.	40 రోజుల్లో "వాస్తువిద్య" నేర్చుకొనండి	180-00
2.	వాస్తుశాస్త్ర రహస్యములు	200-00
3.	వాస్తునుబట్టి మీ ఇల్లు	63-00
4.	మీరూ మీ వాస్తు	63-00
5.	గృహవాస్తు చిట్కాలు	63-00
6.	వాస్తు పూజ	63-00
7.	వాస్తు సూత్రములు	63-00
8.	వాస్తుశాస్త్ర రహస్యాలు	63-00
9.	గృహవాస్తు వర్గులు	99-00
10.	విశ్వకర్మవాస్తు శాస్త్రరీత్యా మీ ఇంటి ప్లానులు	63-00
11.	విశ్వకర్మ వాస్తుశాస్త్రరీత్యా మీఇండ్లఆయములు	99-00
12.	విశ్వకర్మ వాస్తు శాస్త్రం(చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	180-00
13.	ఆధునిక గృహవాస్తు	99-00
14.	శుభవాస్తు	270-00
15.	వాస్తుయంత్ర రత్నావళి	120-00
16.	వాస్తుశాస్త్రం	120-00
17.	హౌస్ ప్లాన్స్	63-00
18.	గృహనిర్మాణ వాస్తు	63-00
19.	వాస్తు రెమెడీస్	63-00
20.	గృహవాస్తు దర్పణం	63-00
21.	జ్యోతిష-గృహవాస్తుచంద్రిక	200-00
22.	వాస్తురత్నాకరం (కొండపల్లి)	63-00
23.	వాస్తుశిరోమణి ,,	120-00
24.	వాస్తుసంగ్రహమ్ ,,	63-00
25.	పంచవాస్తు పారిజాతం ,,	120-00
26.	వాస్తుడిండిమమ్ ,,	63-00
27.	వాస్తుదుందిభి ,,	120-00
28.	విశ్వకర్మవాస్తుప్రకాశిక (కేస్‌బైండ్)	250-00
29.	కృష్ణవాస్తుశాస్త్రము	63-00
30.	జలవాస్తు,శల్యవాస్తు (దంతూరిపండరీనాథ్)	99-00
31.	మయవాస్తు (గోరసవీరభద్రాచార్య)	120-00
32.	వాస్తు జ్యోతి	63-00
33.	మన ఇల్లు-మనవాస్తు	99-00
34.	వాస్తవ వాస్తుపూజావిధానము	108-00
35.	వాస్తు దర్పణం	120-00

మంత్రశాస్త్రాలు

1.	మంత్రసాధన	63-00
2.	తంత్రజాలం	63-00
3.	మంత్రశక్తి	63-00
4.	దత్తాత్రేయ తంత్రవిద్య	63-00
5.	దత్తాత్రేయ మూలికాతంత్రమ్	63-00
6.	తాంత్రిక పంచాంగం	63-00
7.	యక్షిణీ తంత్రం	63-00
8.	మంత్రానుష్ఠాన చంద్రిక	63-00
9.	సర్వదేవతా మంత్రకవచములు	63-00
10.	మంత్రాక్షరాలరహస్యం (బీజాక్షరనిఘంటువు)	63-00
11.	సర్వదేవతా మంత్రరత్నావళి	63-00
12.	సదాచార దీపిక	63-00
13.	యోగినీ-వామకేశ్వరతంత్రం	63-00
14.	ప్రపంచసారతంత్రం	63-00
15.	బదనిక తంత్రమ్	63-00
16.	ఉచ్ఛిష్ట గణపతి తంత్రమ్	63-00
17.	గుప్త సాధన తంత్రం	63-00
18.	గంధర్వ తంత్రమ్	63-00
19.	సౌందర్యలహరి (మంత్రయంత్రరత్నావళి)	63-00
20.	యంత్ర మంత్ర తంత్ర	63-00
21.	పాశుపత తంత్రం	99-00
22.	పంచదశ మహాఖడ్గ తంత్రం	99-00
23.	రుద్రాష్టాధ్యాయః	99-00
24.	మంత్రసిద్ధి	120-00
25.	పరశురామతంత్రమ్	108-00
26.	శ్రీలలితావిలోమ పంచదశీ	108-00
27.	శ్రీ గురు తంత్రం	108-00
28.	గాయత్రీ తంత్రమ్	108-00
29.	మహాశక్తి మంత్ర తంత్ర రహస్యాలు	150-00
30.	శ్రీ దుర్గ తంత్రమ్	200-00
31.	మహామృత్యుంజయఅమృతపాశుపతమ్	200-00
32.	సర్ప (నాగ)తంత్రం	250-00
33.	హవన తంత్రం	250-00
34.	షోడశనిత్యతంత్రం	250-00
35.	శాక్తేయతంత్రం	250-00

36.	రుద్రయామళతంత్రం	250-00
37.	లక్ష్మీప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
38.	హిరణ్యశూలినీ తంత్రమ్	250-00
39.	మాయాప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
40.	శ్రీ విశ్వరూప ప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
41.	స్వర్ణాకర్షణభైరవతంత్రం	250-00
42.	కాశీవిశాలాక్షి తంత్రం	250-00
43.	శాంతితంత్రమ్	250-00
44.	యంత్రసిద్ధి	360-00
45.	శ్రీ లక్ష్మీ తంత్రమ్	360-00
46.	మంత్రమహోదధి (స్త్రీదేవతాకల్పమ్)	360-00
47.	మంత్రమహోదధి (పురుషదేవతాకల్పమ్)	360-00
48.	మంత్రశాస్త్రం (గ్రంథము)	360-00
49.	ప్రత్యంగిరాకృత్యాతంత్రం	360-00
50.	కామధేనువు తంత్రం	360-00
51.	శూలినీదుర్గాతంత్రం	360-00
52.	శ్రీవిద్య రహస్యం	290-00
53.	కులార్ణవ తంత్రమ్	150-00
54.	ఆచార్య సిద్ధ నాగార్జునతంత్రం (ఒరిజనల్)	390-00
55.	సిద్ధమూలిక రహస్యం (మంత్ర,యంత్రసహితం)	63-00

గ్రంథాలు - ఆరాధనలు

1.	భగవద్గీత శ్లోక తాత్పర్య సహితం	54-00
2.	భగవద్గీత (వచనం)	99-00
3.	భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యం-కేసుబైండింగ్	72-00
2.	గణేశ ఆరాధన 1	99-00
3.	గణేశోపాసన 2	99-00
4.	నవగ్రహవైభవం	99-00
5.	నవగ్రహ రెమెడీస్	99-00
6.	నవగ్రహ వేదం	99-00
7.	శనిగ్రహారాధన	99-00
8.	ఆదిత్యారాధన	99-00
9.	సుబ్రహ్మణ్యారాధన	99-00
10.	శ్రీ శివ ఆరాధన	99-00
11.	లక్ష్మీఆరాధన	99-00
12.	హనుమదారాధన	99-00
13.	లలితారాధన	99-00

14.	శ్రీ చక్రారాధన	99-00
15.	గాయత్రీ ఆరాధన	99-00
16.	వీరభద్రారాధన	99-00
17.	కుజగ్రహారాధన	99-00
18.	భైరవారాధన	99-00
19.	దైవారాధన	99-00
20.	గీతారాధన (భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యసహిత)	99-00
21.	శ్రీవేంకటేశ్వరాధన	99-00
22.	హయగ్రీవారాధన	99-00
23.	లక్ష్మీనరసింహారాధన	99-00
24.	శ్రీ బాలాత్రిపురసుందరీ స్తోత్ర కదంబం	99-00
25.	దేవీ లీలామృతం	99-00
26.	పురాణపండ సుందరకాండ వచనం	99-00
27.	పురాణపండ రామాయణం	99-00
28.	పురాణపండ భారతం	99-00
29.	పురాణపండ భాగవతం	99-00
30.	(సూరి) వాల్మీకి రామాయణం	99-00
31.	కాలసర్ప యోగం	99-00
32.	నిత్య జీవితములో రుద్రాక్షలు	99-00
33.	నిత్య జీవితములో నవరత్నాలు	99-00
34.	వేదసూక్తములు	99-00
35.	వేమన పద్యసారామృతం	99-00
36.	పండగలు పర్వదినాలు	99-00
37.	సూక్తిరత్నాలు	99-00
38.	హనుమచ్చరిత్ర	99-00
39.	నవగ్రహ దర్శనమ్	99-00
40.	నిత్యజీవితంలో నవగ్రహాలు	99-00
41.	సాలగ్రామములు	99-00
42.	గురుశుక్ర ప్రభావము చంద్రకళానాడీ	99-00
43.	శనిగ్రహరెమిడీస్	99-00
44.	జాతకసుధాసారము-జాతకమోక్షప్రదాయిని	99-00
45.	వివాహజ్యోతిషమంజరి-మ్యారేజ్‌మ్యాచింగ్‌గైడ్ (సాయిగణపతిరెడ్డి)	99-00
46.	మీపుట్టినతేదీనిబట్టి మీజీవితరహస్యాలు (న్యూమరాలజీ లైఫ్‌గైడ్) ,,	99-00
47.	మీఅదృష్టానికి (పేరు) నేమ్‌కరక్షన్ ,,	99-00
48.	న్యూమరాలజీ రెమిడీస్	99-00
49.	మూకపంచశతీ	99-00
50.	శ్రీరామకర్ణామృతం	99-00
51.	రహస్యకుక్కుటశాస్త్రం	300-00
52.	ఉపాసన విధానం	99-00
53.	పంచమవేదం మహాభారతం	99-00

54. దేవుళ్ళు డాట్ కామ్		99-00
55. గణపతిభాష్యం		99-00
56. యజుర్వేద ఉపనయనవివాహప్రయోగమంజరి		99-00
57. నవయోగులు		99-00
58. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోనిదర్శించవలసిన ప్రముఖదర్గాలు		99-00
59. సకలదేవతాఅష్టోత్తరాలు(పెద్దది)-(180అష్టోత్తరశతనామావళులతో)		99-00
60. సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళులు (కేస్‌బైండింగ్)		216-00
61. సకలదేవతా సహస్రనామములు		99-00
62. ఆధ్యాత్మిక సూక్తి నిధి		99-00
63. బ్రాహ్మణులు గోత్రాలు,ప్రవరలు		99-00
64. సర్వదేవతాస్వరూపుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు		99-00
65. శ్రీ లక్ష్మీసన్నిధి		99-00
66. శ్రీలక్ష్మీగణపతి హోమకల్పం		99-00
67. మార్షల్‌ఆర్ట్స్ (కరాటే,కుంగ్‌ఫూనేర్చుకోండి)		99-00
68. మ్యాజిక్‌గైడ్		99-00
69. చదరంగం		99-00
70. పంచముఖ హనుమత్ వైభవం		63-00
71. గరుడపురాణం		40-00
72. మాఘపురాణం		36-00
73. శివపురాణం		36-00
74. వైశాఖపురాణం		36-00
75. కార్తీక పురాణం		36-00
76. కార్తీక పురాణం (చిన్నది)		25-00
77. సర్వకార్యసిద్ధికి రామాయణపారాయణ		63-00
78. పెద్దబాలశిక్ష		50-00
79. గాయత్రీ మహిమ		36-00
80. వృక్షదేవతలు		63-00
81. యాజుష స్మార్త సంస్కార చంద్రిక		200-00
82. సనాతనవైదిక బ్రాహ్మణస్మార్తాగమకల్పమ్		150-00
83. చతుర్వేదములు		120-00
84. నవగ్రహారాధన		120-00
85. తాళపత్ర సమాహార గోపురం		120-00
86. మనుధర్మ శాస్త్రం (వచనంలో...) (కేస్‌బైండు)		250-00
87. మానవధర్మములు		120-00
88. వేదమంత్ర సంహిత		120-00
89. సహస్రలింగార్చన		120-00
90. శ్రీ శివగీత		120-00
91. ద్వాదశఉపనిషత్తులు		120-00
92. పురాణపండవారి సౌందర్యలహరి	(కేస్‌బైండ్)	250-00
(శ్లోకతాత్పర్యసహిత విపులవ్యాఖ్యతో)	సాదా	120-00
93. బృహత్ శివ స్తోత్ర రత్నాకరము		200-00
94. బృహత్ దేవీ స్తోత్రరత్నాకరము		200-00
95. బృహత్ విష్ణు స్తోత్రరత్నాకరము		200-00

96. కేదారనాథ్ బదరీనాథ్ యాత్రాగైడు	63-00
97. దక్షిణావృత శంఖములు	63-00
98. 108 దివ్యదేశాల విష్ణుక్షేత్రదర్శని	36-00
99. ధర్మసింధువు(కేస్‌బైండింగ్)	270-00
100. భారతీయ శైవక్షేత్రయాత్రాదర్శిని	99-00
101. చిలుకూరి బాలాజీచరిత్ర	36-00
102. భగవత్‌స్తుతి	63-00
103. సూర్యోపాసన	36-00
104. కాశీఖండం	250-00
105. దేవీభాగవతం	360-00
106. శ్రీ ఆంజనేయం	216-00
107. ధర్మసందేహాలు	216-00
108. ఆధ్యాత్మిక దైవిక వస్తువులు	250-00
109. రామాయణం	600-00
110. పోతన భాగవతం	900-00
111. శివమంత్రములు	63-00

వైద్య గ్రంథాలు

1. ఆహారం ఆరోగ్యం	36-00
2. మూలికావైద్య చిట్కాలు	36-00
3. ఆయుర్వేద వైద్య చిట్కాలు	30-00
4. గృహవైద్య రహస్యాలు	36-00
5. గృహవైద్యసారం	36-00
6. హోమియోవైద్యం (ద్వాదశలవణచికిత్స)	63-00
7. ప్రకృతివైద్యం	36-00
8. ఆహారం-వైద్యం	99-00
9. సంపూర్ణ ఆయుర్వేద-చిట్కా వైద్యం	99-00
10. ఆయుర్వేదమ్	36-00
11. ఆయుర్వేద మూలికావైద్యదీపిక	99-00
12. దుంపకూరలు, ఆకుకూరలు, కాయగూరలు (వాడకం - ఉపయోగాలు)	99-00
13. ఏకమూలికావైద్యం	99-00
14. అష్టాంగ హృదయం (4భాగాలు)	1200-00
15. రహస్యసిద్ధయోగవైద్యసారమ్	99-00
16. ప్రాథమిక హోమియోవైద్యం	99-00
17. ఒబెసిటీ	99-00
18. హెల్త్‌గైడ్	99-00
19. ఆయుర్వేదం-జీవనవేదం	99-00
20. ఫుడ్‌థెరపి	63-00

21.	న్యాచురల్‌థెరపి	99-00
22.	సంపూర్ణఆరోగ్యానికి 20ని॥	63-00
23.	కీళ్ళనొప్పులు మీ సమస్యలైతే...	99-00
24.	యోగామంత్ర	63-00
25.	యోగా మండే టు సండే	63-00
26.	హెర్బల్ మెడిసిన్-హెల్త్‌టుడే	99-00
27.	హెల్త్‌ఫైల్	108-00
28.	వస్తుగుణపాఠం	250-00
29.	రసాయన వాజీకరణ తంత్రం	150-00
30.	వస్తుగుణ మకరందం	400-00
31.	నాటువైద్యం -(కేస్‌బైండ్)	360-00
32.	నాటువైద్యం (చిన్నది)	99-00
33.	ప్రాణాయామము-యోగ	63-00

అయ్యప్ప - భవానీ రకాలు

1.	శ్రీ అయ్యప్ప లీలామృతం	30-00
2.	శ్రీ అయ్యప్ప భజనపాటలు	63-00
3.	శ్రీ అయ్యప్ప పూజాకల్పం	20-00
4.	శ్రీ అయ్యప్ప భక్తి గీతాలు	20-00
5.	హారతిగైకొనుమా	40-00
6.	శ్రీ అయ్యప్ప దీక్ష F	10-00
7.	శ్రీ అయ్యప్ప భజనమాల F	10-00
8.	శ్రీ అయ్యప్ప నిత్యపూజ P	10-00
9.	శ్రీ అయ్యప్ప నిత్యనియమావళి P	10-00
10.	భవానీదీక్ష (శ్రీ భవానీ లీలామృతం)	36-00
11.	దేవీలీలామృతం	99-00
12.	శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	20-00
13.	దేవీ భక్తిగీతాలు	20-00
14.	భవానీదీక్ష P	10-00
15.	దేవీ భక్తిమాల F	10-00
16.	శ్రీ అయ్యప్ప భజనావళి	120-00
17.	అయ్యప్పపూజావిధి (జేసుదాసుసాంగ్స్‌తో)	24-00

భజనలు - కీర్తనలు

1.	అన్నమయ్య కీర్తనలు	20-00
2.	శ్రీరామదాసు కీర్తనలు	20-00
3.	సర్వదేవతా మంగళహారతులు	20-00
4.	వసుంధర మంగళ హారతులు	25-00
5.	సౌభాగ్య దేవతా మంగళహారతులు	36-00
6.	సర్వదేవతా భజనలు	36-00
7.	చిట్టి పొట్టి పాటలు	10-00
8.	జాతీయ గీతాలు	10-00
9.	దేశభక్తి గీతాలు	36-00
10.	పండుగలు-పుణ్యక్షేత్రాలు భక్తిగీతాలు	36-00
11.	గొబ్బిళ్ళపాటలు,లాలిపాటలు,కోలాటపాటలు	36-00
12.	అన్నమయ్య సంకీర్తనలు	99-00
13.	పెళ్ళిపాటలు-స్త్రీలపాటలు	36-00
14.	భక్తానంద భజనకీర్తనలు(ఓల్డ్‌సినీస్టైల్)	36-00
15.	సర్వదేవతాభక్తిమణిమాల	36-00
16.	బతుకమ్మ ఉయ్యాల పాటలు	36-00
17.	అన్నమయ్య సంకీర్తనానిధి(1000కీర్తనలు)	270-00

హిట్ సాంగ్స్

1.	ఘంటసాల భక్తిగీతాలు-భగవద్గీత	36-00
2.	ఎస్.పి.బాలు భక్తిగీతాలు	36-00
3.	ఘంటసాల సుమధురగీతాలు	99-00
4.	పి. సుశీల సుమధురగీతాలు	99-00
5.	ఎస్.పి. బాలు సుమధురగీతాలు	99-00
6.	ఎస్.జానకి సుమధురగీతాలు	99-00
7.	వేటూరి సుందరరామమూర్తిహిట్స్	99-00
8.	సర్వదేవతా సినీభక్తిగీతాలు	99-00

స్త్రీలకు ఉపయుక్త పుస్తకములు

1.	శ్రీకాంతామణి వంటలు (వెజ్)	63-00
2.	శ్రీకాంతామణి వంటలు (నాన్‌వెజ్)	63-00
3.	శాకాహార వంటలు	30-00
4.	మాంసాహారవంటలు	30-00
5.	చిట్టిచిట్కాలు	30-00
6.	అందానికి చిట్కాలు	30-00
7.	పిల్లల పేర్లు (పెద్దది)	30-00
8.	పిల్లల పేర్లు (చిన్నది)	10-00
9.	లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ శారీబోర్డర్స్	36-00
10.	లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ డిజైన్స్	36-00
11.	చిన్నారులకు చిరుతిళ్ళు	30-00
12.	పసందైన ఫాస్ట్‌ఫుడ్ వంటలు	30-00
13.	పలావ్‌లు, ఫ్రైడ్ రైస్‌లు, వెరైటీరైస్‌లు	30-00
14.	వేపుళ్ళు-ఇగుర్లు	30-00
15.	బ్రేక్‌ఫాస్ట్ వంటలు	30-00
16.	పండుగలలో చేసుకొనే పిండివంటలు	30-00
17.	మైక్రోవోవెన్ వంటలు	99-00
18.	సర్వదేవతాభక్తిమాల	36-00
19.	పిల్లలపేర్లు (బాబు)	36-00
20.	పిల్లలపేర్లు (పాప)	36-00
21.	మోడ్రన్ మెహంది (గోరింటాకు డిజైన్స్)	36-00
22.	మోడ్రన్ పిల్లలపేర్లు	99-00
23.	నోరూరించే నాన్‌వెజ్‌వంటలు	99-00
24.	మోడ్రన్ టైలరింగ్ (లేడీస్ & జంట్స్)	99-00

వివిధ రకములు

ఎందరోమహానుభావులు	270-00
యోగాసనాలు	36-00
సూర్యనమస్కారములు	36-00
పొడుపు కథలు (చిన్నవి)	10-00

మావద్ద లభించు గ్రంథములు...మోహన్ పబ్లికేషన్స్, కోటగుమ్మం,రాజమహేంద్రవరం.

హిందీ-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
ఇంగ్లీషు-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
జనరల్ నాలెడ్జ్	20-00
నూరు ఎక్కాలు	10-00
1-100 టేబుల్ బుక్	10-00
1-100 టేబుల్‌బుక్ (క్రౌన్‌సైజు)	4-50
శ్రీరామకోటి	27-00
శ్రీశివకోటి	27-00
మేజిక్	30-00
అంకెలతో గారడీ	30-00
హృదయస్పందన (కవితలు)	30-00
వాత్స్యయన కామసూత్రాలు	36-00
ఎ.పి.టూరిస్ట్ గైడు	36-00
ఇంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
మహేంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
శరీరభాష (బాడీ లాంగ్వేజ్)	99-00
క్రియాయోగం	36-00
ఆనందంగా జీవిద్దాం	99-00
హరిశ్చంద్ర నాటకం	50-00
వాత్స్యాయనకామసూత్రాలు	99-00
పంచసాయకం	99-00
రతిరహస్యాలు	99-00
అనంగరంగం (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
శృంగారకేళి (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
గాయత్రీవిజ్ఞాన్	99-00
చింతామణి (నాటకం)	50-00
బాలనాగమ్మ	50-00
కాళహస్తి స్త్రీల వ్రతకథలు	36-00
కాళహస్తి రామాంజనేయ యుద్ధం(బదిరెడ్డి)	50-00
కాళహస్తి గోవింద నామాల భగవద్గీత	36-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు చింతామణి	99-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు మర్మాలు (బైండు)	63-00
రామరాయవాస్తుశాస్త్రం(ముద్రగడరామారావు)	90-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.హనుమాన్‌చాలీసా	10-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.సుందరకాండ	80-00
బ్రహ్మంగారిజీవితచరిత్ర (జవంగుల)	125-00
శ్రీ ఆదిశంకరాచార్య దివ్యచరితామృతం	40-00
కాశీరామేశ్వర మజిలీ కథలు	63-00
శ్రీలలితాసహస్రనామము(భాస్కరభాష్యం)	600-00

మావద్ద లభించు గ్రంథములు...మోహన్ పబ్లికేషన్స్, కోటగుమ్మం,రాజమహేంద్రవరం.

ప్రకృతిసిద్ధాంతములు-వేదవిజ్ఞానము-ఫలితజాతక సూత్రములు		595-00
ముదుండి విశ్వనాథరాజుగారి గ్రంథములు		
విశ్వకర్మ ప్రకాశము		80-00
ప్రాచీనవాస్తుశాస్త్రాలు-ఆధునికవాస్తుపరిశీలన	..	250-00
నారద సంహిత	..	150-00
వాస్తురాజవల్లభము-మూలానువాదము	..	60-00
మయమతము - వచనము	..	80-00
బృహత్సంహిత - వచనము	..	160-00
వాస్తువిజ్ఞానజ్యోతి		......
పురోహిత దర్శని (గోరసవీరభద్రాచార్య)		....
విశ్వకర్మవాస్తువిద్యారహస్యములు	..	....
వాస్తు విజ్ఞాన చంద్రిక	..	....
మహాదశా పారిజాతం	..	....
వాస్తు నారాయణీయం	..	120-00
యోగావళీఖండం	..	120-00
ముహూర్తసింధువు		150-00
సర్వార్ధచంద్రిక (4భాగాలు)		1208-00
మీరే న్యూమరాలజిస్ట్ (దావూద్)		370-00
నిర్ణయసింధు (2భాగాలు)		590-00
సాయి...	..	45-00
శ్రీ దుర్గానందలహరి	..	200-00
ఆరతిసాయిబాబా	..	11-00
ప్రతిష్ఠకల్పః(సాగి నరసింహమూర్తి)		500-00
తాజుద్దీన్‌బాబా సచ్చరిత్ర		100-00

సుమారు 100 సం||రాలు నాటి ప్రాచీన ప్రతులు (జిరాక్స్ ప్రింట్)

శ్రీరామ మంత్రానుష్ఠానము	300-00
శ్రీరామనవరాత్రోత్సవకల్పః	300-00
సీతారామ కథా సుధ అయోధ్యకాండ	200-00
సీతారామ కథా సుధ బాలకాండ	150-00
అరణ్యకాండ	100-00
శ్రాద్ధము ఎందుకు పెట్టాలి ? షోడశ సంస్కారములు	200-00
స్మార్త కాపర్ది కారికలు	200-00
నపుంసక సంజీవనము, వైద్య శిరోమణి	200-00
విషవైద్య చింతామణి	200-00
హేమాద్రి సూరిణా ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయః	300-00
సర్వమూలికా గుణరత్నాకరం	300-00
ఆపస్థంబీయ ధర్మసూత్రాలు	300-00
సర్వశాంతి దర్పణం - అపర ప్రయోగ దర్పణం	200-00

గణకరంజని	200-00
సంతాన దీపిక	200-00
తిథినిర్ణయ కాణ్డః	250-00
ముహూర్త దర్పణం	200-00
జ్యోతిష శాస్త్ర రత్నము (శ్రీపతిజాతక పద్దతి)	250-00
లఘుతాచకము	200-00
శ్రీ వైఖనస పైతృమేదిక ప్రయోగః	300-00
స్మృతి రత్నాకరము (ధర్మశాస్త్రం)	400-00
జాతకామృతతసారం	300-00
జాతక బోధిని	300-00
సంగీత విద్యాదర్పణం	300-00
సంగీత సర్వార్థసారసంగ్రహం	300-00
ముహూర్త మార్తాండం(టీకతాత్పర్యం)	450-00
జాతకరహస్యం	200-00
రాజమార్తాండం	200-00
ఆయుర్దాయదీపిక	200-00
వైద్యామృతం	200-00
అనుపానమంజరీ	200-00
నవగ్రహశాంతి విధానం-ఉదకశాంతి విధిః	200-00
చికిత్సరత్నము	200-00
స్వరచింతామణి	200-00
ద్వాదశలోహ భస్మవిధానం	200-00
దైవజ్ఞయశో విభూషణం	200-00
అనుపాన రత్నకరము	200-00
కాలామృతము	250-00
దైవజ్ఞకర్ణామృతము	300-00
రసేంద్ర చింతామణి	300-00
రసరత్న సముచ్చయం	300-00
వస్తుగుణరత్నాకరము	300-00
హోరానుభవదర్పణము	360-00
విశ్వకర్మ ప్రకాశిక వాస్తుశాస్త్రము	250-00
స్త్రీజన కల్పవల్లి	450-00
సంగీత సర్వార్థ సంగ్రహం	300-00
సంగీత సుధాసంగ్రహము	250-00
అర్క ప్రకాశము	200-00
సంగీత మార్తాండము	200-00
సంగీత ప్రథమబోధిని	200-00
వైద్యకల్పతరువు	200-00
రసప్రదీపిక	250-00
గణకానందము	250-00

శ్రీ లలితాసహస్రనామావళిః-వివరణాత్మక భావంతో	200-00
నవచండీ వేదోక్త శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	200-00
శ్రీ గాయత్రీ అనుష్ఠాన తత్త్వప్రకాశిక	360-00
సంగీతమార్తాండము	250-00
సారావళి	360-00
భేషజకల్పము	200-00
గురుశిష్య ఆయుర్వేద వైద్యచింతామణి	360-00
జాతకమణి	200-00
సర్వశకున ప్రకాశిక	200-00
యాజుష ప్రయోగ చంద్రిక	250-00
శిక్షావల్లీ-ఆనందవల్లీ-భృగువల్లీ	300-00
వసంతరాజ శకునము	250-00
తొట్టి వైద్యం	450-00
జ్యోతిష సిద్ధాంత సంగ్రహము (పంచాంగ గణితం)	300-00
సహస్ర యోగప్రకాశిక	300-00
శ్రీవిద్యారహస్యం	290-00
మహర్షుల చరిత్ర 1,3 300+300	
వేంకట సోమయాజీయం అను ధర్మశాస్త్రకాండము	250-00
శ్రీఆంజనేయం	216-00
రాశితుల్యవత్సర ఫలితం	200-00
నాడి జ్యోతిష విశ్లేషణ	400-00
రహస్యకుక్కుటశస్త్రం	300-00
స్త్రీ ధర్మరత్న బాండాగారము	200-00
శైవోత్సవరత్నాకరం	300-00
యాజుషప్రయోగ చిన్తామణి	300-00
సుస్వర ఋగ్వేద ప్రయోగదర్శిని	300-00
ఆయుర్వేద వైద్య సంగ్రహం	300-00
వశిష్ఠ సంహిత	360-00
హోమియోపతి గృహవైద్యం	200-00
వ్రతచూడామణి	300-00
వైశ్యధర్మప్రకాశిక	300-00
ఆలయ నిత్యార్చన పద్ధతి	200-00
స్మృతిముక్తాఫలం	300-00
ఆపస్తంబయల్లాజీయమ్	300-00
జ్యోతిషశాస్త్రసంగ్రహము	200-00
కర్మవిపాకాఖ్యయం	360-00
ముహుర్త రత్నావళి	250-00
సుదివిలోచనం	300-00
ఉత్తర కాలామృతం	200-00
సర్వవిషయ సర్వస్వసంగ్రహం	200-00